P
For
S

Biolo
& M
Seri

Svenska

SKOGSVÅRDS FÖRENINGENS TIDSKRIFT

REC'D NOV 24 1920

HÄFT. 9—10 SEPTEMBER—OKTOBER 1920 ÅRG. 18

OBS.! Extra sammanträde i slutet av november
(se sid. x 259 och novemberhäftet av Skogen).

SKOGSVÅRDSFÖRENINGENS TIDSKRIFT

MED

MEDDELANDEN FRÅN STATENS SKOGSFÖRSÖKSANSTALT

UTGIVES AV

SVENSKA SKOGSVÅRDSFÖRENINGEN

(FÖRENINGEN FÖR SKOGSVÅRD)

REDAKTION: PROFESSORN, JÄGMÄSTAREN GUNNAR SCHOTTE, ANSVARIG UTGIVARE
PROFESSORN, FIL. DR HENRIK HESSELMAN.

Tidskriftens pris i bokhandeln 15 kr., för medlemmar (medlemsavgift 3 kr., varför erhålles tidskriften Skogen) allenast 12 kr.

Föreningens kontor, Jakobsbergsgatan 9, 3 tr., hålles öppet vardagar kl. 1/2 10—4. Rikstel. 22 90. Postadress: Stockholm C. Professor Schotte träffas i telefon Riks Experimentalfältet 32 (kl. 10—11 f. m.) och efter kl. 1/2 6 e. m. i sin bostad vid Dalängens hållplats å Lidingön, Rikstelefon Lidingö 1 33 o. Allm. tel. Lidingö 2 19.

Författarna äro ensamma ansvariga för sina uppsatsers innehåll. Avtryck av uppsatser och illustrationer ur tidskriften förbjudes, därest ej särskilt tillstånd härtill erhållits av redaktionen.

INNEHÅLL:

NILSSON, ARVID: Skogslagstiftningskommitténs förslag till föreskrifter ang. återväxten och skogens skydd	Ser.	A.	sid.	197
WISÉN, Y: Om organen och sättet för skogslagarnas handhavande	»	»	»	213
Diskussion vid årsmötet 1920: Yttranden av A. LINDMAN, K. FREDENBERG, G. SCHOTTE, U. DANIELSSON, W. DYBECK, T. GRENANDER, M. CARLGREN, A. NILSSON, E. HAMMARSTRAND, A. SAHLBERG, C. STENBORG, O. ENEROTH, Y. WISÉN, W. ÅLUND och B. A. DE VERDIER	»	»	»	221
SEDERHOLM, G.: Om allmänningar	»	»	»	239
Diskussion vid årsmötet 1920: Yttranden av A. LINDMAN, J. A. AMILON och ALFR. WIGELIUS	»	»	»	247
MATTSSON-MÅRN, L.: Några synpunkter på variations- och korrelationsräkningar. Genmäle till jägmästare S. PETRINI	Ser.	B.	»	× 233
Anvisningar angående härbärgen för skogs- och flottningsarbetare av O. WALLNER	»	»	»	× 235
Skogsstatistiska meddelanden:				
Australiens trävaruexport av HELGE SYLVÉN	»	»	»	× 237
Litteratur:				
Recensioner:				
JACCARD, PAUL, Nouvelles recherches sur l'accroissement en épaisseur des arbres (rec. av SVEN PETRINI och LARS-GUNNAR ROMELL)	»	»	»	× 241
Tidskriftsöversikt:				
Skogsuppskattning	»	»	»	× 246
Marklära	»	»	»	× 247
Nyutkomna böcker	»	»	»	× 249
Meddelanden från skogsbiblioteket N:o 8	»	»	»	× 252
Från skogsvårdsstyrelserna:				
Rättegångar och prejudikat (ref. av EMIL PALM)	»	»	»	× 255
Notiser:				
Kommittén för skogsstatens omorganisation	»	»	»	× 256
Årsberättelse från Stockholms jägmästareklubb	»	»	»	× 256
Redovisning	»	»	»	× 256
Matrikel över Sveriges privatanställda skogs- och flottningstjänstemän	»	»	»	× 257
Nya docenter vid skogshögskolan	»	»	»	× 257
Meddelanden från Svenska Skogsvårdsföreningen:				
Extra möte i november	»	»	»	× 258
Länsjägmästare Ernst von Porats donationsfond	»	»	»	× 258
Inbjudan till pristäflan	»	»	»	× 258
Skogsadministrationen:	»	»	»	× 260
Tjänster och förordnanden se Platsnotiser sid. LI.				

ARVID NILSSON

SKOGSLAGSTIFTNINGSKOMMITTÉNS FÖRSLAG TILL FÖRESKRIFTER ANGÅENDE ÅTERVÄXTEN OCH OM SKOGENS SKYDD.

I. Föredrag vid Svenska Skogsvårdsföreningens årsmöte den 20 mars 1920.

Det skulle tillkomma mig att här söka redogöra för och att försöka granska skogslagstiftningskommitténs förslag beträffande enskildas skogar ur *praktiskt skogliga synpunkter*, med bortseende alltså från lagförslagens bestämmelser om organisationen för att åvägabringa efterlevnad av skogslagarna, om denna organisations arbetssätt, om straffbestämmelser och om mer formella frågor som t. ex. om de olika bestämmelsernas inbördes ordning och utformning.

Kommittéförslaget och de åtföljande reservationerna äro samstämmiga i sak beträffande de mest väsentliga skogsfrågorna, i det de utan meningsskiljaktighet åsyfta dels en effektiv återväxtlag i förening med särskilda strängare bestämmelser om skyddsskogar och om andra skogar, som ansetts behöva samma skydd som skyddsskogarna, och dels bestämmelser om förbud för skövling av ungskog.

De till betänkandet fogade reservationerna äro till antalet tre, en mycket omfattande avgiven av kommitténs ordförande landshövding Husberg, vilken reservation avser en mängd detaljer och därjämte hela lagverkets uppställning. En annan reservation härrör sig från revisionssekreteraren Wisén, som talar emot rätten att utan tillstånd avverka virke till husbehov inom skyddsskogarna och med dem jämnställda skogar. I likhet med landshövding Husberg vill revisionssekreteraren Wisén också avlägsna kommittémajoritetens bestämmelser mot avverkningsförbud och borgen till stöd för återväxtens tryggande. Den sistnämnda frågan tillhör åtgärderna för lagarnas efterlevnad och ligger alltså vid sidan av mitt ämne. Den tredje reservationen har avgivits av disponenten Sahlberg, som i likhet med landshövding Husberg velat avlägsna den s. k. lappmarkslagens nuvarande tillämpning på skogar söder om Västerbottens län.

När jag i det följande för ett kortare uttrycks skull vid fråga om reservation nämner endast ordet »reservationen» såsom motsättning emot kommittéförslaget, avser jag landshövding Husbergs reservation.

Ehuru jag har att begränsa mig till de mer utpräglat skogliga frågorna, blir det mig omöjligt här beröra alla detaljbestämmelser av skoglig betydelse, enär dessa bestämmelser äro så många och åtskilliga även så mångsidiga. Jag försöker därför belysa detaljerna, i den mån de synts mig vara av större intresse. Kommittémajoritetens och reservationens olika förslag till ändring av stängselförordningen för skogsbetets skull och de olika synpunkterna på skogsbetesfrågorna över huvud i förevarande sammanhang har jag av utrymmesskäl måst helt utesluta, enär dessa frågor synts mig kräva ett utförligare yttrande, än jag här skulle kunna åstadkomma vid sidan av de övriga förslagens granskning, utan att mitt anförande bleve alltför oskäligt långt.

Huvudsumman av den del av föreslagna allmänna skogsvårdslagen, som skulle kunna benämnas **återväxtlag**, återfinnes, vad bestämmelserna av skoglig betydelse vidkommer, i kommittéförslagets § 2 samt i reservationens § 28 och mom. 1 av dess § 27.

Kommittéförslagets § 2 lyder som följer:

»*Där vid avverkning skog icke kvarlämnas å det område, varå avverkningen företages, eller skog, som kvarlämnas, icke är av sådan täthet och beskaffenhet, att densamma med hänsyn till rådande naturförhållanden må anses nöjaktig, skola för erhållande av återväxt erforderliga åtgärder vidtagas på sådant sätt, att skog, som nu sagts, inom skälig tid efter avverkningen kommer att finnas å området. Därvid skola, i den mån det kan vara för ändamålet erforderligt, å avverkningsområdet kvarstående träd eller buskar borttagas.*

Beredes återväxt annorledes än genom självsådd, må därtill väljas annat trädslag än det avverkade, dock icke sådant, som är för växtplatsen uppenbarligen olämpligt.»

Å nyss åberopade ställen i reservationen finner man bestämmelser av så nära samma sakinnehåll. Skillnaden är i stort sett blott den, att reservationen mer utförligt beskriver den mening, kommittémajoriteten enligt sin motivering inlagt i nyss upplästa § 2.

I fråga om krav på *åtgärder till återväxtens betryggande* **efter** *en utförd avverkning* synas dessa bestämmelser vid första påseende fylla alla berättigade önskemål. De upplästa föreskrifterna påfordra ju såväl behöriga åtgärder för att ernå återväxt eller skog av nöjaktig täthet och beskaffenhet inom skälig tid efter avverkningarna som att efter avverkning kvarvarande, för det blivande skogsbeståndet otjänliga, träd och

buskar skola bortröjas. Reservationen beskriver utförligt, vad även kommittémajoriteten enligt motiveringen uppenbarligen åsyftat, att hjälpkulturer skola utföras i behörig tid, och att skyldighet att vidmakthålla föryngringen, till dess den verkligen är tryggad, föreligger. Mer omfattande skogsodlingsarbeten, än lagförslagens text sålunda begär, utföras givetvis icke vid väl ordnade skogsförvaltningar å statens eller enskildas skogar.

De upplästa bestämmelsernas motivering påkallar emellertid uppmärksamhet, åtminstone i två avseenden beträffande den begärda återväxtens beskaffenhet. Dels gäller detta föreskriften, att den påkallade återväxten skall vara sådan, att den »med hänsyn *till rådande naturförhållanden* må anses nöjaktig», och dels kommitterades mening om vad som vid valet av trädslag skall inbegripas i uttrycket sådant trädslag, »som är *för växtplatsen uppenbarligen olämpligt.*»

Med »*rådande naturförhållanden*» mena kommitterade här endast naturförhållanden i bokstavlig mening, således icke virkesavsättningslägen eller andra ortsförhållanden. Kommitterades avsikt är alltså, att den påkallade föryngringen, där naturförhållandena det medgiva, skall vara lika tät och god, antingen avsättningen för virke från orten är mycket god eller särskilt dålig. Samma täthet hos föryngringen begäres alltså antingen man är 10 mil från järnväg i Norrland eller mitt ibland gårdarnas och järnvägarnas mångfald nere i Skåne, där t. o. m. störens och käppens dimensioner i den spirande ungskogen hava lönande avsättning, och där gallringarna i ungskogen sålunda kunna börja, långt innan man i de uppväxande bestånden å Norrlands ödevidder får ägna en tanke åt sådana avverkningar. Detta måste vara oriktigt. Min mening är förstås icke, att man på dessa sistnämnda obygdsmarker skulle ens tillnärmelsevis eftersätta den täthet hos föryngringen, som för ett fullt utnyttjande av marken kan anses behörig. Skillnaden i slutenhet mellan en föryngring, som äventyrar markens fulla utnyttjande i obygdsområden, och en föryngring, som kan godkännas i Skåne, är ju emellertid betydande stor.

Vid fråga om *valet av trädslag* i föryngringen säga kommitterade å sid. 185 i betänkandet, att »*enligt kommitténs mening bör markägaren hava rätt att själv bestämma det trädslag, vari återväxten skall ske, utan annan inskränkning än att något trädslag, som är för växtplatsen uppenbarligen olämpligt, icke får väljas.*» Härefter anföres, *att* ett trädslags lämplighet för växtplatsen skall bedömas endast efter biologiska och icke efter ekonomiska synpunkter, *att* lövträden hittills varit orättvist förbisedda såsom mindrevärdiga *samt att* kommunikationerna och de olika virkesslagens användning nu utvecklas så hastigt, att det är omöjligt på förhand bestämma det trädslag, som kommer att lämna en större

värdeavkastning. Såsom exempel framhålles aspen såsom ett särskilt värdefullt virke för tändsticksindustrien, uppmärksammat först på sistone.

Många torde väl icke de skogsmän hava varit, som läst detta kommitténs uttalande utan att stanna inför det. Avverkaren skulle alltså vara berättigad kvarlämna asp, björk och al såsom fröträd, t. o. m. där dessa trädslag nu icke hava något avsättningsvärde alls blott marken kan producera nöjaktigt sluten skog av dylikt trädslag. Man måste väl antaga, att det skall vara särskilt begärligt för en skogshandlare att uthugga barrskogen samt lämna björken och aspen kvar till fröträd, då dessa trädslag hava större föryngringsintensitet och i regel mindre värde än barrträden. Beträffande aspen synes kommittén hava förbisett, att den i våra skogar endast på mycket begränsade goda marker får de dimensioner samt den renhet från kvistar och röta, som tillhopa utgöra en förutsättning för aspens fördelaktiga avsättning till tändsticksvirke.

Sant är nog i viss mån, att vi skogsmän på en del håll icke nog uppskattat lövskogens nytta, men detta förbiseende avser väl trakter, där lövskogen har stort värde, och inom dessa trakter egentligen endast det felsteget, att man vid de första gallringarna väl mycket gynnat barrskogen på lövskogens bekostnad. Så vitt jag känner, har ingen varit entusiast för barrskogen i den grad, att han helt avlägsnat en lövföryngring, där den infunnit sig av sig själv, för att bereda plats för barrträdsföryngring. Men dylik tolerans emot lövskogen är väl något annat, än att man skulle underlåta att eftersträva barrskogen, där man icke vet eller kan anse sannolikt, att lövskogen skall bliva lika värdefull som barrskogen. Lövskog får man nog ändå genom självsådd å vidsträckta trakter utan att genom särskilda åtgärder gynna den. Och den blandskog av löv- och barrträd man på sådant sätt erhåller, där man på grund av lagen framtvingat skogsodling med barrträd, behöver ju ingalunda anses skadlig, fastän man främst påyrkar barrträden såsom värdefullare trädslag i allmänhet. Kommitténs säregna medgivande om lövträden måste väl ändras, om vi i stort sett skola ernå föryngringar av nöjaktigt värde.

Jag ser mig även pliktig påpeka en brist uti det omnämnda *åläggandet att borttaga å avverkningsområde kvarstående träd och buskar*, som behöva bort för en god föryngrings skull. Det är ju dessvärre så, att skogsmännen icke äro ense om vad som i detta stycke är skogligt rätt i samtliga förekommande fall, och i landsändar med dålig avsättning för virke av smärre dimensioner kan ju denna bestämmelse bliva till ofantlig börda för skogsägaren, om den praktiska tillämpningen icke skulle bliva önskvärt objektiv. I dessa landsändar med dålig småvirkesavsättning är ju också skogsodlingen i regel särskilt dyrbar. En borthuggning

i större skala av träd, som kunde försvara sin plats, bleve ju alltså i dubbel måtto betungande.

Envar med någon inblick på skogsodlingens område måste väl emellertid erkänna, att den ifrågavarande föreskriften i lagförslagen är behörig, och min erinran gäller alltså endast den oro för en olikartad eller ensidig tolkning, som föreskriften måste ingiva. Lagförslagen äro nämligen, så vitt jag förstår, särskilt bristfälliga däri, att de icke giva garantier emot olämpligt ensidiga eller olika tolkningar. Ett tillägg till eller en ändring i förslagen i syfte att ernå sådana garantier skulle alltså avlägsna ifrågavarande erinran emot § 2. Frågan om dessa garantiers beskaffenhet hänför sig till det ämne, revisionssekreteraren Wisén har att behandla, och jag har alltså att i detta sammanhang inskränka mig till ett påpekande av dessa garantiers behövlighet.

Beträffande dessa — med större eller mindre rätt såsom mindre värdiga för föryngringen betecknade — träd och buskar, ser jag mig böra ifrågasätta, huruvida det icke vore lämpligt, att en hänvändelse gjordes till skogsförsöksanstalten från denna förening med anhållan om en grundlig utredning av denna stora gren av särskilt Norrlands föryngringsfråga. Utan en väsentlig ökad kunskap på detta område kan den förevarande betydande detaljföreskriften i begärda återväxtlagen icke komma till sin fulla rätt på flertalet föryngringsfält.

En skillnad mellan kommittéförslaget och reservationen föreligger beträffande deras anspråk på föryngringsåtgärder *efter* avverkning därutinnan, att *reservationen* enligt § 30 *icke begär mer omfattande föryngringsåtgärder än det avverkade virkets värde kan täcka.* Det kan synas rimligt hava sådan föreskrift, men i händelse av tvist om de blygsamma värden det i förevarande gränsfall kan gälla, skulle ju en stor apparat behöva igångsättas för att få tvisten på praktiskt sätt löst. Bättre vore väl, att skogsvårdsstyrelsen i dylika liksom i andra särskilt behjärtansvärda fall understödde skogsodlingen med bidrag ur skogsvårdskassan.

I fråga om *åtgärder till återväxtens betryggande i samband med själva avverkningen* äro kommittéförslaget och reservationen väsentligt olika, om man bortser från skyddskogarna och med dem jämnställda skogar.

Skyddsskogarna förbjuder mig tiden behandla mer ingående, utan får jag här endast i förbigående omnämna dem. Kommittén vill till skyddsskogsvård hänföra icke blott skogar, som utgöra skydd mot fjällgränsens nedgående eller mot flygsandsfält, utan även skogar eller marker, där »belägenhet i havsbandet eller på höjder eller i eljest exponerat läge eller — — — — — — jordmånens beskaffenhet, jordlagrets tunnhet eller markens benägenhet för försumpning» påkallar särskild varsamhet vid avverkningen för att trygga återväxten. I dessa skyddsskogar skall

liksom å Gottland, enligt den av kommittén något reviderade s. k. Gottlandslagen, all saluavverkning vara beroende av vederbörande skogsvårdsstyrelses tillstånd med eller utan föregången utsyning. Revisionssekreteraren Wisén vill enligt sin reservation, såsom förut nämnts, hava även husbehovsavverkningen beroende av utsyningstvång inom dessa särskilt fredade skogar utom på Gottland. Saknar för min del tillräcklig lokalkännedom för att kunna överblicka detta krav på begränsning av rätten att avverka husbehovsvirke utan lov. De anförda motiven synas visserligen ådagalägga, att på enstaka lokaler behov av dylikt utsyningstvång framkommit såsom t. ex. där man, i samband med avverkningen av de för avsalu utstämplade träden, medtager de av stämplingsförrättaren kvarlämnade fröträden till husbehov. Om den faktiska utsträckningen av dylika avverkningar utan minsta aktning för skogen föreligga emellertid inga siffror.

Beträffande hänsynen till föryngringen vid själva avverkningen å *andra skogar än dem under skyddsskogsvård* äro, som jag nyss nämnde, kommitteförslaget och den stora reservationen väsentligt olika. Kommitteförslaget har ingen särskild bestämmelse i detta avseende och medgiver alltså kalavverkningar i hur stor skala som helst. Enligt den upplästa § 2 i kommitteförslaget skulle ju lagens intresse för föryngringsåtgärder inträda först *efter* den egentliga avverkningen. Reservationen har i stället ett helt kapitel under rubriken »Om avverkning i viss äldre skog», som helt saknar motsvarighet i kommitteförslaget. Detta kapitels rent skogliga innebörd framgår i huvudsak av dess § 18 mom. 1 och 2, vilka lyda som följer:

»1 mom. Växligt slutet skogsbestånd, vari träden över huvud taget nått den ålder, vid vilken användbarhet såsom fröträd efter de i orten i allmänhet rådande förhållanden är för handen, må icke avverkas på sådant sätt, att i följd därav särskilda kulturåtgärder bliva nödvändiga för åstadkommande efter avverkningen av sådan nöjaktig återväxt, som omförmäles uti 27 §, med mindre befogenhet att företaga avverkningen på sätt som nödvändiggör särskilda kulturåtgärder vunnits i den ordning, som i nästa mom. säges.

2 mom. För vinnande av den befogenhet, som nämnts i 1 mom., skall före avverkningen anmälan om denna göras hos skogsvårdsstyrelsen och dennas prövning avvaktas efter vad härom härnedan stadgas.

Anmälan skall innefatta uppgift om avverkningsområdets belägenhet samt om det tillämnade sättet för avverkningen så ock om dennas omfattning.

Finner styrelsen, där anmälan skett, det tillämnade avverkningssättet innebära svårighet för områdets försättande efter avverkningen i nöj-

aktigt skogbärande skick, vare sig i följd av områdets storlek, dess läge eller markbeskaffenhet, eller därför att tillgång på frön eller plantor, fullt lämpliga för ändamålet, icke är att med säkerhet påräkna, då äger styrelsen giva de föreskrifter beträffande fröträdsställning eller annat sätt för avverkningen, som kunna finnas erforderliga till motverkande av faran för återväxtens förfelande.

Har styrelsen icke inom två månader från det anmälan skedde lämnat föreskrift, som nu sagts, eller har styrelsen dessförinnan förklarat hinder för den ifrågasatta avverkningen icke föreligga, må denna äga rum på det sätt anmälningen avsett.»

Om kommittén gått till *en* ytterlighet genom att göra avverkningarna i äldre skogar helt fria, synes reservationen hava gått till en motsatt ytterlighet genom att påfordra skogsvårdsstyrelsens medgivande i varje fall till avverkning i äldre skog, där skogsägaren icke vill eller på grund av trädslagets beskaffenhet icke kan ställa fröträd, ehuru den till avverkning hemfallna skogen ansetts »växtlig», ett begrepp, som, inom parentes sagt, icke heller givits någon definition.

Det vill framgå av reservationens motivering, att reservanten icke förutsett, huru omfattande denna plikt att begära tillstånd till avverkning i praktiken skulle bli. Ej heller kan reservanten hava beaktat, att denna föreskrift skulle komma att beröra så många fall, där åsyftade avverkningstillstånd vore såväl obehövliga för skogsvårdsstyrelsen som betungande för skogsägaren.

Tager man i betraktande, att enskildes skogar i stort sett inom de bättre avsättningslägena sakna gamla oväxtliga skogar och att man i dessa lägen, även där verklig skogsvård bedrives, i allmänhet icke formar avverkningstrakterna ensidigt efter självföryngringens intressen, samt att man flerstädes icke har de s. k. fröträden kvar för föryngringens skull — man har ju i dessa trakter ej råd att vänta på den långsamma självföryngringen — borde det vara tydligt, att skogsvårdsstyrelsernas expedition av dessa mångtaliga avverkningstillstånd inom förevarande skogsodlingsområden skulle bliva lika improduktiv som omfattande och sålunda i dubbel mening onyttig. Allt onödigt tvång på skogsägaren skall ju konsekvent undvikas och det måste väl därför vara orätt t. ex. att tvinga skogsägarna begära särskilt lov för att få trakthugga en mogen granskog i större hygge än som kunde vara behörigt för att få behövlig självsådd från skogskanterna. Granen kan ju ej friställas till fröträd, och alla trakthyggen i granskogar, undantagandes småhyggen liknande blädningsluckor, skulle ju därför förutsätta särskilt löfte av skogsvårdsstyrelsen före huggningen, fastän det från början varit nära nog självfallet, att återväxten

skulle åstadkommas genom skogsodling, och fastän de större trakthyggena alltså icke kunnat sägas vara skogligt oriktiga.

En annan fraga är, huruvida detta kapitel i reservationen om avverkning med hänsyn till självföryngringens bästa är i sin helhet så obehövligt, som kommittémajoriteten synes anse. Påtagligt är väl, att lagen bör söka i någon mån reglera avverkningen, där handsådd och plantering över huvud taget icke hava utsikter att åstadkomma en nöjaktig återväxt. Fragan om behovet av lagskriven skyldighet att ägna uppmärksamhet at föryngringen vid själva avverkningen påkallar med hänsyn till kommitteförslaget den motfrågan, huruvida det är praktiskt möjligt och lämpligt att avsätta till skyddsskogar alla de marker, å vilka det är verkligt svårt att åstadkomma återväxt genom skogsodling. Kommittémajoriteten synes förmena, att skyddsskogsvård skulle anordnas i sådan utsträckning. Så vitt jag förstår, har kommittén överskattat möjligheterna att i praktiken utföra något dylikt utan att träda berättigade intressen av annat slag för nära. Det är ju så, att dessa svårföryngrade skogstrakter icke allestädes förekomma i stora sammanhängande områden, som lämpligen avgränsas till skyddsskogar. Mångenstädes anträffas de i enstaka småtrakter, som väl icke kunna var för sig frånskiljas till skyddsskog. Ett dylikt frånskiljande måste väl avse något så när rediga och omfattande ägofigurer. Att innesluta stora trakter av skog, vari skyddsskogsvård icke är nödvändig, blott för att åstadkomma ett skyddsskogsområde för t. ex. ett par tre små bergtoppars skull, måste väl också befinnas olämpligt på grund av bl. a. angelägenheten att icke införa skyddsskogarnas omfattande skogsvårdsförmynderskap med tvångsutsyning m. m. inom större trakter än verkligen nödigt är.

Reservationen synes mig därför berättigad i detta avseende till den del, den är ägnad att trygga en begränsning av avverkningarna till föryngringens fördel, där man vid sidan av de såsom skyddsskogar fredade områdena har särskilt svårt att åstadkomma återväxt genom skogsodling. Skogsvårdsstyrelserna borde här äga möjlighet att kunna begränsa avverkningarna genom avverkningsförbud.

Då det sålunda vill synas omöjligt att omföra all skog, vari skogsodling icke med fördel utföres, till skyddsskog, synes kommittémajoritetens förslag, omsatt i lag, komma att gå längre än nu gällande 1903 års lag ifråga om medgivanden att kalhugga i stor skala. Man måste nämligen med nuvarande lagens bud att »avverkning ej får så bedrivas att återväxten äventyras» kunna hindra en hänsynslös kalavverkning, där skogsodling ej kan beräknas giva duglig återväxt.

Jag har nu belyst det väsentligaste av lagförslagens anspråk på hänsyn till skogsföryngringens intressen dels efter avverkning och dels i

samband med avverkning. Behovet att vidtaga särskilda anstalter till skogsåterväxtens betryggande sträcker sig ju emellertid även till andra marker än dem, som avverkats. *Skogseldar, stormar, insekthärjningar* m. fl. naturhändelser ödelägga ju ibland skogen på rätt så betydande arealer. Med någon skiljaktighet beträffande detaljerna samstämma kommittéförslaget och reservationen i ett åläggande för markägarna att skogsodla av dylika olyckshändelser härjade marker. Annan begränsning av detta åliggande har ej gjorts än, att större skogsodlingsarbeten icke begäras än som motsvaras av kvarvarande virkets värde å de härjade markerna.

Detta krav på återväxtarbeten är något för våra förhållanden helt nytt. Man frågar sig, om det kan vara rätt att på detta sätt lägga sten på börda åt den skogsägare, som råkat ut för en större eller mindre förlust genom olyckshändelse. Om skogsvårdskassorna icke funnes, synes mig saken kunnat diskuteras, men då vi hava dessa kassor, som tillkommit i huvudsak genom skogsägarnas egna skogsvårdsavgifter för att sätta skogsvårdsstyrelserna i stånd att ekonomiskt stödja skogsvårdsarbeten, borde det väl vara förenligt med billighet och rättvisa, att en hemsökt skogsägare får hjälp att utföra de behövliga arbetena, även om dessa nu skola påkallas i lag. Självfallet måste i så fall begäras, att den skogsägare, som erhåller ersättning för dylik olycksskada, vållad av annan, skall hava en behörig återbetalningsplikt till skogsvårdskassan, om han uppburit skogsodlingsbidrag, innan skogsvårdsstyrelsen fått kännedom om den uppburna ersättningen.

Att gradera omfattningen av de arbeten, en markägare skulle hava att utföra av ifrågavarande orsaker, efter värdet hos det kvarvarande virket å de härjade områdena, måste väl i varje fall vara olämpligt, då detta virkesvärde icke är proportionellt mot behovet av föryngringsåtgärder och ej heller har någon förbindelse med den större eller mindre förlust markägaren lidit genom olyckshändelsen. Svårlösta tvister om storleken av det kvarvarande virkets värde måste också väntas uppstå, då så många olika värderingsmetoder här kunna göra sig gällande. Tillämpningen av kommitténs förevarande bestämmelse måste således också antagas förenad med svårigheter.

Kommittén har i sin utredning med statistiska siffror påvisat, att särskilt skogseldskadorna äro relativt omfattande och sålunda påkalla rätt stora skogsodlingsarbeten. Med kommitténs syn på det berättigade i att markägaren ålägges att helt på egen bekostnad sörja för återväxt på dessa marker, är det icke onaturligt, att kommittén låtit utredningen stanna vid uppnåendet av siffror för brandfältens omfattning. Om utredningen i detta stycke kompletterats med uppgifter om, huru stora delar av de *under senare år* uppkomna brandfälten förblivit oberörda av frukt-

bara skogsodlingsarbeten, och om vad dessa senare årens skogseldar kostat skogsvårdskassorna, förmodar jag, att resultatet icke uppvisat så stort behov av nya lagbestämmelser och att skogsvårdskassornas utgifter för ändamålet icke visat sig så stora. Men måhända misstager jag mig. Mitt antagande grundar sig ju på förhållandena i landsändar jag känner närmare till avensom därpå, att så stora skogar tillhöra stat och bolag, som icke fått något bidrag ur skogsvårdskassorna men skogsodlat ändå på brandfälten.

Att tvinga ägaren till ett brandfält att skogsodla på annan väg än överenskommelsens synes mig även kunna bliva rätt så förargligt ibland för vederbörande skogsvårdsstyrelse och länsjägmästare, om björken skall godkännas såsom återväxt överallt, som kommittérade vilja hava det. Det händer ju ej sällan, att de vittfarande och mångenstädes ymnigt förekommande björkfröna stanna och finna särskilt lämplig grobädd på brandfälten, fastän inga levande björkar finnas kvar på dessa fält, och följden blir då en utomordentligt vacker björkföryngring. Har man så tvingat markägaren att kosta på en dyrbar skogskultur och björkfröet kommit ungefär samtidigt, som skogsodlingen satts i verket, bliva nog de skogsvårdens representanter, som påkallat skogsodlingen, föremål för motsatsen till erkänsla.

De *särskilda kapitel i lagförslagen, som gälla* **avverkning i ungskog,** d. v. s. vad vi skogsmän vilja benämna ungskogslagen, innefatta väl det nya lagverkets ur skoglig synpunkt mest betydande del. En av orsakerna till, att vi icke för länge sedan fått till stånd en ungskogslag i annan form än gällande kristidslagens, är givetvis den, som det vill synas, oöverkomliga svårigheten att noga beskriva gränserna för en dylik lags ingrepp i den enskildes förfoganderätt till skogen. Behovet av en lag till skydd för det växtligare skogskapitalet har ju sedan länge erkänts. Men detta behov har nu framträtt med sådan skärpa, att den allmänna rättsuppfattningen, låt vara endast för den innevarande kristidens del, gillat icke blott en ungskogslag utan åtföljande definition av begreppet ungskog utan även, beträffande avverkning i skog som går i handel, ytterligare betydande inskränkning i skogsägarens eller avverkarens handlingsfrihet.

Skogslagstiftningskommittén har stannat vid en ungskogslag i form av särskilt kapitel i föreslagna allmänna skogsvårdslagen. Det väsentliga av denna ungskogslag återfinnes i kommittéförslagets § 5 och reservationens § 4, vilka paragrafer praktiskt taget hava samma innehåll och avse förbud för sluthuggning av *växtlig ungskog i bestånd, som är eller kan förväntas genom tillväxt bliva slutet, innan träden över huvud taget nått den ålder, vid vilken användbarhet som fröträd kan efter de i orten all-*

mänt rådande förhållanden anses vara för handen.» I växande ungskog får enligt förslagen företagas gallring, men gallringen får ej göras så hård »*att beståndets förmåga att sluta sig äventyras.*»

Kommittén har sålunda sökt lösa svårigheten att giva begreppet ungskog en för hela landet giltig beskrivning uti lagtexten med uttrycket skog, som i stort sett icke »nått den ålder, vid vilken användbarhet såsom fröträd inträtt».

Man erkänner gärna, som nyss antytts, att en allmängiltig definition här är oerhört svår att åstadkomma, och man är väl därför beredd att godtaga rätt så betydande brister i sådan definition. Men om något bättre icke kan åstadkommas än kommittén nu föreslagit, måste det vara rättare att låta ordet ungskog, såsom i kristidslagen, vara utan någon som helst definition i lagtexten. Så vitt jag förstår, skall det icke kunna uppbringas många ansvarskännande skogsmän, som äro beredda att ute i skogarna fatta beslut med stöd av ett stadgande sådant kommittén här utformat.

Den närmare förklaringen till vad kommittén menar med sin ungskogsdefinition läses å sid. 237 i dess motivering, där det heter, att »kommittén vid anknytandet av ungskogsbegreppet till fröfunktionerandet icke ansett tillfyllest att sätta maximigränsen för en skogs skyddande såsom ungskog till den tidpunkt, då träden alstra eller kunna alstra frö, som i och för sig är dugligt d. v. s. grobart. En sådan fröalstring kunde nämligen inträffa, innan träden i sin allmänna konsistens nått sådan utveckling och styrka, att de, om de lämnades i fröträdsställning av ordinär täthet, skulle kunna stå bi, särskilt mot stormen, och verkligen fungera som fröträd, men detta har synts böra erfordras för att skogen må lämnas utan här avsett skydd.»

Det skulle alltså vara den ålder, vid vilken såväl fröbarhet som för fröträdsställning behörig stormfasthet inträdde, som här skulle utgöra gränsen för lagens ingripande. Åtminstone två väsentliga invändningar måste väl här göras. Den ena, att stormfastheten hos ett till fröträd friställt träd icke är en funktion enbart av trädens ålder utan dels också av beskaffenheten hos marken, där trädet står, dels av rotsystemets form hos det trädslag, som är före, och dels av den mer eller mindre fria ställning, som trädet haft i beståndet under senare delen av uppväxttiden. På stenfri, god, fuktig jord t. ex. kan man ju icke för stormfällningarnas skull ens vid hög ålder på skogen med framgång lämna det eljest såsom fröträd vanliga trädslaget tallen kvar till fröträd. Gran kan man ju i allmänhet icke alls använda till fröträd på grund av det trädslagets ytliga och mindre stormfasta rotsystem, och där man någon gång undantagsvis ställer fröträd av gran, skall det vara av trädexemplar, som

stått fritt och fått särskilt gott rotfäste under skogsbeståndets uppväxttid.

Den andra invändningen gäller, att det icke kan vara rätt att föreskriva så olika mognadsåldrar för olika trädslag, som skulle bliva en oundviklig följd av eventuella försök att i praktiken hörsamma kommittens förslag. Granen har, såsom nyss nämndes, icke någon fröträdsduglighetsålder alls; där den ställes som fröträd i enstaka fall är det ju icke för ålderns skull. Ehuru kommittén, såvitt jag funnit, intet nämner därom i sin motivering, är det ju antagligt, att granen varit avsedd att behandlas efter samma grunder som den närbesläktade och som fröträd vanliga tallen. Man frågar sig då, huru tallen förhåller sig i detta stycke? Uppfattningarna härom växla givetvis oerhört, därför att någon tillnärmelsevis exakt minimiålder som dugligt fröträd icke ens för detta vårt vanligaste fröträd nu kan fastställas, icke ens för viss ståndort. Den ena kan på en plats i mellersta Sverige förorda 40-årsåldern med samma rätt som en annan på samma plats talar för 70-årsåldern. Det enda man vet med någon säkerhet är ju, att tallarna i allmänhet bliva mer stormfasta ju äldre de bliva, om de i olika åldersstadier äro något så när lika friställda, men detta likväl med en påtaglig gradskillnad för olika lösa marker. Fröbarheten torde man här icke få klaga på vid åldrar över 40 år.

Övergå vi sedan till vårt vanligaste lövträd björken, så finna vi björken fröbar redan vid mycket unga år, och där oskälig slutenhet icke råder hos beståndet, är den nog tillräckligt stormfast att lämnas till fröträd vid mycket lägre ålder än 40 år. Vi hava ju att hålla i minnet, att kommittén godkänner lövföryngring på alla marker, där lövträd kunna utväxa till träd.

Blandningar i ett och samma bestånd av trädslag med väsentligt olika lägsta fröbarhetsåldrar, skulle ju även kunna tänkas ytterligare försvåra en tillämpning av förevarande ungskogsföreskrift.

Det ur saklig synpunkt mest väsentliga hos skogen i detta sammanhang är väl den större eller mindre livfullheten i skogens allmänekonomiska tillväxt. Alla äro ju emellertid ense om, att praktiska skäl förhindra ett fixerande av gränserna för ungskogslagens räckvidd efter viss procentuell värdetillväxt hos beståndet. Men å andra sidan *måste* ett fixerande av denna räckvidd göras, därför att en ungskogslag är berättigad och behövlig, och därför att det måste vara orätt att i längden försöka vidmakthålla en ungskogslag utan att göra vad som göras kan för att erna de sakliga föreskrifter, som *kunna* uppbringas till stöd för en ensartad och lämpligt långt gående tillämpning.

Att lösningen icke ligger på den väg, som kommittérade förordat,

med någon sorts fröträdsåldrar såsom hjälp, torde av det nyss anförda framgå.

En definition av ungskogsbegreppet måste, antager jag, i detta sammanhang anknyta sig till vissa ekonomiska mognadsåldrar hos likåldrig skog, olika på olika orter alltefter olika virkesavsättnings- och växtlighetsförhållanden. Även inom en och samma ort skulle alltså olika åldrar kunna tillämpas på olika bördiga växtplatser. Så alldeles enkelt är väl ej detta för envar skogsägare, men dessbättre äro ju åtminstone skogsmännen rätt vana att med hjälp av skogens höjd vid olika åldrar klassificera bördigheten hos marken och att bestämma skogens ålder. Den olikåldriga skogen måste givetvis i detta hänseende bedömas ungefärligt efter sin växtlighet i förhållande till likåldrig skog och efter sin ungefärliga medelålder — en svaghet, som väl är ofrånkomlig, och de s. k. härledda skogstyperna uppvisa förstås liknande svårigheter i detta sammanhang.

En beskrivning av ungskogsbegreppets lagliga innebörd, upprättad efter dylika grunder, kunde självfallet icke intagas i själva lagtexten. Därtill bleve den för vidlyftig. Angeläget måste väl också vara att icke på förhand binda lagtillämpningen vid vissa i lagtexten angivna och sålunda svårrubbliga detaljer av detta slag. Erfarenheten om det för ena och andra slaget av säromständigheter lämpliga bör ju även antagas växa rätt hastigt, sedan en ungskogslag fått vara i bruk någon tid.

Vid övervägandet av vad som härvid kunde vara praktiskt lämpligt att göra för att ernå en skogligt ensartad och ändamålsenlig lagtillämpning, synes mig allt tyda på, att ett levande samfundsorgan här borde få reglera, vad som icke lämpligen en gång för alla kan förutbestämmas i lagtexten. Om ett förtroenderåd, eller vad man vill kalla dylikt organ inrättades, sammansatt av allmänt erkänd sakkunskap och erfarenhet på det skogliga området och eventuellt även av någon juridisk sakkunskap, måste användbara kommentarier till ungskogslagens bestämmelser med detta råds hjälp kunna uppbringas till stöd för tillämpningen. Ett dylikt förtroenderåd behövde ju icke fungera såsom någon skrämmande centralstyrelse över skogsvårdsstyrelsernas göranden och låtanden i allmänhet. Uppenbart är väl emellertid att kravet på de mest betryggande åtgärder för att få en ensartad lagtillämpning till stånd måste vara fullkomligt oeftergivligt, när det nu är fråga om sådana ingripanden i den enskildes handlingsfrihet i skogen, som kunna bli utslagsgivande t. o. m. för fråga om konkurs eller icke.

Mången tycker nog, att en ny skogslag även borde upptaga *bestämmelser mot skövling av äldre skog*, liknande kristidslagens. Kristidslagen riktar sig ju icke blott mot ungskogsskövling utan även emot handeln

med skogsfastigheter genom att förbjuda annan avverkning under tiden närmast efter det skogen försålts, än sådan, som är förenlig med »god skogsvård», som uttrycket lyder. Denna uppfattning får visserligen ytterligare gehör, när man besinnar, att de flesta eller åtminstone synnerligen många skogsskövlingar utföras just av dem, som hava skogs- och egendomshandel till yrke. Men sant är väl ändå, att dylika särbestämmelser måste kunna lätt kringgås liksom också att de skulle bliva till förfång för mången nybliven mer behörig egendomsägares berättigade intressen.

Kravet på dylik speciallagstiftning, avsedd för viss kategori bland skogsägarna men träffande även andra skogsägare, måste givetvis bottna däri, att enbart en ungskogslag icke skulle åstadkomma det skydd för skogskapitalet, som man egentligen eftersträvar. Vad skogsvårdslagen gillar på den ena egendomen skulle väl eljest kunna få gälla även på granngårdens mark, tycker man. Och det är utan tvivel så, att en ungskogslag sådan man i allmänhet föreställer sig den bliva slutligen ordnad, icke har den stora betydelse för det växtliga virkesförrådets skydd, som vore behörigt. Därför torde vara rättare att för skogarna i allmänhet föreskriva så höga *ungskogsmognadsåldrar*, eller vad jag skall använda för uttryck, som rimligen låta försvara sig och kunna vinna gehör, än att behålla de omtalade särskilda föreskrifterna för vissa skogsägare.

Den frågan framträder alltså, vad som överhuvud taget är berättigat att begära som skydd för det växtligare skogskapitalet. De skäliga lagingreppens styrka kan givetvis försvaras i många olika graderingar. Men säkert är väl, att allmänna rättsuppfattningen — i varje fall bland avgjorda flertalet av dem som äro något inne i dessa förhållanden och som fördomsfritt betrakta dem — numera verkligen gillar rätt långt gående ingripanden. Såvitt jag förstår, böra sådana åldersgränser för lagens räckvidd i ungskogen förordas, som icke ligga särskilt långt under de mognadsåldrar för olika marker och trädslag, som man hos större enskilda skogsägare med ordnat skogsbruk inom olika orter räknar med.

Vilka åldersgränser som vore mest behöriga ur synpunken av den enskilde hemmansägarens ekonomiska fördel, kan ju icke allmängiltigt fixeras på grund av bl. a. växlande räntor och virkesvärden och växlande soliditet hos skogsägarna. Vi hava emellertid att komma ihåg, vad doktor Jakobsson i går beskrev beträffande de oskäligt stora huggningarna i skogarna hos våra största konkurrenter på världsmarknaden, varav framgått, att överflöd icke vore att förvänta på råvaror för träindustrierna, vilka ju icke heller minskas i antal. Den, som spar skog, bör alltså *i allmänhet* icke lida skada. När man har att yttra sig i förevarande fråga, har man ju icke heller rätt att endast tänka på den en-

skilde hemmansägarens tillfälliga ekonomi utan man måste ju företrädesvis hava i åtanke vilken oerhörd betydelse, en lag om skydd för *huvudparten* av det växtliga virkesförrådet måste hava för hela vårt folks välstånd och existensmöjlighter. Anspråket på en ungskogslag, som når långt vid sin tillämpning, måste alltså vara befogat.

Kommittén har beträffande *de tillåtna avverkningarna inom ungskogen* såsom nyss anförts, yttrat att ungskogen får gallras i sådan grad »att beståndets förmåga att åter sluta sig icke äventyras.» Jag undrar om denna formulering icke är väsentligt sämre än kristidslagens medgivande om sådan gallring, som »är för beståndets utveckling ändamålsenlig.» Vi leva ännu i brytningstider beträffande föreställningarna om den skäliga styrkan hos gallringarna och — även om man icke hängiver sig åt, vad man på sista tiden fått höra talas om i fråga om gallringsstyrka från vissa intresserade skogsmän i övre Norrland — borde väl försiktigheten bjuda att icke välja en så formulerad bestämmelse som kommitténs. Förutom att vara svår att tillämpa, har ju denna bestämmelse den svagheten att kunna komma i konflikt med sakligt berättigade skogsvårdsintressen.

En föreskrift i kommitténs förslag till ungskogslag, som jag stannat inför, är även åläggandet för skogsägarna att vid risk av böter och virkesbeslag begära *tillstånd hos skogsvårdsstyrelsen* dels för att få borttaga en liten flik ungskog *för att kunna uppodla skogsmark till åker eller trädgård eller för att få en byggnadstomt* och dels för att få försälja vid sådan avverkning upparbetat virke, d. v. s. att få använda virket till annat ändamål än husbehov. Bortsett från svårigheterna att kontrollera, huruvida en skogsägare verkligen använder dylikt virke till husbehov, vilka svårigheter måhända äro överkomliga fastän stora, vill det förefalla, som vore det i dylika fall nog, om markägaren hade att inom viss angiven tid hävda avverkningstrakten för uppgivet ändamål vid äventyr att eljest bliva ålagd böter, där markägaren icke förmår göra sannolikt, att han vid sin avverkning i föregivna syftet varit i god tro.

Detta kan tyckas vara småsaker att göra anmärkning på, men för min del anser jag i förevarande sammanhang varje lagbestämmelse helt av ondo, som icke betyder nämnvärt ur större skogsvårdssynpunkt, men som kan vara ägnad att rubba skogsägarnas uppfattning av skogsvårdsstyrelserna såsom i främsta rummet centralinstitutioner för *skogsvårdssträvandenas* stöd. Dylika bestämmelser måste ju, om de skola tillämpas utan mannamån, kunna medverka till att en skogsvårdsstyrelse blir impopulär bland skogsägarna — det sämsta, som kan inträffa för en skogsvårdsstyrelse. Huru det än lagstiftas, går det ju ej an att skapa egentlig skogsvård med lagparagrafers hjälp, och det förtroendefulla samar-

betet till skogsvårdens bästa mellan skogsvårdsstyrelsens folk och skogsägarna torde därför vara värdefullare än förargelseväckande småsaker i lagen. Flera dylika »småsaker» skulle nog kunna framletas ur betänkandet.

Man har anmodat mig att yttra mig även om den gällande *dimensionslagen i Norr- och Västerbottens kustland*, som ju även benämnes ungskogslag. Jag är nu hänvisad att i denna sak endast erinra om, vad alla skogsmän väl äro på det klara med: att en skogslag, som nu för tiden utmäter gränserna för det rätta i vissa tum eller centimeter hos de växande eller icke växande träden, icke kan tillvinna sig någon som helst respekt. Det måste ju också vara möjligt, om arbete nedlägges därpå, att erhålla något bättre än detta, som är uppenbart föråldrat.

Huruvida en kommande ny skogsvårdslag för landet i allmänhet skall bliva lämplig även för ifrågavarande landsändar, är väl svårt att yttra sig om, innan man fått se, huru den nya lagen slutligen ser ut. Likartad måste väl ens ställning bli till de föreliggande reservationer, som begära, att den föreslagna skogsvårdslagen skall ersätta lappmarkslagen å dess tillämpningsområden söder om den egentliga lappmarken. Där skogsägarna blivit vana vid så hårda ingrepp i handlingsfriheten som lappmarkslagens allmänna utsyningstvång och tvångsstämplingen av s. k. undermålig skog i Norr- och Västerbottens kustland, där skall väl en ny lag vara en allmänt erkänd god skogslag för att kunna förordas till antagande.

Ehuru mitt anförande blivit långt, har det kommit att till ansenliga delar upptagas av erinringar emot det föreliggande betänkandets förslag, vilket mahända icke får anses oriktigt, när ett förslag sådant som detta framlägges till kritik. Mina erinringar få emellertid icke uppfattas såsom någon bristande aktning för det utomordentligt grundliga och omfångsrika utredningsarbete, som kommittén här framlagt. Utan tvivel skall denna kommitténs utredning bliva till mycket stor nytta, när frågan om en ny bättre skogslag för enskildas skogar nu, såsom vi väl alla här hoppas, närmar sig sitt betydelsefulla avgörande.

Y. WISÉN.

OM ORGANEN OCH SÄTTET FÖR SKOGSLAGARNAS HANDHAVANDE.

Föredrag vid Svenska Skogsvårdsföreningens årsmöte den 20 mars 1920.

Då det är fråga om en lag, vars föremål är så växlande och förekommer under så olika betingelser och yttre förhållanden som de svenska skogarna, är det givet, att själva lagen näppeligen kan i sig inrymma alla sådana närmare bestämmelser, som i det ena och det andra fallet kunna erfordras för uppnåendet av ett gott skogsvårdsresultat. Lagen kan endast innehålla de allmänna grundreglerna för skogarnas vård, medan de efter de lokala förhållandena avpassade detaljerade föreskrifterna få åstadkommas vid tillämpningen av lagen på varje ort. Härav följer, att det ligger stor vikt på anordnandet av denna tillämpning och ett stort ansvar på organen därför. 1896 års skogskommitté yttrade, att i stället för den döda regeln måste sättas levande samfundsorgan, som övervakade den enskilda skogshushållningen och på samma gång kunde understödjande ingripa däri, och dessa organ utformades, som vi veta, av nämnda kommitté till våra skogsvårdsstyrelser. Att dessa styrelser väl motsvarat de anspråk och förhoppningar, som sålunda ställdes på dem, har synts den senaste kommittén utom all fråga och lärer väl också vara allmänt erkänt. Någon rubbning av skogsvårdsstyrelseinstitutionen har således icke gjorts i det nya kommitteförslaget. Då detta ändock upptager en ny skogsvårdsstyrelseförordning, beror detta därpå, att de jämkningar och fullständiganden, som, med bibehållande av de förutvarande grunderna, ansetts erforderliga, medfört ändringar i flertalet av de gamla paragraferna och att därför det synts lämpligast att uppgöra förslag till en hel ny författning.

Av de vidtagna ändringarna vill jag endast i korthet beröra de viktigaste. En av dessa är den nya bestämmelsen i 3 § om inträdande av annan ordförande i styrelsen vid förfall för den ordinarie. De av de nuvarande bestämmelserna följande olägenheterna av att genom ordförandens frånfälle eller längre varande förfall en styrelse för en tid kan bliva urståndsatt att fungera, äro påtagliga redan med 1903 års skogsvårdslag och måste givetvis ännu mera ökas med den föreslagna, längre gående lagstiftningen. Den ökade arbetsbörda, som denna lagstiftning

skulle medföra för skogsvårdsstyrelserna, har ock föranlett beredandet av den möjlighet, som enligt 1 § i skogsvårdsstyrelseförordningen och 19 § i skogsvårdslagen finnes därtill, att det ordinarie verksamhetsområdet för en styrelse uppdelas uti två, eller ännu flera, eller enligt 2 stycket av skogsvårdsstyrelseförordningens 2 § medges därtill att en styrelse gör en uppdelning av arbetet mellan flere dess ordinarie forstliga tjänstemän. Man tänke exempelvis på en länsjägmästare för skydds- eller exponerade skogar och en för övriga enskilda skogar, eller ock på en arbetsfördelning efter geografiska gränser. Ett bibehållande av gemensam styrelse kan ju befinnas önskvärt med hänsyn till administrativa eller ekonomiska förhållanden etc. En tredje ändring är den, som återfinnes i 6 §, rörande användningen av de under skogvårdsstyrelsens förvaltning ställda medlen och vilken ändring går ut på att rätten till åtnjutande av bidrag från nämnda medel skall korrespondera med skyldigheten att erlägga skogsvårdsavgift: de som hava det ena skola ock hava det andra, med undantag dock för statens skogar, vilkas erläggande av skogsvårdsavgifter är att betrakta som en särskild form för statsunderstöd åt den enskilda skogsvården. Slutligen må nämnas 5 §:s bestämmelser om skogsvårdskommittéer. Det olika resultat, som visat sig beträffande dessa, på vissa håll en stor nytta och hjälp för skogsvårdsstyrelserna, på andra åter ej ens möjlighet att få sådana kommittéer tillsatta, har framkallat olika förslag. Å ena sidan har man velat få deras tillsättande obligatoriskt, ej såsom nu beroende på kommunernas goda vilja, å den andra har man föreslagit deras slopande. Det rätta har synts kommittén ligga mitt emellan, nämligen att ge skogsvårdsstyrelserna befogenhet att påfordra skogsvårdskommittéer, där de finna sådana nödiga eller nyttiga.

Skogsvårdsstyrelsernas verksamhet skall såsom hittills först och främst vara hjälpande och undervisande, och detta är även i förslaget bibehållet såsom det första momentet bland deras uppgifter enligt 4 § i skogsvårdsstyrelseförordningen, men denna deras verksamhet har icke med *lagen* om skogarnas vård att göra och har sålunda icke sin plats i den. Vad som enligt lagen åligger skogsvårdsstyrelserna hänför sig dels till skogsägarnes lojala förhållande och består då i meddelande av beslut, föreskrifter etc., där skogsägaren ej själv har handlingsfrihet, och dels till sådana fall, där skogsägaren handlar mot lagen, genom överträdelse eller underlåtenhet — styrelsens verksamhet blir då av fiskalisk natur.

Den förra sidan av verksamheten anknyter sig, om man nu håller sig till huvudförslaget, till bestämmelserna om ungskog, om skydds- och exponerade skogar samt omläggning av skogsmark till annan användning än skogsbörd. Vad ungskogsbestämmelserna beträffar, så hava de redan varit före i dag, och att åter gå in på dem här synes ej påkallat.

I fråga om skyddsskogar och skogar i exponerat läge innefattar förslaget den stora nyheten, att desamma läggas under skogsvårdsstyrelsernas tillsyn, medan de nuvarande skyddsskogarna sortera under skogsstaten. Den befattning, som denna har med skyddsskogarna, är allenast att verkställa utsyning, det nya förslaget stadgar reproduktionsskyldighet och annat lika som för andra skogar, vadan skogsvårdsmyndigheternas uppgifter bliva helt annorlunda än vad nu är förhållandet och korteligen sagt desamma som å andra skogar. Av denna likhet har det på kommittén framställt sig såsom helt naturligt att lägga även skyddsskogarna under skogsvårdsstyrelserna. De fördelar, detta även synts skola föra med sig, äro angivna i betänkandet sid. 280 o. f. Framför allt är det ernåendet av större stabilitet av personalen, mot det nuvarande ideliga ombytet av tillfälliga assistenter. Nu kan man väl vänta sig den invändningen, att skogsvårdsstyrelserna och deras personal icke skulle vara nog kompetenta att omhändertaga de krävande uppgifterna på skyddsskogarna. Och obestridligt är naturligtvis, att för dessa skogar måste fordras en bärande skoglig utbildning. Men å andra sidan är det också av största vikt att till den teoretiska skolningen även kommer praktisk erfarenhet, och det icke blott en sådan i allmänhet, utan en som är anknuten till trakterna ifråga och sålunda innefattar en säker kännedom om lokala växtlighets-, klimatiska och andra förhållanden. Huru det är ställt med detta för närvarande, då till utsyningsförrättningarna varje år skickas teoretiskt väl utbildade, men som oftast alldeles nyexaminerade assistenter och vilka i det stora flertalet fall icke sedan återkomma till platsen, det är ju allmänt känt och därom ge tabellerna sid. 276—7 talande vittnesbörd. Och att märka är, att dessa förhållanden äga rum efter det år 1911 gjordes omreglering och förbättring av revirindelningen i anledning av de behov, som framkommit efter 1903 års lagstiftning. Någon ytterligare förbättring häruti, nog tillfredsställande, torde inte heller kunna räknas med, om skyddsskogarna skulle bibehållas under skogsstaten. Jag hänvisar häruti särskilt till sid. 279 och 280 i betänkandet. Vad skogsvårdsstyrelserna beträffar, hava de till sitt förfogande tjänstemän, för vilka fordras den högsta teoretiska fackutbildningen, och självfallet är, att antalet sådana hos varje styrelse anställda tjänstemän varder så stort som behovet kräver. Jag syftar här särskilt på den förut berörda möjligheten att uppdela en styrelses verksamhetsområde mellan flere ordinarie länsjägmästare, och därjämte torde man kunna räkna med en stab av jägmästare- eller forstmästare-utbildade medhjälpare. Man har alltså att välja emellan å ena sidan en skogsstatspersonal med låt vara genomgående högre teoretisk utbildning, men utan någon påräknelig praktisk erfarenhet, allra minst från platsen, och å den andra sidan skogsvårdsstyrelserna

med ett färre antal tjänstemän utav den högsta fackutbildningen, men med såväl dessa som dem underlydande personal i förtrogenhet med orten och dess förhållanden. Valet häremellan har icke synts kommittén förenat med någon tvekan, och härutinnan har ej rått någon meningsskiljaktighet. Ännu en sak är härvid att framhålla, nämligen den omfattning och avgränsning, varmed skogar i exponerat läge enligt förslaget tänkts skola särskiljas under de för sådana avsedda bestämmelserna. Skall detta ske i större, sammanhängande områden, med följande i stort sett av administrativa eller andra förut givna gränslinjer, följer nämligen därav, att inom nämnda områden även torde komma en del marker, som noga taget ej skulle höra dit ur rent biologisk synpunkt. Detta innebär med andra ord, att en del av dessa exponerade eller skyddsskogsområden eller vad de må kallas icke tarva en särskild omtanke och insikt i samma höga grad som de i egentligaste mening av skyddsskogs natur varande skogarna. Och härav åter blir en följd, att dessa senare kunna komma i ett större åtnjutande av de högre tjänstemännens direkta omtanke, medan de mindre ömtåliga markerna i mer eller mindre grad — men naturligtvis under nämnda tjänstemäns tillsyn och ansvar — kunna överlämnas åt den övriga personalen. Denna tanke återfinnes även i 16 § av lagförslaget, då det där stadgats att tillstånd till avverkning icke nödvändigt måste förenas med utsyning och utstämpling, utan även kan ske enligt anvisning av viss hyggestrakt eller t. o. m. utan någotdera.

En följd av de nya bestämmelserna om ungskog och skydds- eller exponerade skogar, som är nödvändig, om dessa bestämmelser ej skola lätt kunna kringgås, är att det eljest utan vidare lovgivna omläggandet av skogsmark till annan användning icke får ske utan tillstånd av skogsvårdsstyrelsen, såvida på marken finnes skog och denna faller under 5 §:s ungskogsskydd eller marken är belägen inom exponerat lägesområde.

Detta vad angår huvudförslaget. Den verksamhet, som för lagenliga fall tillkommer skogsvårdsstyrelserna enligt lagarna om kommunskogar och häradsallmänningar, är att fastställa hushållningsplaner för dessa skogar, eventuellt föranstalta om deras upprättande. Med den kompetens, som fordras hos styrelsernas högre tjänstemän, och det sätt, varpå hushållningsplanerna komma till, torde det vara tillfredsställande sörjt för dessa planers nöjaktiga beskaffenhet. Till yttermera visso har emellertid även stadgats, att de fastställda planerna skola insändas till och granskas av den tjänsteman, som föreslagits skola anställas i jordbruksdepartementet under namn av skogsvårdsinspektör och om vilken mera nedan. Vad angår de smärre förslagen (rörande gemensamt bete å viss mark, insektshärjningar, vattenlagen) och de uppgifter, som enligt dessa skola tillkomma skogsvårdsstyrelserna, få desamma här lämnas åsido.

Jag övergår då till styrelsernas fiskaliska verksamhet. En försyndelse mot skogslagarna kan dels ådraga skogsägaren bötespåföljd, dels medföra förpliktelse för honom att vidtaga åtgärder till botande av vad som syndats. Den förra, rent kriminella sidan med dit hörande åtalsrätt för skogsvårdsstyrelserna går jag här förbi och vill endast hålla mig till den senare, det vill säga skogsvårdsstyrelsernas ingripande till åstadkommande av vederbörliga skogsvårdsåtgärder. Detta ingripande är — jag åsyftar nu endast huvudförslaget — byggt gå samma grunder som i den nuvarande lagen: styrelsen skall först söka på överenskommelsens väg få skogsägaren att vidtaga de eftersatta eller nödvändigblivna åtgärderna, men går icke det, har styrelsen att stämma honom till domstol. En förändring, som icke är av oväsentlig vikt, har emellertid blivit gjord i proceduren, nämligen beträffande den i nuvarande 2 § omförmälda syneförrättningen. Denna utgör ju en nödvändig förutsättning både för åstadkommandet av en överenskommelse och för sakens dragande inför domstol. I förslaget däremot återfinnes icke denna syneförrättning såsom ett nödvändigt första led i proceduren. Men sedan saken gått till domstol, kan denna, om den finner det erforderligt, förordna om syn utav en skogsstatstjänsteman och två gode män. Med detta har vunnits icke blott förenkling i sättet att få till stånd en laga överenskommelse mellan skogsvårdsstyrelsen och skogsägaren, utan även förmånen att, där syn finnes behövlig, kunna begränsa den till att omfatta endast vad domstolen i sådant hänseende anger.

Det lärer hava blivit befarat, att förslaget skulle innebära ett försenat ingripande mot vad som nu är möjligt och därigenom en försämring av nuvarande bestämmelser. Det tror jag dock icke är fallet. Vad de nuvarande bestämmelserna beträffar, så kan ju visserligen styrelsen ingripa genast, när återväxten »uppenbarligen äventyras» genom avverkningen, men såsom nyss berörts består detta ingripande i att begära syn, och det har ju klagats över svårigheten, ofta omöjligheten att få en syn enligt 2 § till stånd inom tillfredsställande tid efter en avverkning; av handlingarna i de utav K. M:t avdömda skogsvårdsmålen, som kommittén haft tillgängliga, har också synts, att i det stora flertalet fall en ganska lång tid förflutit mellan avverkningen och synen. Nu stadgas här i den föreslagna 20 §, att styrelsen skall ingripa, så snart *någon* av de erforderliga reproduktionsåtgärderna, alltså även av de allra första, icke verkställes inom behörig tid. Tänker man sig då, att i stället ingripandet, d. v. s. krävandet av överenskommelse, skulle få ske strax, vid avverkningen, alltså det tidigaste tänkbara, tidigare än nu, eftersom syn ej erfordras, och jämför, huru det skulle ställa sig efter dessa båda olika

system, så finner man följande. Om en avverkning sker t. ex. i februari 1920, så bör röjning och markrensning äga rum, kanske efter vissa orters förhållanden sommaren samma år, efter andras sommaren 1921. Låt oss säga detta senare. Enligt förslaget bör då styrelsen ingripa först på sommaren 1921, om intet då göres, d. v. s. den skall då påfordra överenskommelse med skogsägaren. Vi antaga först det fallet, att han går in på detta. Då kan röjningen etc. också genast göras och sedan alla övriga atgärder i sin tid, ty överenskommelsen skall innehålla alla dessa. Huru skulle detta ställt sig, om styrelsen kunnat attackera skogsägaren genast, i februari 1920? Jo, den hade då fått en överenskommelse, vari stadgats röjning sommaren 1921 o. s. v. Försummades så röjningen, kunde styrelsen omedelbart föranstalta därom. För detta fallet, att överenskommelse fås till stånd, skulle det alltså bli precis detsamma enligt förslaget och om ingripande kunde ske ögonblickligen vid avverkningen. — Vi taga så det andra fallet, att markägaren vägrar gå in på överenskommelsen. Det måste då medges, att enligt förslaget styrelsen icke kan stämma in markägaren förrän på sensommaren 1921, men efter den andra tänkbarheten ungefär i mars 1920, alltså en skillnad ifråga om början av domstolsproceduren på 1 ^{1} $_2$ år. Men härvid är till en början att märka, att så snart saken skall gå till domstolsprocedur, så blir det alltid försening med reproduktionen, hur man än ordnar det, på 2—3 år eller mera, om det skall gå genom alla instanserna, och då betyder 1 à 1$^1/_2$ år till eller ifrån icke så mycket som annars. Vidare är att ihågkomma, att dessa omförmälda förhållanden icke gälla eller kunna komma ifråga beträffande skyddsskogar eller exponerade lägen, där alltså reproduktionen är ömtålig, utan endast å så att säga normal mark; på de förstnämnda föreskrivas nämligen reproduktionsåtgärder och tider därför på förhand. Slutligen skulle ett instämmande till domstol genast efter avverkningen vara något synnerligen odiöst. Skulle skogsvårdsstyrelsen då komma och ställa markägaren inför valet mellen en överenskommelse och att bli stämd, så kunde denne väl svara, att han ju avverkat på lagmedgivet sätt och att han också ämnade lojalt och ordentligt sörja för återväxtåtgärder, men själv ville bestämma dessa och ej binda sig genom någon förhandsöverenskommelse; styrelsen finge sedan kontrollera honom. Och i ett sådant resonnemang måste man väl ge honom rätt, och icke draga honom inför domstol utan att han ännu gjort något illa. För skogsvårdsstyrelsens del skulle ett dylikt system nog inte heller vara odelat behagligt. Antingen skulle de hava *skyldighet* att klamma fram en överenskommelse, och eventuellt stämma, vid varje avverkning, eller ock skulle det vara en *rättighet*, så att de litade på somliga ägare och avvaktade deras uppförande samt endast utmärkte

de opålitliga medelst ett omedelbart ingripande. Vartdera sättet skulle ha högst betänkliga sidor.

Jag måste bestrida, att proceduren enligt förslaget innebär något på grund av försenat ingripande sämre eller svagare än nuvarande förhållanden och vågar vidhålla kommitténs yttrande, att ingripandet mången gång torde kunna ske väsentligen snabbare än nu.

För den händelse fastslagna åtgärder uraktlåtits, har förslaget upptagit den nu gällande regeln om deras föranstaltande av skogsvårdsstyrelsen på vederbörandes bekostnad, och detta har utsträckts att gälla icke blott om åtgärderna fastställts utav domstol, utan även om de bestämts genom överenskommelse eller i sammanhang med avverkningstillstånd.

Vad kommunskogar och häradsallmänningar beträffar, må här endast nämnas det remedium mot försyndelser vid skötseln, som föreslagits i form av förvaltningens fråntagande från vederbörande och överlämnande till gode män, på viss tid eller tillsvidare. Att närmare ingå härpå medger icke tiden.

Det återstår att säga något om andra myndigheter, som skola hava befattning med skogslagarna, än skogsvårdsstyrelserna. Av sådana äro redan nämnda domstolarna. I likhet med vad som nu gäller följer även förslaget den principen, att om i sådana fall, där skogsvårdsstyrelsen icke har beslutanderätt, styrelsen och skogsägaren ej kunna komma överens, saken skall gå den allmänna domstolsvägen. Detta är väl också det naturliga, då ju i nämnda fall styrelsen och skogsägaren stå såsom motparter mot varandra. I sådana fall återigen, där styrelsen har beslutanderätt — meddelande av avverkningstillstånd, beviljande av undantag från ungskogsbestämmelserna m. m. —, där alltså styrelsen icke står såsom motpart mot skogsägaren, utan såsom en myndighet över honom, där måste etableras en klagorätt för skogsägaren till någon instans över styrelsen. Detta har skett genom upptagande av gottlandslagens bestämmelser om besvärsrätt till länsstyrelsen och Kungl. Maj:t.

Hos Kungl. Maj:t skulle enligt förslaget finnas för dylika ärenden anställd en tjänsteman i jordbruksdepartementet, vilken kallats *skogsvårdsinspektör*. Här vill jag först göra det medgivandet, att denna benämning kanske icke är så lycklig, utan i viss mån kan verka missledande; men kommittén kunde ej finna någon bättre. Han har nämligen icke på något sätt avsetts att hava med någon inspektion att skaffa. Han är, såsom redan antytts, i främsta rummet en departementstjänsteman och bör såsom sådan varda till stor nytta. När ett mål av ifrågavarande slag kommer till Kungl. Maj:t, måste naturligtvis där beredas tillgång till sakkunskap vid handläggningen, och att detta, såsom väl annars

torde komma att bli förhållandet, skulle ske genom remiss i varje fall till domänstyrelsen, har synts kommitten icke vara lämpligt och lyckligt, så mycket mindre som kommittén genomgående intagit den ståndpunkten, att domänstyrelsen och skogsstaten icke bör hava något att skaffa med de enskilda skogarna, utan helt ägna sig åt förvaltningen av statens domäner. Skogsvårdsinspektören bör således inom departementet ha en viktig plats att fylla (se sid. 490).

Av ej direkt samma men dock närstående karaktär är den granskningsuppgift, som tillagts honom beträffande de av skogsvårdsstyrelserna fastställda hushållningsplanerna för kommunskogar och häradsallmänningar. Denna granskning innebär emellertid icke någon befogenhet att själv korrigera eller ändra planen, utan medför endast rätt att besvärsvis hos Kungl. Maj:t söka få ändring däri. Detta ändringssökande bör dessutom icke avse detaljer i den fastställda planen, utan endast framställas, där de i lagen fastslagna grunderna för dylika planer icke befunnits följda. Någon myndighet över skogsvårdsstyrelserna tillkommer således icke skogsvårdsinspektören i det ifrågavarande avseendet, och icke heller i något annat, trots namnet, och detta vill jag ännu en gång bestämt betona. Vad angår frågan om någon övermyndighet över skogsvårdsstyrelserna, så tror jag mig som hela kommitténs ståndpunkt kunna säga, att lika väl som en dylik central eller övermyndighet torde vara önskvärd och behövlig för den händelse styrelserna skulle allt framgent, i en ordinarie skogslag, vara utrustade med den maktfullkomlighet, som den provisoriska lagen ger dem, lika litet kan en dylik myndighet anses påkallad med hänsyn till vare sig 1903 års lagstiftning eller den nu föreslagna. För min personliga del vill jag tillägga, att insättandet av en överstyrelse över skogsvårdsstyrelserna skulle innebära en rubbning av själva det grundväsentliga i skogsvårdsstyrelseinstitutionen — en överstyrelse, som verkligen hade något att säga över de särskilda skogsvårdsstyrelserna, och skogsvårdsstyrelser med en för de olika lokala kravens tillgodoseende nödvändig självständighet är i mina ögon saker, som icke kunna förenas.

Skogsvårdsstyrelsens självständighet oförkränkt, torde emellertid skogsvårdsinspektören kunna bli till stort gagn icke blott genom sin departementala verksamhet, utan även genom den mera gentemot styrelserna riktade uppgift, som anges i betänkandet sid. 490. Han skulle härutinnan bliva ett slags centralbyrå för skogsvårdsstyrelserna, en förmedlare i en mängd sådana frågor, varpå nu i skogsveckans program exempel finnas upptagna för gemensamma överläggningar inom länsjägmästarnes förening. Men icke ens en sådan förmedlingstjänsteman lärer man på sina håll vilja veta av för skogsvårdsstyrelserna. Det synes sålunda förefin-

nas vitt skilda meningar, åt ena hållet nyssnämnda absoluta reagerande mot varje myndighet utanför skogsvårdsstyrelserna själva, åt det andra kravet på en fullständig övermyndighet över dessa. Jag erinrar mig emellertid från min tingstjänstgöring ett yttrande av en nämdeman: »Då man dömer så, att båda parterna bli lika missnöjda, har man kommit det rätta närmast.» Tillämpas detta betraktelsesätt på den föreslagne skogsvårdsinspektören, bör denne stå på ganska säkra fötter.

II. DISKUSSION.

Herr ordföranden: Mina herrar! Vi stå här inför en mycket viktig fråga. Vi ha vår gamla lag, 1903 års återväxtlag, och så den provisoriska lagen, som tillämpats två år. Nu gäller det att ersätta dessa båda lagar med en ny lag. En kommitté har tillsatts redan 1911, som sålunda arbetat länge och som presterat ett utredningsresultat, som här föreligger, och som är av ganska vidlyftig beskaffenhet. Det har vitsordats av den förste föredragshållaren, att det har mycket stora förtjänster. Det är åtföljt av ett lagförslag, som naturligtvis innehåller mycket genomgripande bestämmelser. När en sådan lag skall antagas, måste den naturligtvis underkastas en mycket grundlig granskning, ty näppeligen kan man säga, att i lagstiftningsväg någon lag är av mera allvarlig beskaffenhet än den, som gäller en tillfredsställande skötsel och vård av skogen. Missgrepp i detta fall kunna bliva ödesdigra för lång tid framåt. Därför är det synnerligen angeläget, att detta lagförslag av sådana korporationer och föreningar, som framför andra äro intresserade av skogens skötsel och vård, blir behandlat i alla detaljer, så att det icke i minsta mån kan sägas vara sämre än de lagar, som vi redan förut haft. Jag är övertygad om att den diskussion, som här kommer att följa, skall belysa det föreliggande lagförslaget från många olika synpunkter.

Den andre föredraganden har nu även i sin redogörelse på ett ingående sätt behandlat frågan och på ett förtjänstfullt sätt lämnat en god inblick i förslagets olika delar. Innan vi börja diskussionen ber jag att till de båda föredragshållarna frambära vårt tack för det utmärkta sätt, varpå de inlett förhandlingarna om detta viktiga lagförslag.

Generaldirektör **K. Fredenberg:** Då detta förslag remitterats till domänstyrelsen, anser jag det icke vara lämpligt att nu på förhand närmare uttala mig om detsamma. Jag har därför begärt ordet endast för att göra en erinran i anledning av de uttalanden, som revisionssekreterare Wisén gjorde i en viss fråga. Han framhöll nämligen, att utsyningarna å skyddsskogarna utfördes av assistenter, som nyss utexaminerats från skogshögskolan. Detta är dock en sanning, som tål modifikation. Först och främst ha vi våra revirförvaltare, de ordinarie jägmästarna, som utföra en del av detta arbete. Vidare finnes på varje sådant revir en årsavlönad assistent, som har att utföra stämplingsarbete å skyddsskogarna, men vad dessa icke hinna med det förrättas av extra assistenter. Det är sant, att till detta arbete emellanåt måste

tagas assistenter, som nyss utexaminerats från skogshögskolan, men jag vill erinra om, att vi dock sökt skicka sådana, som förut varit med. Det kommer sålunda för varje år en del, som föregående åren varit med om sådana utsyningsförrättningar. Och när det måste tagas assistenter, som nyss gått ut ifrån högskolan, så få de icke genast utsyna på egen hand, utan få de först åtfölja revirförvaltaren eller äldre assistenter, som varit med förut, för att lära känna förhållandena och sätta sig in i arbetet. Det förhåller sig sålunda icke fullt så, som föredragaren nämnde. Nu undrar jag om det kan bliva så mycket bättre, om detta arbete i stället överlämnas till skogsvårdsstyrelserna. Då måste man ju förutsätta, att skogsvårdsstyrelserna skola anställa så stor fast personal, att den kan hinna med hela detta utsyningsarbete. Detta arbete är emellertid ett säsongarbete, som kan räcka 4 till 5 månader; under den övriga tiden skulle denna personal alltså icke ha något att göra. Jag tror därför, att skogsvårdsstyrelserna skulle komma i samma belägenhet som domänstyrelsen, nämligen att nödgas anställa extra arbetskraft, och då måste nog skogsvårdsstyrelserna likaväl som domänstyrelsen i viss utsträckning få lov att använda unga tjänstemän, som förut icke kunnat förvärva någon större vana vid detta utsyningsarbete.

Professor **Schotte**: Inledaren berörde mycket utförligt § 5 i lagförslaget, och jag kan icke annat än att i huvudsak instämma i vad han därvid yttrade. Jag skall endast be att ytterligare få understryka ett par synpunkter.

Lagförslaget förutsätter, att sluten ungskog icke skall få avverkas förr än den »nått den ålder, vid vilken användbarhet som fröträd kan anses vara för handen». Uttrycket »ålder» anser jag här vara synnerligen olämpligt. Det är nämligen icke åldern det kommer an på utan trädens beskaffenhet i allmänhet. Hade det här i stället stått utveckling, så hade jag icke haft något att anmärka. Skogsägare måste förvånas över att åldern tillmätts en sådan betydelse i detta fall. Jag skall be att få taga ett exempel. Jag tänker på en ungskog, en 70-årig tallskog i Norrbottens kustland, vilken varit tätt inblandad med låg björk; tallskogen har varit tämligen gles, så att kronorna äro väl utvecklade, vadan de sålunda lämna ganska bra fröträd. Men där beståndet växt upp tätt ger det vid samma ålder inga dugliga fröträd. I ett fall som detta måste skogsägaren förvånas över att i ena fallet duger skogen, men i det andra duger den icke, ehuru åldern som sagt är densamma.

För övrigt tror jag icke, att vi skogsmän, ännu kunna objektivt bedöma vid vilken ålder skogen producerar tillräckligt med frö för att lämpa sig som fröträd. Denna sak tarvar ingående undersökningar, och jag har också föreslagit, att sådana skulle tagas upp av skogsförsöksanstalten.

Svårigheten att objektivt bedöma om träden i ett yngre bestånd äro lämpliga som fröträd vill jag belysa med ett par små iakttagelser. I det förut omnämnda beståndet i Norrbotten lät jag plocka all kott från 10 träd i den glesa björkblandade delen och därvid erhölls 120 gram frö. Vad som behöves för att beså en hektar är måhända icke helt utrett, men låt oss antaga 3 kg. För att få tillräckligt med frö skulle det alltså i detta fall behövts 250 träd eller så omkring per hektar. I den del av beståndet som uppväxt slutet, men som nu var ljushugget, fick jag av 10 träd endast 4 gram. Här skulle det alltså behövts 7,500 träd för att få tillräckligt med frö, men så många träd kunna ju knappast finnas kvar vid 70 års ålder.

När inledaren uttryckte den uppfattningen, att vi skulle söka att få ungskogslagen sådan, att den om möjligt höjde åldern mera än den provisoriska lagen gör, så instämmer jag däri livligt. Rättesnöret därvid bör vara, att vad våra förståndiga skogsmän anse synd att avverka bör lagen skydda. Om man går med på detta, så kan man medgiva någon större frihet beträffande gallringen. Bestämmelsen i lagförslagen, att bestånden »icke få så hårt utglesas, att beståndets förmåga att sluta sig äventyras» har jag hört av en kommitéledamot tolkas så, att därigenom skulle tillåtas varje rationell gallring och ljushuggning. Ja, kanske gallring, men icke ljushuggning. Ljushuggning är ju en så stark gallring, att beståndet ej åter sluter sig.

Det gäller sålunda, att vi få ungskogslagen att avse även medelålders skog och den nära nog mogna skogen. Detta är ett önskemål, som bör uppställas.

Förslagsställaren uttryckte den önskan, att skogsförsöksanstalten måtte upptaga marbuskfrågan till undersökning i hela dess vidd. Denna sak har förut varit på tal men dels är vårt program överbelastat och dels är denna fråga svår att lösa genom spridda försöksytor. Biologiskt sett kan visserligen frågan anses vara i huvudsak löst, d. v. s. man vet, att marbuskar åtminstone av gran i allmänhet kunna utväxa till goda träd. Om det emellertid är ekonomiskt är en annan fråga. Jag hoppas att bli i tillfälle att närmare utreda detta, sedan Skogsförsöksanstalten från och med nästa år får särskilda större försöksparker, där även de ekonomiska frågorna kunna belysas.

Länsjägmästare **U. Danielsson**: Jag ber att få framföra ett tack till inledaren; det är icke ofta man får höra ett verkligt erkännande för utfört arbete.

Jag undrar, om det icke vore klokast att vid denna diskussion behandla de huvudsakligaste ändringar, som blivit gjorda i lagen, ty genom att utan ordning behandla än det ena än det andra blir diskussionen icke så givande som den eljest skulle kunna bliva. Därför tar jag mig friheten att först säga några ord om den andra paragrafen.

Där har jag en annan uppfattning än skogschefen Nilsson. Jag förstod kanske icke skogschefen Nilsson riktigt, men enligt min uppfattning sade han, att om avsättningsförhållandena voro sådana, att det var svårt att tillgodogöra sig skogen, så fordrades mindre täthet beträffande återväxten än annars, och detta även om markförhållandena medgåve större täthet. Emot en sådan uppfattning måste jag verkligen inlägga en protest som skogsman, ty det är ju klart, att man önskar en så god återväxt som naturförhållandena medgiva — detta är åtminstone min mening. Vidare skulle jag vilja fråga: varför skall man icke medgiva, att det kan få komma björk på en mark, som icke är absolut olämplig för detta trädslag? Man kan icke begära, att en skogsägare skall rycka upp all den björk, som kan uppkomma i sådant fall. Det är för övrigt alldeles ogörligt. Hugger man bort en björk, så kommer det tio i stället. Så väl bönder som mindre hemmansägare kunna rimligtvis icke åläggas ett sådant arbete. Detsamma gäller om aspar. Det finnes trakter, där asparna komma av sig själva, och det är enligt min uppfattning fullt försvarligt, att de då tillåtas växa upp. Det är en hel del andra saker, som jag skulle vilja yttra mig om, men jag skall för tillfället inskränka mig till detta.

Länsjägmästare **W. Dybeck:** Denna fråga måste naturligtvis ha ett mycket stort intresse för skogsägarna, och även för skogsvårdsstyrelserna måste den ha ett alldeles särskilt intresse. Vi ha också haft tillfälle att i höstas på skogsvårdsstyrelsernas möte sätta oss in i frågan trots det att landshövding Husbergs reservation icke förelåg färdig utom beträffande lagtexten, sålunda icke beträffande motiveringen. Skogsvårdsstyrelserna ville icke fatta någon bestämd ståndpunkt till det föreliggande lagförslaget, då reservationen i fullständigt skick ej var tillgänglig. Emellertid uppdrogo skogsvårdsstyrelserna åt en kommitté att med ledning av föreliggande betänkande och de skogslagar, som vi förut hade till vårt förfogande, utarbeta ett förslag; om det skulle bliva ett nytt lagförslag eller ett yttrande över lagen får kommittén själv avgöra. Jag har velat meddela detta, då man här kanske kunnat vänta, att från skogsvårdsstyrelsernas sida gjordes en del erinringar i frågan. Såsom saken nu är ordnad, vore detta måhända mindre lämpligt.

Jägmästare **T. Grenander:** Redan förra året på skogsmötet i Umeå tillät jag mig kritisera detta lagförslag. Den kritiken rör sig då bl. a. omed kommitténs värdesättning av de försumpade skogarna. Jag har i Umeå framlagt ett förslag till behandling av dessa skogar. Detta förslag vidhåller jag även här, men med betonande av, att det är ett utkast. Jag skall icke upptaga tiden med att upprepa detta förslag eller motiven för detsamma. Jag har alltså icke något yrkande att framställa, men jag kan icke underlåta att beklaga, att kommittén icke ansett sig böra taga dessa skogar i sitt hägn i någon nämnvärd omfattning.

Jägmästare **M. Carlgren:** I § 2 står följande: = : = »Därvid skola, i den mån det kan vara för ändamålet erforderligt, på avverkningsområdet kvarstående träd eller buskar borttagas».

Inledaren påpekade önskvärdheten av att en garanti vinnes för en riktig tolkning av denna ganska viktiga bestämmelse om borttagande av s. k. skräpskog. Med nyssnämnda formulering saknas verkligen sådana garantier. Han vädjade också till skogsförsöksanstalten och önskade ett uttalande från densamma om den undertryckta granunderväxtens betydelse särskilt för Norrland. Professor Schotte svarade härpå, att man nog var tämligen på det klara med denna underväxts biologiska utvecklingsmöjlighet; frågan om dess användbarhet vore fastmer en ekonomisk fråga, och den trodde han så småningom skulle komma att utredas på de försöksparker, som skogsförsöksanstalten ämnade få till stånd.

För många är det alldeles avvita att fästa avseende vid den undertryckta granåterväxten, och de giva utan tvekan företräde åt den ungskog, som uppkommit jämn och vacker genom kultur, men de betänka icke, vilka kostnader detta drager, i synnerhet då man i regel måste återkomma med hjälpkultur, ofta två à tre gånger. Alldeles gratis däremot har man å stora arealer i Norrland den kvarstående granunderväxten, som omedelbart efter avverkningen ofta ser »skräpig» och hopplös ut, men 5—10—15 år senare, då hygget fått bada i somrarnas sol, förhåller sig som växtlig ungskog. Jag skulle sålunda önska, att lagen får den formuleringen, att när vederbörande tjänsteman står inför ett sådant nygjort hygge, han tvingas att ställa den frågan till sig själv: vilka av dessa individer äro med säkerhet icke utvecklingsbara, vilka

hindra en nöjaktig återväxt? Jag föreslår alltså denna formulering: *därvid skola å avverkningsområdet stående träd och buskar, som uppenbart icke äro utvecklingsbara eller hindra uppkomsten av nöjaktig föryngring, borttagas.*

En annan viktig paragraf är § 5. Den är också den mest svårformulerade. Här står: »Växtlig ungskog i bestånd .... må icke .... avverkas annat än genom gallring och icke heller vid sådan så hårt utglesas, att beståndets förmåga att sluta sig äventyras.»

Redan av inledaren vidrördes, det betonades också av professor Schotte, huru olämpligt det var, att slutenheten får göras till norm för den gallringsstyrka, som lagen tillåter. Vad vill man vinna genom en gallring? Uppenbarligen icke en viss slutenhet utan en ökad tillväxt. Slutenheten är sålunda icke ett *mål*, endast ett *medel*, varigenom jag strävar att uppnå den högsta tillväxt, som ståndorten över huvud taget tillåter. En lag, skriven på detta sätt, skulle å vida arealer i Norrland hindra en rationell och effektiv gallring. Å de magrare markerna därstädes är det nämligen enligt min mening den rätta metoden att resolut upphäva kronslutet.

Jag ansluter mig alltså till inledaren, när han påstod, att den provisoriska lagen i detta avseende var lämpligare. I denna står, att gallringen icke får göras hårdare än vad som är förenligt med beståndens ändamålsenliga utveckling. I en sådan formulering finnes den princip uttryckt, som med en förståndig tillämpning lämnar garanti för att ungskogsbestånden bliva riktigt skötta.

Jag ber till slut att få ansluta mig till jägmästare Grenander i vad han yttrade om försumpade skogar. Att dessa i lagförslaget behandlats på sätt, som skett, beror tydligen därpå, att det är förenat med betydande kostnader att restaurera sådana marker genom dikning. Men å andra sidan är det mycket viktigt, att lagen icke lämnar sådana betydelsefulla marker ur räkningen, som äro i behov av dylika åtgärder. Jag föreslår därför, att bestämmelse härom inflyter i lagen. Man kan ju tänka sig, att skogsägarens skyldighet att verkställa nödiga skogsvårdsåtgärder begränsas till en summa, som motsvarar halva beräknade värdet av den avverkningsbara virkesmassan. Den andra hälften betalas av skogsvårdsstyrelsen.

Skogsingenjör **E. Hammarstrand:** Frågan om ungskogsskyddet är den centrala i det lagförslag, som här framlagts. Vår första verkliga allmänna skogslag var en återväxtlag, vad nästa lagförslag eller det tredje steget i utvecklingen kommer att framföra torde möjligen bli frågan om en rationell skogshushållning.

Det är således ungskogens skyddande och vård, som nu tilldrar sig den största uppmärksamheten och de fem eller sex raderna i § 5 framträda här bland mångfalden av paragrafer och bestämmelser såsom huvudsaken. Därför är det av största vikt att enskildheterna i denna paragraf bli utformade på bästa möjliga sätt, och utan att gå in på någon granskning av grundsatsen i kommitténs förslag eller den lägsta åldern för användbarhet som fröträd som gräns för skyddandet av ungskogsbestånd skall jag i sådant ändamål göra några påpekanden.

Kommittén begränsar skyddet till sådan växtlig ungskog, som växer »i bestånd, som är eller kan förväntas genom tillväxt bliva slutet». Man kunde här vänta sig att kommittén skulle lämnat någon närmare förklaring över

uttrycket »slutet», men så vitt jag kan finna har kommittén icke alls givit sig in på den saken. Går man till statens indelningscirkulär förklaras där begreppet slutenhetsgrad avse »att giva ett uttryck för i vad mån det befintliga beståndet, med hänsyn tagen till ålder och trädslag, utnyttjar ståndortens virkesproducerande förmåga.» Olika slutenheter anges i tiondelar i förhållande till den som är »fullt nöjaktig». Här i lagen kan det naturligtvis ej bli fråga om något fastslaget mått efter sådana grunder, men å andra sidan måste man fordra *någon* närmare bestämmelse när det för de skilda myndigheterna skall gälla att avgöra vad som menas med »slutet». Det räcker här ej att hänvisa till att skogsvårdstyrelserna komma att handha denna sak på bästa sätt, hur befogad en sådan förhoppning än kan vara. För egen del har jag tänkt mig att man, såvida den föreslagna lagformuleringen skall bibehållas, skulle kunna lösa denna fråga genom en förklaring, att ett slutet bestånd är ett sådant där kvistrensningen och därmed höjandet av virkets kvalitet avsevärt befordras genom beståndets täthet.

Men då komma vi fram till att det enligt det föreliggande förslaget finns växtlig ungskog i bestånd, som helt och hållet undantages från lagens skydd, och som saklöst kan nedhuggas av skogsägaren. Och enligt kommitténs uppfattning, som tydligt och klart uttalas, är detta icke något fel. Kommittén säger, att ungskogsbestånd som icke äro av tillfredsställande kvantitet icke, eftersom markens produktionsförmåga därmed ej kommer till sin rätt, böra åtnjuta det särskilda skyddet utan tvärtom hellre må avverkas, enär därmed följer skyldighet att sörja för nöjaktig återväxt.

Detta är betänkligt. Då kommittén i den uppställda fordran på att växtliga ungskogsbestånd skola vara eller bli slutna tror sig ha funnit en bestämmelse »av den smidighet, varförutan en ungskogslag icke kan bliva verkligen tillfredsställande» kan jag för min del icke finna annat än att det är just fråga om smidigheten det här brister, och kommittén synes här icke fullt ha satt sig in i de olika lokala förhållandena, särskilt tänker jag på en del områden i Norrland. Att fordra att en ungskog skall vara eller bli sluten under vilken som helst av de breddgrader lagförslaget avser är enligt min uppfattning att under nuvarande förhållanden begära för mycket.

En skogsägare kan ha ett luckigt ungskogsbestånd med slutna eller överslutna grupper, men utan utsikt för beståndet såsom sådant att bli slutet. Han skulle då vara oförhindrad att hugga ner hela beståndet om han trodde sig få någon ekonomisk vinning därav, naturligtvis med skyldighet för honom eller hans efterträdare att sörja för återväxten. Ville han på bästa sätt gallra de delar av beståndet där en sådan åtgärd vore behövlig, skulle han utsätta sig för möjligheten att bli ålagd avverka hela beståndet och skaffa ny skog i stället, men om han däremot ingenting gjorde utan lät beståndet sköta sig å egen hand skulle skogsvårdsstyrelserna ej heller kunna göra något åt saken. Då säger man att skogsvårdsstyrelserna i dylika fall icke komma att så tillämpa lagen, men detta överensstämmer ej med de fordringar man bör ha på lagtextens noggrannhet.

Man kan gå med på att kommitténs formulering motsvarar det mål till vilket vi önska komma. Det är naturligtvis så att markens virkesproducerande förmåga i högsta möjliga grad bör utnyttjas, men för närvarande och med tanke på det skiftande tillstånd vari våra enskilda skogar från Skåne till Västerbottensgränsen befinna sig skulle en sådan bestämmelse som den före-

slagna i vissa fall kunna bli farlig. Vi ha ännu så långt kvar till idealtillståndet, att de icke slutna ungskogarna ofta höra till det mindre onda på skogsbrukets område. Det kan måhända ej tyckas lämpligt att komma med avprutningsförslag på av kommittén framförda skogsvårdskrav, men med hänsyn till verkligheten bör man enligt min uppfattning här försöka göra en ändring. Vi behöva t. ex. bara tänka på vilken ställning den ofta glesa ungskogen på de mer eller mindre magra tallhedarna i Norrland skulle få enligt lagförslaget.

En lösning av frågan skulle vara att taga ett uttryck från § 2 och använda det här, på följande sätt: »Växtlig ungskog i bestånd, vilken är av sådan täthet och beskaffenhet att densamma med hänsyn till rådande naturförhållanden må anses nöjaktig — — —». Att också frågan om beskaffenheten redan här kommer med måste anses vara en fördel.

Detta skulle troligen bli en smidigare bestämmelse än den som kommittén föreslagit. Härigenom skulle man dock även bli tvungen ändra de två sista raderna, förslagsvis så: »— — — gallring, och denna må ej göras hårdare än som är ändamålsenligt för beståndets utveckling, ej heller må beståndet därvid så utglesnas att dess möjligheter att sluta sig äventyras.»

Slutligen kan det i fråga om bestämmandet av när ungskogsskyddet skall upphöra vara skäl påpeka, att kommittén som ett önskemål framfört bland annat, att träden böra ha »nått sådan *utveckling* och *styrka*, att de, om de lämnas i en fröträdsställning av ordinär täthet, skola kunna stå bi», men i lagtexten har det endast uppställts fordran på att de skola ha »nått den *ålder*, vid vilken användbarhet som fröträd kan efter de i orten rådande förhållanden anses vara för handen». Med tanke på de stora skiljaktigheter i tillväxthastighet, som kunna förefinnas å olika marker inom samma ort, skulle man vilja efter i »allmänhet» tillägga »å mark av ifrågavarande godhetsgrad». Härigenom skulle man, utan att dock bli bunden t. ex. av att å vissa markslag träden aldrig nå sådan rotfasthet att de lämpa sig som fröträd kunna vinna en ur skogsvårdssynpunkt enligt den givna grunden riktigare och på samma gång i tillämpningen mera tilltalande utformning av paragrafen.

Skogschefen **A. Nilsson**: Jägmästare Carlgren gjorde en erinran mot bestämmelserna i § 2 om skyldighet att borttaga vissa kvarstående träd och buskar å avverkningsområden och påyrkade en omformulering, som jag icke riktigt uppfattade, men som motiverades med den även av mig påpekade faran för en ensidig tillämpning av denna bestämmelse. Jag undrar, om man behöver gå in på formuleringen av just denna punkt för att förebygga en sådan fara. Som jag nämnde i inledningsanförandet, är det min mening, att man måste få till stånd ett centralt organ, som skulle giva riktlinjer för lagtillämpningen i såväl denna punkt som i andra punkter av skogligt innehåll, där lagtexten icke kan givas nöjaktigt detaljerad formulering. Ingen har yttrat sig om, vad jag sagt i denna sak. Det är ju möjligt, att det är mindre klokt, men jag vill å andra sidan fråga revisionssekreterare Wisén, som särskilt påpekade, att skogsvårdsstyrelsernas självständighet bör lämnas helt och hållet oförkränkt, på vad sätt man tänker sig, att en likformighet i tolkningen av dessa lagbestämmelser skall kunna åvägabringas inom olika län. Vi skogsmän måste nämligen erkänna, att om vi försöka att tillämpa dessa bestämmelser såsom synemän, föreligger mycket stor fara för att det »sakkunniga» utlå-

tandet skall i fullt ensartad fråga bliva på ena stället ett och på andra stället något helt annat. Då det här gäller så väsentliga ingripanden i den enskildes handlingsfrihet, måste man säga, att något mer behöves än vad kommitterade föreslagit, därest skogsägarnas berättigade anspråk på trygghet mot oskäligt olikartad lagtillämpning skola kunna sägas vara hörsammade.

Jag måste alltså anse, att ett centralorgan över skogsvårdsstyrelserna verkligen är av behovet påkallat. Detta centralorgan, av mig också benämt förtroenderåd, behöver icke bliva någon förmyndare över skogsvårdsstyrelsernas åtgöranden i allmänhet, men frågor om lagtillämpning i högsta domande instans borde väl obligatoriskt hänskjutas till detta förtroenderåd för yttrande. Om jag vore länsjägmästare skulle jag vara angelägen om att få ett sådant centralorgan. Jag talade också för något dylikt under min länsjägmästaretid, då jag insåg det vara omöjligt att på annat sätt få tillnärmelsevis god ordning till stånd och länsjägmästarna enligt min mening behövde ett stöd för sina omdömen i omtvistade skogliga frågor, som lagen begärde positiva besked om, ehuru lämpliga dylika besked icke alltid kunde givas med stöd enbart av lagtexten.

Jägmästare Grenander påpekade önskvärdheten av särskilda bestämmelser i skogsvårdslagen beträffande avverkning och föryngring på de försumpade markerna i Norrland. Det är ju så, att behovet av åtgärder på dessa marker är ofantligt stort, men å andra sidan tror jag icke, att man behöver klandra kommittén för att den icke skrivit så som jägmästare Grenander önskat. Meningarna, om vad som å dessa marker är mest ekonomiskt lämpligt att göra, måste vara mycket delade, och dessa arbeten borde väl därför lämpligen i fortsättningen såsom hittills befrämjas genom understöd av skogsvårdskassorna. Dessa understöd böra ju anpassas på sådant sätt, att man får verklig fart i arbetet för förbättring av de försumpade markerna. Lagförslaget talar ju icke alls om skogsvårdsavgifternas användning och skogsvårdsstyrelserna hava alltså största frihet att ordna dessa skogsvårdsbidrag efter det olika behovet inom olika landstingsområden och inom olika delar av dylika områden.

Jägmästare Danielsson yttrade, att han icke kunde förstå min jämförelse mellan av kommittén påkallade föryngringsarbeten i Norrland och motsvarande arbeten i sydligare trakter. För att åskådliggöra min mening beder jag få framlägga ett exempel i samband med en fråga till jägmästare Danielsson. Jag antager, att man flerstädes i södra Sverige ser sig kunna påyrka 5,000 något så när jämnt fördelade plantor pr hektar i en föryngring och att intensiva hjälpkulturer sålunda påkallas, därest avsevärd del av dessa 5,000 plantor misslyckas efter en skogsodling. Om en skogsägare i innersta Norrland och avlägset från flottled vid sin skogsodling upptagit 5,000 såddrutor per hektar men plantor uteblivit i ett avsevärt antal av rutorna, skulle länsjägmästare Danielsson då, i lagens namn, påyrka hjälpkulturer på detta sistnämnda skogsodlingsfält efter enahanda grunder beträffande antal plantor per ytenhet som å förstnämnda hyggena i södra Sverige? Jag förutsätter förstås ett växtläge i båda fallen, som medgiver växtplats för 5,000 ungträd per hektar.

Jägmästare Danielsson frågade vidare, varför man icke kunde godtaga en björkföryngring lika väl som en barrträdsföryngring. Jag tror mig hava nöjaktigt motiverat min ståndpunkt i denna sak. - Det kan icke vara rätt att säga, att det är likgiltigt om det blir lövskog eller barrskog på de stora skogs-

områdena. Försöken att flotta lövvirke å längre distanser hava i allmänhet misslyckats.

Länsjägmästare **U. Danielsson:** Beträffande återväxten tror jag, att den bör lämpas efter naturförhållandena, och i detta fall tror jag, att den föregående talaren och jag äro ense. Kan man anse att i Norrland på en sådan plats som den nämnda 3,500 plantor är lämpligt och överensstämmande med naturförhållandena, så är det naturligt, att man godkänner detta. Jag tror icke, att någon kan säga, att kommittén menat, att man skulle tvinga folk att resa upp en 10 mil i ödemarken och utföra hjälpkulturer under sådant förhållande. Jag tror sålunda, att vi äro ense beträffande denna sak.

Vad björkföryngringen beträffar framhöll jag, att det finns omständigheter, då det kommer upp rikligt med björk eller asp efter en avverkning. Att då skogsvårdsstyrelsen skall tvinga till att vidtaga åtgärder anser jag icke vara förenligt med god privatekonomi och icke heller lämpligt ur andra synpunkter. Beträffande björkskog har jag hört, att det går bra att flotta björktimmer på rätt långa avstånd, vilket man måste fästa vikt vid, i synnerhet nu då björken fått ett värde, som man icke kunnat ana ens för en 5 år sedan.

Jag skall vidare be att få göra ett par erinringar. Det gäller de s. k. stora hyggena. Kommittén har icke lagt hinder i vägen för stora hyggen, och det har skett med full avsikt. Vi ha trott, att de stora hyggena, som man ofta haft sådan panisk förskräckelse för, icke äro så farliga.

Det finnes många exempel på att på stora hyggen erhållits den bästa återväxt utan några extra besvärliga eller särskilt dyrbara åtgärder. Ett exempel härpå är den mycket omdebatterade Brattfors-avverkningen. Allt måste dock tagas med moderation, och det duger icke att göra stora hyggen var som helst.

Vidare en sak. När vi inom kommittén ställt fordringar beträffande återväxt, så gäller detta också en person, som blivit drabbad av brandskada men kunnat sälja sin skog. Skall icke även han vara skyldig att sörja för återväxten? Jag kan som exempel nämna ett fall, som nyligen inträffat.

På en gård inom mitt tjänstgöringsområde inträffade brandskada i stor utsträckning på en egendom, där 300 à 400 hektar mark härjades. Tack vare Bränslekommissionens lyckliga mellankomst erhöll denne markägare för sin brandskadade skog icke mindre än över 100,000 kronor.

Skall då en sådan person icke vara skogsodlingsskyldig, utan fordra bidrag av en mager skogsvårdskassa? I detta fall tror jag icke, att svaret kan bliva mer än ett. Jag anser sålunda att kommitténs ståndpunkt härvid är fullkomligt riktig.

Jägmästare **T. Grenander:** Skogschefen Nilsson önskade intet lagtvång på dikning av försumpade marker, och framförde han för denna sin åsikt vissa skäl. Jag skall emellertid ej upptaga dessa skäl till bemötande. Jag underlåter det, ej *därföre* att jag skulle vara övertygad av herr Nilsson, utan på den grund, att precis samma argument lancerades på fjolårsmötet i Umeå, av en annan talare, jag sökte vid det tillfället replikera honom och anhåller få hänvisa dem, som äro intresserade av frågan, till referatet härom infört i Norrlands Skogsvårdsförbunds tidskrift.

När jag ånyo begärde ordet, var det huvudsakligen för att bedja eder, mina herrar, om ett par minuters uppmärksamhet på förhållanden i en landsända,

som visserligen ligger oss geografiskt ganska fjärran, men som borde ligga allas våra hjärtan nära. Jag syftar på Övre Norrlands kustland. Under mer än trettio år ha skogsstatens tjänstemän varit sysselsatta med utsyning och stämpling av undermålig skog i Norr- och Västerbottens kustland. Vad som påkallat detta arbete har ju varit den s. k. dimensionslagen. Läser man denna lags rubrik, skulle man tro, att ursprungliga syftet med densamma varit endast att bevara ungskogen. Avfattningen av själva lagen blev ju emellertid sådan, att den kom att skydda ej blott ungskog, utan nästan all skog av klenare dimensioner.

Ungskogarnas areal i dessa områden är ej heller så stor. De största vidderna upptages av skog, som överskridit den ålder, då träden bli lämpliga som fröträd. Skogsstatens arbete å privatskogar i dessa landsdelar har alltså till övervägande delen kommit att omfatta skydd å medelålders och äldre skog. »Endast i den mån avverkning av dylik skog är med grunderna för en god skogshushållning överensstämmande», såsom dimensionslagens ord lyder, tillåts och tillåtes avverkning för fritt förfogande.

På mötet i Umeå har man framkastat, att dimensionslagen för Övre Norrlands kustland skulle ersättas endast med det lagförslag, som i dag behandlas. Ser man frågan endast från den synpunkten, att återväxten därigenom betryggas, är det ju uppenbart, att mycket stode på den vägen att vinna. Men i annat hänseende står ock mycket att förlora. Man riskerar, enligt min mening, uppenbarligen det skydd för den medelålders och äldre skogen, som man i trettio år haft. Statsmakterna skulle äventyra resultatet, av vad som kostat staten så mycket folk i tider av brist på arbetskraft och så mycket penningar. Knappast vore detta en klok skogspolitik.

Återstår då att se, om man ej kunde bevara sin vinst i skogsskydd med ett billigare medel än skogsingenjörsinstitutionen.

Diskussionsvis har då det förslaget kommit fram, att taga upp § 3 i den provisoriska lagen av år 1919. Det förslaget skall jag be att här få framföra. Det finnes som bekant ett moment i § 3, kristidslagen, som talar om att skog, av vilken ålder den än vara må, ej får avverkas i strid mot grunderna för en god skogsvård. För södra Sverige gäller som bekant §-en i sin helhet endast för fastigheter, som bytt ägare efter den 14 maj 1918. Om man emellertid fasthåller dimensionslagens direktiv om »utsyning i enlighet med en god skogshushållning» och jämför med orden i § 3 i den provisoriska skogslagen om »avverkning i strid mot grunderna för en god skogsvård», finner man en påtaglig överensstämmelse i principer. Principerna i de båda lagrummen äro helt enkelt desamma. Endast de verkställande organen äro olika. Jag anser därför, att en viss del av § 3 i provisoriska skogslagen bör inarbetas i skogslagstiftningskommitténs förslag, innan densamma upphöjes till lag för Övre Norrlands kustland.

Om man så på ett mjukt sätt kan utbyta skogsingenjörerna mot en blivande skogsvårdsstyrelses tjänstemän, bleve detta tvivelsutan ett led i den moderna strävan att utbyta ett större antal otillräckligt avlönade tjänstemän mot ett mindre antal, som få sin bärgning. Om staten med en sådan anordning skulle vinna besparing i utgifter, så skulle den ej heller riskera att förlora vad den avsett med den s. k. dimensionslagen i skogsskydd. Den enskilde, som vill sköta sin skog, skulle med detta förslag inom skogsvårdens ram få utsyna sin skog med egna tjänstemän eller påkalla skogsvårdsstyrelsens biträde, allt efter behag.

Disponent **A. Sahlberg:** Jag skall endast be att i korthet få framhålla några synpunkter, som legat bakom kommitténs avfattning av en del §§.

Inledaren nämnde, att kravet på återväxt bör hänföra sig till rådande naturförhållanden. Jag antager, att han därmed icke menade något annat än att en *viss* hänsyn bör tagas till rådande naturförhållanden. Det synes nämligen vara berättigat, att en ny lagstiftning tager sikte på framtiden, och icke inskränker sig till att endast tänka på *förhållandena för dagen*, och anse sig våga räkna med att skogsodlingen i framtiden kan förväntas erhålla ett större värde. Därför är det säkerligen ej orimligt, att man för framtiden kräver litet mera än man för dagen skulle anse lagom.

Inledaren erinrade om, att i vissa fall skogar, som krävde återväxtåtgärder, kunde vara belägna 10 mil från bebyggda trakter. Jag tror icke det blir så farligt med denna sak. Förhållandena utjämna sig nog med tiden, och man torde kunna räkna med, att sådana betungande fall icke i större utsträckning skola förekomma. Då man på grund av sådan avsides belägenhet ofta saknar avsättning för det klenare virket, äro ödeläggande avverkningar knappast att vänta å dessa trakter.

Beträffande skyldigheten att borttaga buskar och hinderliga träd, så vill jag erinra om, att det anmärkts såsom en väsentlig brist i nu gällande lag att sådan skyldighet icke föreligger och förslaget alltså avser att fylla ett känt behov. Det markerar säkerligen ett allt för stort misstroende mot skogsvårdsstyrelserna, när man befarar att de skola söka framtvinga hårdare åtgärder än som äro erforderliga. Å andra sidan är det uppenbart, att den föreslagna skyldigheten är ett gott medel för återväxtens befrämjande och det vore då oklokt att taga bort den ur förslaget. Det påpekades, att man kunde förvänta så många olika meningar om, huru man härvid borde förfara, men man finge väl hoppas, att skogsvårdsstyrelserna genom samarbete skulle småningom komma till en viss enhetlighet.

Man finner det hårt att en skogsägare skall åläggas skogsodla efter en kalamitet, som till äventyrs övergått skogen. Men skyldigheten ställes ju i visst förhållande till den för skadan erhållna ersättningen, och i de allra flesta fall torde nog inkomsten av den på grund av skadan nödvändiggjorda virkesrealiseringen flerdubbelt täcka utgiften för markens försättande i det skick att den fortfarande tjänar till skogsbörd.

Inledaren anmärkte, att kommitténs majoritet icke sökt fastställa bestämd ålder för ett ungskogsbestånd utan stannat vid ett mera generellt angivande av gränsen. Kommittérade hade hållit före, att det varit det angelägnaste att spara ungskogen så länge den i stort sett var oförmögen till reproduktion genom fröträdsställning och självsådd. Hade den under lagens skydd bragts därhän, att sådan reproduktionsmöjlighet uppnåtts, kunde denna gräns ur skoglig synpunkt anses tillfyllest. Ägaren hade då i sin hand naturens eget medel att trygga markens fortsatta skogsbörd, därest han av omständigheterna funne sig föranlåten att nu skatta sin skog. Svårigheterna att framkomma med en fullt tillfredsställande definition på ungskog äro ju väl kända. Kommitténs formulering sammanfaller dock ganska nära med den nu gällande provisoriska lagens, varför man i nödfall får tänka sig möjligheten av en sammanjämkning, om bättring därigenom kan vinnas. Att definitionen på ungskogsbestånd skulle söka klargöra jämväl, vad som kan menas med »växtligt» eller »slutet», tror jag är alldeles överflödigt. Definitionen kan måhända anses

bristfällig, men då näppeligen någon fullt uttömmande sådan kan framläggas, får man i detta fall anse, att den bristfälliga definitionen måste stå där i stället för ingen definition alls. Kommittérade ha avsett, att skogsägaren själv skall ha så pass ledning av paragrafen att han tämligen säkert skall kunna avgöra, vad som är ett sådant växtligt ungskogsbestånd, som lagen avser att skydda, utan att han a priori måste genom rådfrågning betunga skogsvårdsstyrelsen, så som den provisoriska lagen ålägger honom. Genom att begränsa denna hans fria hantering av beståndet medelst en bestämmelse om bibehållandet av viss slutenhet, har man velat trygga ägaren mot risken att oavsiktligt råka gå längre, än vad lagen medgiver. Vid denna punkt hejdas han alltså, men lagen förhindrar ingalunda mera vittgående avverkning i beståndet, om så skulle ur forstlig synpunkt vara önskvärt eller nödigt, ty paragraf 7 mom. 3 medgiver åtgärder, »som icke äro stridande mot grunderna för en god skogsvård»; men då är skäl uti att i enlighet med paragraf 6 hos skogsvårdsstyrelsen efterhöra huru avverkningen bör företagas. Kommittérade ha ansett den relativa frihet, som sålunda tillerkännes skogsägaren, vara för såväl ägaren som skogsvårdsstyrelsen att föredraga framför den tunga, som den provisoriska lagen nu medför.

Slutligen uttalade inledaren den farhågan, att på grund av bestämmelserna om skyddsskogar och skogar i exponerade lägen enstaka bergstoppar kunde råka in under sagda kategori av skogar. Denna risk är dock ofantligt liten, då lagförslaget allenast tillerkänner skogsvårdsstyrelserna rätt att beträffande exponerade lägen taga initiativet genom ansökan härom, men i övrigt lägger prövningen och avgörandet hos högre myndighet.

Jägmästare **C. Stenborg:** Då denna för landet så viktiga skogslagstiftningsfråga nu åter upptagits till behandling, får man hoppas, att den skall få en god och slutgiltig lösning för en avsevärd tid framöver. Då den nu här upptagits till diskussion, kan jag icke underlåta att säga några ord beträffande Norrbottens och Västerbottens läns skogar.

År 1908, då denna fråga diskuterades vid Skogsvårdsföreningens möte, framhöll jag, att vi visserligen hade en skogslag för Norr- och Västerbottens läns kustland, men att denna s. k. dimensionslag icke vore en egentlig skogsvårdslag utan endast avsedd att skydda ungskogen. Som sådan har den utan tvivel verkat mycket gott, men den har icke medverkat till en bättre skogsvård. Nu har ju genom den lag, som vi fingo 1916, något vunnits i skogsvårdsavseende nämligen rätten att få ställa kvar fröträd, men detta är alldeles för litet. De flesta, som jag talat med i detta ämne, hava hållit före, att det är så svårt att föryngra skogen i dessa trakter, att man icke kan tvinga skogsägarne till att vidtaga sådana skogsvårdsåtgärder. Detta tror jag är ett misstag; föryngringsmöjligheterna däruppe äro icke så svåra, som man i regel antar. Självföryngringen sker vida lättare däruppe, åtminstone i kustlandets skogar, än här i Mellan-Sverige och jag tror icke, att det skulle bliva så betungande för skogsägaren att vara tvungen att sörja för återväxten. Men även om det nu vore svårt att föryngra skogen i dessa landsändar, så är detta icke något skäl för att efterskänka skyldigheten att sörja för skogens reproduktion. Den, som avverkar skog, bör ovillkorligen vara skyldig att skaffa ny skog efter sig. Som det nu är ordnat, bry sig hemmansägarne varken om att vidtaga åtgärder för skogsbeståndens rätta vård eller att sörja för

skogsåterväxten. Nu har visserligen riksdagen beviljat rätt avsevärda penningmedel till skogsvårdens befrämjande, och för dessa anslag är riksdagen värd mycken tack, men detta räcker inte. Jag erinrar mig, huru vid förenämnda skogsvårdsmöte, där skogslagstiftningsfrågan behandlades, överjägmästare Wallmo i en polemik med jägmästare Nilsson betonade, att det heter »lag och evangelium». Jag underskattar för visso icke undervisningsverksamhetens betydelse, men jag instämmer med överjägmästare Wallmo i att det måste ovillkorligen föreskrivas i lag, att det är skogsägarens skyldighet att sörja för skogens vård.

Det är på grund av dessa synpunkter, som jag vill ha uttalat, att åtminstone Norrbottens och Västerbottens kustland böra inrymmas i den allmänna skogslagen. Det är givetvis en stor fördel att icke hava onödigt många skogslagar, och skogsförhållandena i Västerbottens och Norrbottens kustland äro icke sådana, att man för dem behöver ha en särskild skogslag. Jag har i 11 år som skogsingenjör haft min verksamhet i dessa trakter, och jag har den bestämda uppfattningen och har aldrig vid något tillfälle kunnat komma till någon annan än att dessa landsändar mycket väl kunna ha samma skogslag som det övriga Sverige.

Vad hemmansägarne och skogsägarne eljest däruppe beträffar, så äro de visst icke några skogsskövlare, utan äro många av dem intresserade av att sköta sina skogar väl. Då skogsskövling förekommer, är det vanligen genom avverkningsrättsinnehavare. Jag för min del håller före, att det lika ofta felas mot skogsvården därigenom att det övas för stor sparsamhet. Man vill spara sina skogstillgångar så mycket som möjligt, men sker då detta ofta utan nödig urskillning, så att man för länge sparar gammal, övermogen skog.

Intendent **O. Eneroth**: Herr ordförande! Mina herrar! Enligt de föreliggande lagförslagen komma skogsvårdsstyrelserna att åläggas en i jämförelse med nu rådande förhållanden ofantligt ökad befogenhet och en i proportion därtill ökad arbetsbörda. Man hade då väntat, att det starkt ökade behov av sakkunskap och arbetskrafter, som otvivelaktigt i flertalet landstingsområden kommer att inträda, om föreliggande lagförslag upphöjas till lagar, åtminstone antydningsvis hade förutsetts i Förslaget till Lag angående Skogsvårdsstyrelser. Man finner emellertid därom intet eller så gott som intet, utan ha lagförslagets upphovsmän tydligen ansett, att den nuvarande organisationen av skogsvårdsstyrelserna också skall räcka till för de i mycket hög grad ökade uppgifterna.

Skogsvårdsstyrelsernas åligganden enligt lagförslagen finnas angivna i § 4 av Förslag till Lag angående Skogsvårdsstyrelser. Där heter det, bland mycket annat, att skogsvårdsstyrelse har till uppgift att »utöva den uppsikt och vidtaga de åtgärder, som jämlikt gällande skogsvårds- och andra lagar på skogsvårdsstyrelse ankomma». I förbigående sagt hade man väntat sig »skogsvårdsstyrelse åligger» i stället för »har till uppgift», då väl därigenom klarare pointerats vad som är meningen.

Om man med ledning av texten i lagförslagen söker klargöra allt vad som kommer att åligga en skogsvårdsstyrelse, så blir det en hel del mer än för närvarande. Om vi börja med det första och viktigaste lagförslaget, skall skogsvårdsstyrelsen utöva uppsikt över så gott som all avverkning å enskildes marker samt därvid tillse, att bestämmelserna i lagen efterlevas. Även de kategorier av fri avverkning som finnas måste ju i många fall bli föremål för skogsvårdsstyrelses åtgärd för att avgöra, om de falla under lagens bestäm-

melser eller icke. Gallringsavverkning t. ex. för oundgängligt husbehov i ungskog skulle enligt lagförslaget vara fri men under förutsättning, att behovet verkligen är oundgängligt samt att tillgång på äldre skog eller gallringsbehövande bestånd ej finnas å fastigheten. Graden av oundviklighet i en sådan avverkning måste givetvis skogsvårdsstyrelsen avgöra med stöd av besiktning på ort och ställe. Samma är förhållandet med disponerandet av skogsmark för andra ändamål än skogsbruk, t. ex. för bete. Det blir då skogsvårdsstyrelsens sak att anställa ägobesiktning för utrönande av behovet av mera betesmark och hur de nuvarande betesmarkerna skötas.

Skogsvårdsstyrelsen skall vidave övervaka, att virke, som i visst fall avverkas för husbehov (enl. § 7 m. fl.) icke utan särskilt tillstånd användes för annat ändamål än den fastighets husbehov, på vilken virket avverkats. Skall en fastighetsägare uppodla skogsmark eller använda den till tomtplats, upplagsplats m. m., måste skogsvårdsstyrelsen låta besiktiga och lämna utlåtande. Icke nog härmed, den skall även här övervaka virkets användning samt tillse, att marken också odlas, hus byggas o. s. v.

Hela skyddsskogsskötseln åläggas enligt förslagen skogsvårdsstyrelserna, i vissa fall även beträffande all avverkning för husbehov.

Redan på grund av de här i korthet berörda lagförslagen kommer en ofantligt ökad arbetsbörda, i form av en massa ärenden av, förutom rent skoglig, huvudsakligen jordbruksekonomisk och fiskalisk natur att påvila skogsvårdsstyrelserna, även om i en hel del fall god hjälp torde kunna erhållas av skogsvårdskommitteerna i socknarna. Men dessutom åligger det skogsvårdsstyrelse:

att utöva överinseende över kommunskogar, sockenallmänningar, vissa stiftelsers, föreningars och sällskaps skogar samt, om skogen ej är för obetydlig, pröva och fastställa hushållningsplan för densamma eller i varje fall meddela bestämmelser rörande dessa skogars skötsel;

att, beträffande häradsallmänningar, pröva förslag till reglemente för allmänningen och utöva överinseende över dess skötsel samt pröva och fastställa hushållningsplan. Därmed få skogsvårdsstyrelserna sig tilldelat ett avgörande inflytande på såväl kommunskogarnas m. fl. som häradsallmänningarnas *ekonomi*.

Det anförda må vara nog för att påvisa vilka helt och hållet nya och arbetsdryga uppgifter, som enligt lagförslagen tillföras skogsvårdsstyrelserna och borde man då, som sagt, haft skäl vänta, att möjligheter beretts i lagförslagen för tillförandet av de nödvändiga arbetskrafterna.

Man må hysa hur höga tankar som helst om länsjägmästarnes och de nuvarande skogsvårdsstyrelsernas insatser för en bättre skogsvård under den tid nu gällande skogsvårdslagar varit i kraft: till en förvaltning av den omfattning som kommer att åläggas dem enligt lagförslagen och för ett tillfredsställande handhavande av de många, i den enskilde skogsägarens disposition över sin egendom och ekonomi djupt och detaljerat ingripande lagparagrafer, som förslagen innehålla, förslå i många fall skogsvårdsstyrelsernas nuvarande arbetskrafter, rent kvantitativt, icke. Man bör ihågkomma, att dessa styrelser, om förslagen bli lag, måste i många fall ändra sitt arbetssätt, bli en mera kontinuerligt och ständigt arbetande kommission än förr, på grund av den mängd av ärenden, icke endast rörande skogsvård, utan även av skogsvetenskaplig, skogspolitisk och skogsekonomisk natur, de måste avgöra och ge besked om — till på köpet, vilket den skogsägande allmänheten också torde ha full rätt att fordra, skriftligen och snarast möjligt.

Skall fackkunskapen och den skogliga erfarenheten allt framgent kunna representeras enbart av länsjägmästaren är fara värt, att dels denne icke hinner ägna tillbörlig tid åt utarbetet, dels att styrelsens auktoritet gent emot allmänheten och skogsmännen i landet i vissa fall blir otillräcklig, vilket knappast kan vara lyckligt.

Jag betonar, att detta gäller de blivande skogsvårdsstyrelserna och vill samtidigt uttryckligen framhålla, att ehuru det i många fall hade varit önskvärt, att även i de nuvarande styrelserna något mer erfarenhet om skogsbruk hade varit representerad, de talrika skogsvårdsstyrelseledamöter, som saknat såväl egentliga fackkunskaper som erfarenhet säkerligen genom sitt stora intresse för den goda saken, genom sin personliga pondus, ställning i ämbete och samhälle samt genom sin osparda möda i många fall varit av största betydelse just för propagandan för en bättre skogsvård, för handhavandet av den mycket vagt formulerade skogslagen och överhuvud taget för allmänhetens väckande till insikt om nödvändigheten och fördelen av en bättre skogsvård. Bli de föreliggande förslagen lag måste man emellertid ha klart för sig, att skogsvårdsstyrelsen blir något helt annat än förr, med andra och ökade arbetsuppgifter och i många fall förändrat arbetssätt.

Det torde alltså vara nödvändigt att tillse, att de blivande skogslagarnas formulering uttryckligen tager sikte på detta ökade behov av arbetskraft, såväl kvantitativt som kvalitativt.

§ 1 i Lag om skogsvårdsstyrelse bör alltså lyda: Skogsvårdsstyrelse skall bestå av fyra, i skogsbruk kunniga och erfarna samt med landstingsområdets skogsförhållanden förtrogna män, av vilka en utses av Kungl. Maj:t, en av landstinget, en av landstingsområdets skogsägare och en, vilken även skall vara erfaren i lantbruk, av hushållningssällskapets förvaltningsutskott.

§ 2 bör lyda: Hos skogsvårdsstyrelse skola såsom »biträden» (en väl blygsam formulering, då den ju alls icke återger verkliga förhållandet) vara anställda, *dels* en forstligt bildad man, vilken genomgått Kungl. Skogsinstitutets högre kurs eller Skogshögskolans jägmästarekurs, *dels* även såsom ombudsman en juridiskt bildad person. Finnes för någon skogsvårdsstyrelses verksamhet mer än ett forstligt bildat biträde erforderligt äger Konungen på framställning av styrelsen därom förordna.

§ 3 bör lyda: För besluts fattande inom skogsvårdsstyrelse fordras, att minst 3 ledamöter äro närvarande. Paragrafen för övrigt oförändrad och är avsikten därmed att varje ledamot skulle ha möjlighet att icke behöva vara närvarande vid vart och ett av de säkerligen ganska talrika sammanträdena.

§ 8 angående revisorer ändras i överensstämmelse med § 1, varigenom således skulle finnas 4 revisorer med lagstadgad skyldighet att äga förutsättningar för att kunna utföra även en saklig revision.

Den grund, enligt vilken rösträtt skulle tillkomma skogsägarne vid val av ledamot av skogsvårdsstyrelse, torde vara för tidigt att nu diskutera.

Det innebär, enligt mitt förmenande, intet påfallande eller märkligt, att ett önskemål framföres rörande även deras representation som lagen närmast berör, nämligen skogsägarnes, i en institution, som kommer att hava en sådan makt över skötseln av skogarna. Jag är viss om, att skogsvårdsstyrelsen skall hava lättare att få sin mening rörande lagens handhavande respekterad och mötas med större förtroende, om skogsägarna veta sig hava även sin förtroendeman i skogsvårdsstyrelsen. Om det är riktigt som yttrades vid skogsveckans öpp-

nande, att skogslagstiftningens yttersta mål är att göra skogslagstiftning överflödig, böra lagarnas handhavare, mer än hittills på vissa håll varit fallet, söka arbeta *med* hjälp av de redan skogsvårdande skogsägarna. Jag är övertygad om att den föreslagna sammansättningen av skogsvärdsstyrelserna kommer att underlätta detta samarbete.

Jag ber till slut, för att förekomma eventuella missförstånd, få framhålla, att denna tyvärr allt för långa uppräkning av allt det myckna arbete och många svårigheter, som komma att möta de blivande skogsvårdsstyrelserna, icke har företagits i avsikt att söka välta stenar i vägen för lagförslagen. Då jag livligt hoppas, att åtminstone förslaget till Lag angående vård av enskildes skogar måtte bliva antaget i huvudsakligen det skick det nu framlagts av kommitterade, har mitt inlägg endast förestavats av intresse för att lagens tillämpning icke måtte på grund av bristfällig organisation av de organ, som skola handhava densamma, s. a. s komma av sig vid ingången och lagen därmed delvis förfela sitt ändamål.

Jägmästare **M. Carlgren**: Skogschefen Nilsson förordade upprättande av ett förtroenderåd, som kunde kommentera lagen, varigenom en mera enhetlig tillämpning skulle vinnas. Det är ett förslag, som säkerligen vore förtjänt av mera intresse från skogsvårdsstyrelsehåll än som på mötet hittills kommit det till del.

För vissa trakter av Norrland spelar den undertryckta granväxtligheten en stor roll, men det finnes en viss tendens att utdöma dess värde såsom föryngringsmateriel. Det är för att säkerställa skogsägarna för eventuella övergrepp i detta avseende som jag tillåtit mig framställa mitt förslag.

Det innebär icke något misstroende mot den nuvarande skogsvårdsstyrelsen i vårt län. En lag bör dock i möjligaste mån innehålla tydliga bestämmelser, som icke kunna vantolkas.

Medan jag har ordet vill jag säga, att jag ansluter mig till de herrar, som förordat, att lagens tillämpningsområde utsträckes till Norrbottens och Västerbottens kustland. Satsen att förhållandena i dessa delar av Norrland äro alldeles egenartade är en sanning med modifikation. En sådan utsträckning av lagen skulle dels medföra en besparing av arbetskraft inom skogsstaten, dels öka skogsägarnas i denna landsända intresse för skogens vård.

Revisionssekreterare **Y. Wisén**: Med anledning av skogschefen Nilssons hänvändelse till mig vill jag säga, att det är med full avsikt som kommittén angivit åldersgränsen för ungskogen på sätt som skett. Det är samma tanke som fanns i domänstyrelsens förslag på 1880-talet, men den utformades då så, att landet skulle indelas i fyra zoner, inom vilka olika åldersgränser beträffande ungskogen bestämdes. Detta har förefallit kommittén vara alltför mekaniskt och medföra svåra olägenheter, och därför ha vi försökt lägga fram smidigare bestämmelser i förslagets 5 §. Att närmare föreskrifter eller erinringar rörande tillämpningen därav skulle komma att lämnas av skogsvårdsstyrelserna, var och en inom sitt område, har kommittén tänkt sig som naturligt, och givetvis vore det önskvärt att man därvid vunne en likartad tillämpning. Om jag fattat frågan rätt, så gällde den, huru detta skulle kunna ernås. Jo, därvid synes mig den föreslagne skogsvårdsinspektören böra kunna lämna en god medverkan. Nu vill skogschefen Nilsson, att ett förtroenderåd skall inrättas. Jag vet icke, om han menade, att detta förtroenderåd skulle få sådan avgörande rätt över skogsvärdsstyrelserna, att det finge bestämma även i fråga

om åldersgränsen för ungskogen i de olika länen. Om detta var fallet, så har jag svårt att gå med på något sådant, men, jag är icke säker om att så var förhållandet. Var återigen icke meningen, att detta råd skulle hava en dylik direkt bestämmanderätt, så förefaller det mig, som om skillnaden mellan »skogsvårdsinspektören» och »förtroenderådet» icke bleve någon annan än den mellan singularis och pluralis.

Jägmästare **W. Ålund**: Med anledning av skogsingenjör Stenborgs uttalade önskemål att den föreliggande lagstiftningen även borde tillämpas inom Norr- och Västerbottens läns kustland ävensom med anledning av den näst föregående talarens yttrande, vill jag endast lämna den upplysningen, att Västerbottens läns hushållningssällskap med ombud från länets olika socknar uppdragit åt sitt förvaltningsutskott att till Kungl. Maj:t ingå med framställning om förändrad skogslagstiftning. Utskottet har även gjort dylik framställning och därvid förordat det föreliggande lagförslaget i tillämpliga delar.

Länsjägmästare **U. Danielsson**: Det förslag, som framställes i reservationen, avser i någon mån att skydda den gamla skogen. Då även den provisoriska lagen skyddar den gamla skogen, så ligger det nära till hands att antaga, att riksdagen kommer att gå med på ett skydd för den gamla skogen. Anledningen till att jag icke anslutit mig till reservationen är den, att jag anser, att så länge själväganderätten till skog består, så länge böra skogsägarna ha rättighet att tillgodogöra sig den skog, som är mogen. Detta har för mig varit utslagsgivande. Det är klart, att man kan diskutera både hit och dit härom, men om det fortfarande bliver samma bestämmelser som i den provisoriska lagen, så kunde skogsvårdsstyrelsen hindra så gott som varje avverkning, ty alltid kan man hitta på något, som strider mot grunderna för en god skogsvård.

Jag har anslutit mig till förslaget om skogsvårdsinspektör under vissa förutsättningar. Men skulle den provisoriska lagen bliva beståndande, så är jag ense med skogschefen Nilsson däri, att då är en skogsvårdsinspektör säkerligen icke nog, utan då får man ha en verklig myndighet. En skogsvårdsstyrelse får icke vara beroende av en enda mans individuella uppfattning.

Skogschefen **A. Nilsson**: Revisionssekreterare Wisén undrade, om icke en förtroendenämnds och en skogsvårdsinspektörs uppgifter vore så sammanfallande, att de egentligen icke skilde sig mera från varandra än pluralis och singularis. Det är nog icke så. Om jag uppfattat skogsvårdsinspektörens uppgift riktigt — jag återfinner för tillfället icke vad som skrivits härom i det digra betänkandet — så skulle han icke äga någon som helst befogenhet att uppställa gemensamhetsregler vid tillämpning av lagbestämmelser av skoglig betydelse. Om en skogsvårdsinspektör skulle givas samma befogenhet som det av mig åsyftade förtroenderådet, så skulle en sådan inspektörsbefattning aldrig kunna komma till stånd, så vitt jag kan förstå, ty jag tror icke, att man skulle kunna uppbringa någon kunnig, ansvarskännande person, som vore villig att bekläda dylik befattning. Ett förtroenderåd, sammansatt alltså av flera personer, måste hava helt andra förutsättningar än en ensam man att skapa gemensamhetsregler, där behörigt objektiva grundläggande synpunkter saknas men regler eller beslut, innefattande vad som ur allmän synpunkt skall anses lämpligt, likväl måste åvägabringas. Det måste ju även vara av yttersta vikt att den opposition, som kan framträda mot skogslagarnas tillämpning, blir ordentligt vederlagd, där den bör vederläggas, och den auktoritet ett för-

troenderåd, på lämpligt sätt sammansatt, kan prestera i en sådan situation kan väl icke jämföras med en enstaka skogsmans, huru god denna man än många bliva.

Den av jägmästare Carlgren föreslagna ändringen av § 2 skulle måhända för vissa orters vidkommande vara lämplig, men min erfarenhet om behovet av en bestämmelse av beskaffenhet liknande den kommittén föreslagit, uppfordrar mig att fasthålla vid denna bestämmelse under förutsättning att garanti emot olikartad och olämplig tillämpning åstadkommes genom inrättande av det omnämnda centralorganet.

Man har även gjort erinringar emot vad jag yttrat om bestämmelser rörande avverkning av äldre bestånd. Uppenbart är att man därvid missuppfattat mig. Jag tror härom ytterst, att en begränsning i avverkningen av äldre skogar skulle vara behövlig endast å sådana relativt enstaka förekommande trakter, där praktiskt sett oövervinnliga svårigheter förelägo att åstadkomma återväxt genom skogsodling. Jag avsåg sålunda icke alls sådan avverkning som den som förekommit på Brattfors. Där äro ju uppenbarligen förhållandena sådana, att man genom skogsodling kan åstadkomma en betryggande återväxt.

Om kommitténs majoritet beträffande äldre skogar åsyftat, att deras förslag skulle innefatta den mening jag gjort mig till tolk för såsom disponenten Sahlberg här sagt, måste jag invända, att denna majoritetens mening icke fått uttryck varken i lagtext eller motivering på annat sätt än att skogsmarker av förevarande slag eller läge borde avsättas till skyddsskogsområde, vilket förfarande jag av anförda skäl ansett olämpligt.

Kapten **B. A. de Verdier:** Här ha uttalats vissa önskemål rörande den nya skogslagen. Såsom mångårig skogsvårdsstyrelseledamot skulle jag vilja koncentrera mig på följande önskemål. Först och främst anser jag, att 1903 års lag måtte förses med en påbyggnad, så att en blivande ungskogslagstiftning huvudsakligen bleve som den provisoriska lagen. Dessutom vore det nog önskvärt, att Västerbottens och Norrbottens kustland rycktes in under den nya lagen. Där erfordras större inkomster för att få skogsvården mera i gång, och detta kan icke ske på annat sätt än därigenom att skogsvårdsavgifter inflyta.

Herr ordföranden: Något resolutionsförslag har icke framlagts, och detta är ju naturligt, då landshövding Husbergs reservation kommit oss tillhanda ganska sent. Uppriktigt erkänner jag, att jag icke hunnit läsa densamma. Det är givet, att om Skogsvårdsföreningen skall göra ett positivt uttalande, så bör det ske vid ett extra sammanträde, som utlyses på lämplig tid, och jag tänker, att ett sådant sammanträde kan bliva påkallat, då denna fråga är så utomordentligt viktig för oss alla. Om ett sådant sammanträde kommer att hållas, skulle det bliva av synnerligen stort värde, om de intresserade ledamöter av Föreningen, som studerat och satt sig in i detta lagförslag, ville skicka in sina uttalanden — resolutionsförslag, kortfattade motiveringar eller förslag till ändringar av den ena eller andra lagparagrafen — på det man må i god tid hinna att lägga fram sådana för det sammanträde, som då kan komma att hållas. Detta kommer naturligtvis att göra diskussionen vid detta sammanträde mera fruktbärande.

Jag ber alltså att få rekommendera detta i herrarnas benägna åtanke, då frågan ytterligare framkommer vid ett extra sammanträde.

G. SEDERHOLM

OM ALLMÄNNINGAR.

Inledande föredrag vid Svenska Skogsvårdsföreningens årsmöte den 20 mars 1920.

Vid sidan av den enskilda äganderätten till jorden — lika gammal som vårt samhälles historia — har i vårt land fortlevat den form av samfälld ägande- och besittningsrätt, som är karaktäristisk särskilt för våra häradsallmänningar. De främsta auktoriteter torde nu vara ense därom, att med avseende på dessa gäller en äganderätt för dess delägare ej blott till avkastningen utan även till själva marken. Men å andra sidan är delägarnas dispositionsrätt allt sedan 1600-talet begränsad och beroende av statens kontroll i vida högre grad än som hittills varit fallet med avseende på annan under enskild äganderätt varande jord. Ingår man närmare på grunden och upphovet till dessa inskränkningar i dispositionen må man först fasthålla, att en given följd av varje dylik samäganderätt av jord måste vara, att delägarna underkasta sig större begränsning i sin dispositionsrätt av denna än av den, som ligger under deras enskilda äganderätt — detta för att övriga delägares rätt ej skall trädas för nära. Innan dessa förhållanden genom ingripanden från statens sida reglerades, utsattes våra allmänningar för skövling och vanvård från häradsbornas sida i så hög grad, att deras huvudsyfte, som var att trygga häradsbornas skogstillgång, äventyrades. Det var givetvis ett statsintresse att så ej fick ske och så påbjödos av kronan tid efter annan allt från 1600-talets början skogsordningar avsedda att reglera allmänningarnas rationella utnyttjande. Delägarnas rätt därtill begränsades till vars och ens husbehov samt vissa för dem alla gemensamma uppgifter. Någon försäljning av virke från allmänningarna förekom över huvud ej. Virkets stegrade handelsvärde och ökad tillgång därav å allmänningarna samt svårigheten för många delägare att tillgodogöra sig sin andel i deras avkastning medförde under senare hälften av 1800-talet genomförandet av gemensam, statskontrollerad hushållning samt avkastningens fördelning mellan delägarna efter deras andel i allmänningen, det oförmedlade hemmantalet. Statskontrollens uppgift har alltjämt varit, att åt orten bevara den förmån — ej blott för delägarna —, som ligger i att äga en jämn tillgång på virke för fyllande av deras eget behov därav. Allmänningarna hava sålunda

vid sidan av den rent ekonomiska förmån, som de berett sina delägare, fyllt en viktig samhällelig uppgift. Härav torde ock förklaras, såväl att de i gällande skogshushållningsförordning inordnats bland de allmänna skogarna i riket liksom ock bestämmelsen, att de skola bibehållas oförminskade och förvaltas efter fastställd hushållningsplan.

I samma mån som vårt virke blivit en världsmarknadsvara, har ock exploaterandet av våra skogars avkastning fortgått i alltjämt ökad omfattning. Det har därunder blivit allt mer klart och erkänt, att utnyttjandet av våra virkestillgångar och ännu mer tryggandet av våra skogars produktivitet är ett samhällsintresse av allra största vikt — alltså samma synpunkt, som hundratals år tidigare gjort sig gällande med avseende på våra allmänningar — och att ett kraftigt statsingripande i samhällets självbevarelseintresse vore påkallat. Skogsvårdslagen av 1903 är i vår lagstiftning det första synbara uttrycket härför, det lagförslag, som i dag utgör föremålet för våra överläggningar, det senaste.

Ser man nu detta i sitt sammanhang med den nuvarande uppfattningen om statens ställning och uppgift gentemot vår skogshushållning i allmänhet och det påtagliga faktum, att denna uppfattning alltmer utvecklats mot ökad statskontroll av enskilda skogar i allt större likhet med vad nu är fallet med våra häradsallmänningar, då är det givetvis ock att vänta att förslaget med avseende på dessa icke skall innebära några djupgående principiella förändringar. Så är ej heller fallet. Och flera av de föreslagna nya bestämmelserna torde vara ägnade att giva allmänningsdelägarna större rörelsefrihet än de nu äga.

Enligt förslaget äga allmänningsdelägarna fortfarande som nu, ungefär efter formen av våra vanliga ekonomiska sammanslutningar, att själva förvalta allmänningarna såsom ett delägarnas gemensamma ekonomiska företag. En viktig förändring i bestämmelserna härom är emellertid, att delägarnas egen förvaltning av allmänningen, som nu endast är ett alternativ mot det andra, skogsstatens vård och förvaltning, i förslaget är den enda normala förvaltningsformen. De senaste decennierna, i synnerhet de två sista, hava medfört ett alltjämt stegrat intresse för och kunskap i skogsskötsel även utanför den statliga skogsförvaltningen. Icke minst bland allmänningarnas delägare har detta intresse gjort sig gällande. Glädjande symptom härpå äro de betydande inköp av skogsmark, som skett efter allmänningsdelägarnas beslut. En intensivare skogsskötsel och mer intresserad omvårdnad om allmänningarna bära vittne om samma sak. Under sådana förhållanden kan den sålunda föreslagna utsträckta självverksamheten ej vara annat än ett steg i rätt riktning. Att med denna allmänningsdelägarnas större frihet behovet av forstlig ledning och sakkunskap vid förvaltningen icke bortfaller, är

klart. Delägarna få blott större frihet att ordna denna så, som de själva finna bäst. Säkerligen kommer den föreslagna åtgärden att verksamt bidraga till höjande av det allmänna forstliga intresset inom de orter, där allmänningarna äro belägna.

Den betydelse, allmänningarnas bevarande och vård äga för kringliggande bygd, påkalla emellertid allt fortfarande kontrollåtgärder från det allmännas sida. Så föreslås, att, som hittills, av offentlig myndighet fastställd hushållningsplan skall lända till efterrättelse vid förvaltningen. Principerna för dessa äro emellertid något annorlunda angivna i förslaget än dem, som nu gälla. I 1894 års förordning stadgas att dessa »skola avse skogens framtida bestånd och högsta avkastning», medan lagförslaget anger planens uppgift vara att »efter allmänningens beskaffenhet och ortens förhållanden försätta och bibehålla skogen i forstligt tillfredsställande skick samt bereda största och möjligast jämna avkastning därifrån». Det är svårt att bilda sig en klar föreställning om den förändrade formuleringen avser någon förändring i sak. Vad man emellertid saknar i den nu föreslagna lagtexten är ett uttryck för att även högsta möjliga räntabilitet på skogskapitalet bör eftersträvas. Det ligger nu onekligen en viss fara för en sådan tolkning vid planens upprättande, som för att nå största möjliga virkesmängd och jämnhet i avkastning fortfar med det överhållande av gammal skog, som är ett så allmänt fel hos de nu gällande hushållningsplanerna och som i många fall inverkar så ogynnsamt på räntabiliteten hos våra häradsallmänningar.

Med avseende på upprättandet av dessa hushållningsplaner föreskriver lagförslaget att detta skall ske genom allmänningsdelägarnas försorg av sakkunnig person, alltså även här en utvidgad befogenhet för delägarna — samt granskas och fastställas av skogsvårdsstyrelsen i länet. Det är givet, att om en sådan hushållningsplan skall äga betydelse såsom kontroll och garanti för en rationell skogshushållning, dess slutliga granskning och fastställande skall läggas hos någon annan institution än vederbörande allmänning själv, men det torde kunna starkt dragas i tvivelsmål, om skogsvårdsstyrelserna äro härför lämpliga organ. Deras uppgift är och kommer i fortsättningen i än högre grad att vara den, att övervaka och kontrollera den enskilda skogshushållningen inom sitt område. Hela deras organisation och arbetssätt är byggt med dessa syftemål för ögonen. Hushållningsplanernas granskning är en uppgift av helt annan karaktär och det ringa antal sådana granskningar — förutom för häradsallmänningarna även för en del kommun- och andra samfälligheter och stiftelser hörande skogen —, som förekomma inom ett så inskränkt område som ett län, torde medföra att skogsvårdsstyrelserna

ej kunna förväntas besitta den erfarenhet, som för denna granskning påkallas. Ej heller torde deras organisation och arbetssätt — byggt för helt andra uppgifter — göra dem väl skickade för denna. Det synes påtagligt, att denna uppgift med vida större fördel både för det allmänna och vederbörande allmänning kunde ske genom ett särskilt för detta ändamål tillskapat organ, där största möjliga sakkunskap, opartiskhet och hänsyn till vederbörande allmänningsdelägares önskemål fick göra sig gällande. Häradsallmänningsförbundet har i detta syfte gjort särskild framställning till K. Maj:t, vartill jag vill hänvisa.

Även kontrollen över allmänningarnas rätta skötsel är i lagförslaget överflyttad från skogsstaten till skogsvårdsstyrelserna, en konsekvens av kommitterades princip, att skogsstatens tjänstemän ej skola hava befattning med andra än statens skogar och kontrollen av all annan skogsvård påvila vederbörande skogsvårdsstyrelse. Häremot synes mig mindre vara att erinra, såvida ej ett särskilt organ för kontrollen av samtliga allmänningar komme till stånd, vilket på samma gång det något lättade skogsvårdsstyrelsernas efter det nya förslaget kolossala arbetsbörda, även skulle möjliggöra större hänsyn till för allmänningarna säregna uppgifter och förhållanden.

För den händelse allmänningsdelägarna icke ställa sig till efterrättelse gällande plan eller kontrollerande myndighets föreskrifter upptager lagförslaget föreskrift, att allmänning skall efter anmälan till Konungens befi:de ställas under förvaltning utav av denna myndighet förordnade gode män, vilken förvaltning skall fortfara, till dess Konungens befi:de finna den efter framställning från allmänningsdelägarna kunna upphöra.

Såsom redan förut framhållits innebär det föreliggande förslaget en vida större frihet för allmänningsdelägarna att ordna sin skogshushållning än vad som är fallet åtminstone med de allmänningar, som nu stå under skogsstatens vård och förvaltning. I flera fall innebär detta utan tvivel en fördel, men andra fall kunna nog tänkas, där stödet av forstligt bildad person vid ledningen förefinnes i högre grad än delägarna själva inse. Några bestämmelser för sådana fall innehåller lagförslaget ej. Det torde kunna ifrågasättas, om ej antingen sådan forstlig ledning bort vara obligatorisk eller i varje fall vederbörande kontrollerande myndighet ägt påkalla sådan.

Ett nytt viktigt kapitel har tillkommit i förslaget, nämligen om utvidgande av häradsallmänningen. Det har, som förut framhållits, under de senaste decennierna visat sig en glädjande lust att utvidga allmänningarna, ja i många fall hava delägarna avstått från viss del av sin utdelning för att möjliggöra dylika utvidgningar. Betydande inköp hava skett, som finansierats dels genom avsättningar av till utdelning dis-

ponibla medel, dels genom lån. Dessa förvärv hava emellertid ej erhållit allmännings kamerala natur utan besittas av delägarna med vanlig äganderätt, alltså med rättighet, att när som hälst åter sälja dem. För att möjliggöra sådana områdens införlivande med allmänningarna och förlänande åt dem av samma karaktär som dessa föreslås nu vissa bestämmelser. För införlivande med allmänning av inköpt område fordras sålunda, att detta är tjänligt för skogsbörd samt så beläget, att det lämpligen kan förvaltas och brukas i sammanhang med den förutvarande allmänningen eller ock att det är behövligt för allmänningens bevakning och skötsel, att området är kartlagt och genom lantmäteriförrättning eller eljest behörigen avskilt från annan mark samt att det är gravationsfritt. Konungens befi:de prövar, om dessa förutsättningar äro för handen. Om så är fallet, fastställes köpet och området införlivas med allmänningen. Uppfyllas ej nyss angivna villkor för köpet och förty fastställelse vägras, skall området avyttras, när så prövas lämpligt och i varje fall när så utan förlust kan ske.

Det synes mig uppenbart, att om dessa nu föreslagna bestämmelser skulle upphöjas till lag, det glädjande intresset för utvidgning av allmänningarna skulle i hög grad minskas eller alldeles försvinna. Ofta ske dessa köp för att bereda skogstillgång åt andra delar av häradet, än där allmänningarna äro belägna. Givetvis medför detta svårigheter med avseende på skötseln något som väl tages i betraktande vid köpet och väges mot fördelarna, men som icke borde vara ett ovillkorligt hinder för köpet även om långt övervägande fördelar förefinnas. Bestämmelserna om fullbordad avsöndring eller ägostyckning kunna lätt tänkas omintetgöra köp, där snabbt avgörande är förutsättningen för ett positivt resultat. Kanske allra mest hinderlig är emellertid bestämmelsen, att området skall vara gravationsfritt. Ofta göras dylika affärer mot inteckningar i den inköpta fastigheten, som allmänningen efter hand inlöser av säljaren. Många för allmänningen lyckligt och gynnsamt köp kan ej lämpligen finansieras på annat sätt. Skulle då denna form vara utesluten skulle ock många i sig själv sunda och riktiga förvärv förhindras. Men, invändes det, allmänningen kan ju köpa mot inteckning, förvalta och amortera det inköpta för att, när det hunnit bliva gravationsfritt, anmäla det för införlivande med allmänningen. Nej, detta förhindras av bestämmelsen, att förvärv, som ej fylla de angivna bestämmelserna, snarast skola försäljas. Jag kan ej undgå att finna de föreslagna bestämmelserna för häradsallmänningarnes utvidgning olyckliga och ägnade att i hög grad motverka den sak de vilja främja.

I viss mån hinderlig för allmänningarnas skötsel kan även vara fortvaron av bestämmelsen, att de skola bibehållas oförminskade. Detta

måste naturligtvis principiellt fasthållas, men det borde dock vara åtminstone Kungl. Maj:t medgivet att tillåta allmänning avyttra mindre område, när detta för dess arrondering eller av andra skäl är synnerligen önskvärt.

Jag har här endast berört den föreslagna förordningens huvudsakliga innehåll. Detaljförändringar och förbättringar förefinnas givetvis, som dock nu måste lämnas å sido.

I ett särskilt lagförslag förordnas, att kronans rätt till ekar och storverkstrad skall upphöra med rätt för kronan att härför påfordra lösen av allmänningsdelägarna. Det torde kunna ifrågasättas, huruvida sådan lösen är på sin plats, när det gäller en förmån, som kronan tidigare betingat sig för ett hela riket viktigt behov, som nu ej mera förefinnes.

Sådant är alltså kommittémajoritetens förslag i avseende på häradsallmänningarna. Väsentliga olikheter erbjuder ordförandens, landshövding Husbergs reservation. Med utgångspunkt från ett oförbehållsamt erkännande av allmänningsdelägarnas — betraktade som ett kollektivt begrepp — rena och klara äganderätt till allmänningarna, söker han giva ett uttryck häråt genom införande i lagförslaget av begreppet: allmänningslaget. Häradsallmänningarna angivas och behandlas ej såsom allmänna skogar utan som enskilda, där ägaren utgöres av denna samfällighet. Noggranna bestämmelser finnas intagna för dennas hela förvaltning, som föga skiljer sig från sådana av rent enskild natur. Dock är intagen bestämmelse, att från det allmänna må kunna tillsättas en styrelseledamot och en revisor.

Med avseende på förvaltningen av allmänningsskogarna erbjuder reservationen endast små skiljaktigheter från huvudförslaget, men är i vissa avseenden mera detaljerat. Bestämmelserna om planens upprättande skilja sig från majoritetens så till vida, att planen skall »antagas» av allmänningsstyrelsen »och prövas» av skogsvärdsstyrelsen, som översänder den till skogsvärdsinspektören, vilken äger överklaga den hos Konungen. Det torde kunna ifrågasättas, om denna gång för planens fastställande innebär en förbättring, men det skulle bli för långt att här ingå på denna fråga. Med avseende på planen föreskrives att åtskillnad skall göras mellan föravverkning och huvudavverkning samt vad den senare beträffar mellan den del därav, som ej överstiger tillväxter och den som gör detta. Den sistnämnda får ej användas till utdelning utan endast till grundförbättringar eller markinköp.

Med avseende på villkoren för utvidgande av allmänningarna innehåller reservationen i huvudsak samma bestämmelser som huvudförslaget.

* * *

Jag har hittills endast uppehållit mig vid för häradsallmänningarna föreslagna bestämmelser. Men till begreppet allmänningar synes också böra hänföras övriga skogar, som, utan att vara statsskogar, dock ej ägas av enskilda utan av samfälligheter av annan natur än häradsallmänningarna. Sådana skogar äro i kommittéförslaget sammanförda i ett särskilt lagförslag omfattande bestämmelser för skogar tillhörande kommuner samt vissa stiftelser, föreningar och sällskap.

Dessa skogar äga endast till en helt ringa del det urgamla ursprung som häradsallmänningarna och äga med dem egentligen intet annat gemensamt, än att deras ägare utgöras av samfälligheter av i viss mån samma allmänna karaktär som häradsallmänningarna. Anledningen att nu bestämmelserna för vården av dessa skogar sammanförts i en särskild lag, är väl ock denna deras ägares karaktär.

Den allt mer vaknande insikten att en rationell skogshushållning bäst genomföres om skogen sammanföres i större komplex och äges av sådana, som ej äro beroende av snabb realisation av den växande skogen, har ock medfört ett alltjämt växande intresse för sådana skogar. Det är därför av den största vikt, att nu ej införas lagbestämmelser, som stäcka detta intresse.

Det nu föreliggande lagförslaget synes i detta hänseende dock ej medföra allt för hårda bestämmelser. Det skiljer sig från förslaget om vård av enskildes skogar egentligen endast i det hänseendet, att krav i regel uppställes på hushållningsplan. Bestämmelserna för dess upprättande sammanfalla i huvudsak med de för häradsallmänningarna angivna. Påföljden av uraktlåtenhet att följa planen är ock i båda fallen densamma.

Reservationen innehåller dessutom en märklig nyhet, i det att till dessa skogar hänförts även sådana enskilda skogar, som på ägares yrkande ställts under planmässigt skogsbruk. Enskild skogsägare kan sålunda påkalla att viss honom tillhörig skog skall, när den övergår i annan ägares hand och sedan allt framgent underkastas planmässigt skogsbruk efter plan och på sätt i övrigt bestämts för allmänningsskogar.

När man ser de föreliggande skogsvårdsförslagen mot bakgrunden av de nu gällande, falla ju genast i ögonen de starka inskränkningarna i den fria dispositionsrätten och den skärpta kontrollen med avseende på de enskilda skogarna. De senast gångna 5—6 decenniernas erfarenheter torde förklara och även motivera sådana inskränkningar. Med avseende på våra allmänningsskogar karaktäriseras åter lagförslagen av relativt ringa förändringar. Och dessa gå snarare i motsatt riktning, mot ökad rörelsefrihet och självständighet. Låt vara att detta kanske till en del beror på en klarare uppfattning och ett erkännande av allmänningsdelägarnas äganderätt till allmänningarna och därmed ock deras rätt till

större likställighet med de enskilda skogsägarna, så finnas nog också andra och viktigare skäl härtill. Vi se nu, huru en kontroll över skogshushållningen sådan som den hittills har påvilat våra allmänningar, har bevarat betydande värden från skövling och tryggat en jämn virkestillgång å de orter, de tillhöra — en oskattbar fördel i dessa tider. Det synes oss visserligen ostridigt att denna återhållsamhet i många fall gått för långt, att den skett på bekostnad av skogsbrukets räntabilitet. Men vi få därför ej underlåta att erkänna dess förtjänster.

I den ökade rörelsefrihet, som nu ställes i utsikt för allmänningsdelägarna, må vi ock kunna utläsa ett erkännande av att de, i vad på dem ankommit, ej velat missköta de skogar de fått i sin vård utan tvärtom med intresse och aktsamhet fylla sin vårdnadsplikt mot dem. Må vi hoppas, att denna ökade självständighet för delägarna skall visa sig vara ett steg i rätt riktning, ett steg mot en av allt större intresse buren för hela vår skogsvård fruktbringande skogshushållning.

II. DISKUSSION.

Herr Ordföranden: Mina herrar! Det är otvivelaktigt, att skötseln av dessa allmänna skogar är en angelägenhet av mycket stor betydelse och att det är stor vikt, att skogarna bliva skötta och omhänderhavda på bästa sätt. Då nu ett lagförslag föreligger, som skall närmare reglera denna skötsel och tillsyn, så är det givetvis av synnerligen stor betydelse, att detta lagförslag blir så lagt, att det icke hejdar den tendens till utvidgning av de allmänna skogarna, som man kunnat förmärka och som är mycket önskvärd. Föredragshållaren har med sin stora erfarenhet på detta område belyst denna fråga för oss på ett ingående sätt, och jag ber endast att få på föreningens vägnar uttala min tacksamhet härför.

Jag hemställer, att föreningen ville besluta, att diskussionen om detta ärende skall vara avslutad före klockan 3,45. Detta kommer att ålägga de talare, som yttra sig, en viss begränsning, och jag hemställer om 10 min. tid för varje talare och hoppas att ingen kommer att missförstå detta.

Jägmästare **J. A. Amilon:** Den ärade inledaren har klart och tydligt belyst skogslagstiftningskommitténs förslag till lag om häradsallmänningarna och i anslutning därtill även berört landshövding Husbergs förslag till liknande lag. Förutom dessa två förslag finnes ett tredje, nämligen allmänningsdelägarnas, upprättat och framlagt genom deras försorg.

Detta förslag avser att åstadkomma ett administrationssystem som möjliggör bästa tänkbara hushållning under största frihet till självstyrelse samtidigt som det bereder statsmakterna möjlighet att anordna en effektiv kontroll. Enligt förslaget skall varje allmänning, liksom för närvarande, förvaltas av en allmänningsstyrelse. Denna skall vara skyldig att anställa en skogsförvaltare antingen enbart för den egna allmänningen eller, där denna icke är tillräckligt stor för att utgöra ett förvaltningsområde, gemensamt för den egna och närliggande häradsallmänningen givetvis efter överenskommelse med deras vederbörande. Skulle allmänningen ligga långt borta från andra allmänningar och

vara av jämförelsevis liten ytvidd behöver endast ett mera tillfälligt skogligt biträde anställas. Kontrollen av hushållningen skall utövas genom en av och bland delägarna i rikets samtliga häradsallmänningar vald överstyrelse uti vilken Konungen dock skall utnämna en medlem, samtidigt föredragande, med högre skoglig utbildning. Denna, som är oavsättbar, skall i frågor rörande kontroll av skogshushållningen erhålla en särställning, så att han, även om styrelsen i övrigt icke så anser nödvändigt, kan påkalla noggranna undersökningar av skötseln å en viss allmänning, vilka i sin ordning kunna föranleda förändringar och förbättringar och botande av redan skedda skador. För att underlätta och skärpa kontrollen har det föreslagits att skogsstatens och skogsvårdsstyrelsernas tjänstemän skola äga att till överstyrelsen anmäla missförhållanden i allmänningarnas skötsel.

Överstyrelsen har förutom utövandet av kontroll och ombesörjandet av de åtgärder som kunna föranledas därav att behandla för allmänningarna gemensamma frågor samt tillvarataga deras gemensamma rätt.

Av mycket stor betydelse för det väl ordnade skogsbruket anses ju allmänt skogshushållningsplanerna vara, men de flesta skogsmän med administrativ erfarenhet ha nog funnit att planerna ofta icke kunna följas vid skogens förvaltning, utan att de i väsentlig mån och i betydelsefulla avseenden måste frångås. Orsakerna härtill äro många. En av de viktigaste är utan tvivel planernas uppgörande efter en viss schablon. Därtill kommer att deras utarbetande ofta anförtros åt de yngsta skogsstatstjänstemännen, vilka säkerligen äro utmärkt väl skickade för markens kartläggning, skogsbeståndens uppskattning och även beräknandet utav avverkningens storlek. Däremot sakna de administrativ erfarenhet och därför även möjlighet att fullt säkert bedöma i vad mån och på vilket sätt administrativa förhållanden böra beaktas vid skogshushållningsplanernas upprättande. För att undgå schablonisering och lämna indelningsförrättarna efter varje allmännings speciella förhållanden lämpade direktiv för hushållningsplanen föreslås att grunderna för denna skola å marken angivas utav en kommission, bestående av tre medlemmar. Av dessa skall en utses av delägarna i den allmänning, för vilken planen skall uppgöras och en av Konungen bland teoretiskt särskilt välkvalificerade tjänstemän, varjämte den av Konungen tillsatta ledamoten i överstyrelsen skall vara självskriven.

Det egentliga utarbetandet av skogshushållningsplanen skall ske av förrättningsmän med högre skoglig utbildning, vilka antagas utav vederbörande allmänningsstyrelse.

Allmänningsdelägarnas nu skisserade förslag skiljer sig betydligt från skogslagstiftningskommitténs, för vilket den ärade inledaren redan lämnat en uttömmande redogörelse. I kommitténs förslag påyrkas inga skogsförvaltare. Detta synes mig vara en uppenbar brist. Man måste betänka, att ehuru den praktiska erfarenheten oftast är i rikt mått representerad i allmänningsstyrelserna, så kan det inträffa att den mera teoretiska kunskapen saknas. Man måste även erinra sig, att allmänningsstyrelsernas ledamöter vanligen äro i allmänna värv mycket anlitade män och att de ofta därjämte hava egen omfattande verksamhet, varför deras tid är starkt kringskuren, och den del därav, som de kunna ägna allmänningen, räcker icke till för förvaltningens alla detaljer eller dess utförande. Man måste även taga hänsyn till att många allmänningsskogar hava en avsevärd storlek och ett betydande värde samt att det under och efter övergången till en mera intensiv skogsskötsel och andra

bättre försäljningsmetoder än de nuvarande kräves mycket arbete. Det synes mig därför alldeles nödvändigt, att det finnes en fackutbildad person, som helt ägnar sig åt allmänningen, tillvaratager lämpliga tillfällen till virkesförsäljningar, föreslår och åstadkommer förbättringar i skogsskötseln och utför de åtgärder allmänningsstyrelsen kan besluta. För egen del tror jag det vara alldeles nödvändigt, att allmänningarna skaffa sig egna goda skogsförvaltare.

Skogslagstiftningskommitténs förslag att låta skogsvårdsstyrelserna ombesörja det väsentligaste vid upprättandet och fastställandet av skogshushållningsplanerna väcker hos mig liksom hos den ärade inledaren vissa betänkligheter på vilka jag på grund av den knappa tiden icke nu har tillfälle att ingå. Ej heller kan jag underlåta att framhålla, att kommitténs förslag i många avseenden endast innebär, att det förmynderskap över häradsallmänningarna, som nu utövas av skogsstaten, blir överflyttat till skogsvårdsstyrelserna, under det att allmänningsdelägarna önska att själva övertaga och ombesörja allmänningarnas angelägenheter.

I landshövding Husbergs förslag till lag om häradsallmänningarna finnes ett uttalande som kommer att sprida stor glädje och tillfredsställelse bland allmänningsdelägarna. Landshövding Husberg säger nämligen klart och tydligt ifrån, att delägarna enligt hans uppfattning innehava sina allmänningar med full äganderätt. Givetvis måste ett dylikt uttalande tillmätas allra största betydelse.

Formen för och arten av denna äganderätt hava hitintills varit synnerligen oklara, men genom att skapa begreppet »allmänningslaget» bringar landshövding Husberg reda häri och lägger därigenom en grund för det fasta uppbyggandet av häradsallmänningarnas rättsliga ställning. Allmänningslaget kan betecknas såsom den juridiska person, vilken äger allmänningen och meddelaktigheten i laget skall bestämmas efter oförmedlat hemmantal, varigenom inga förändringar komma att inträda i de nu gällande grunderna för andel i häradsallmänningarna. I förslaget finnas ett flertal andra juridiskt-administrativa stadganden, vilkas genomförande uppenbarligen skulle bliva till stor nytta för häradsallmänningarna, men jag har icke tid att vid detta tillfälle påvisa dem. Jag ser mig i stället nödsakad att upphöra med frambärandet av blommor och vill tillåta mig att i några avseenden tillkännagiva meningar, vilka väsentligen avvika från de, som landshövding Husberg framlagt i förslaget. Jag vill sålunda icke förneka, att den föreslagna lagen synes mig vara något för detaljerad och lämnar alldeles för litet utrymme åt reglementen, vilka fortfarande skola uppgöras för varje allmänning. Förhållandena kunna i många avseenden vara mycket olika för olika allmänningar, och en lagbestämmelse, som kan passa väl för en eller flera allmänningar, är kanske mindre lämplig för andra allmänningar. Vid uppförandet av reglementena kunna varje särskild allmännings säregenheter beaktas, man kan med andra ord »laga efter lägligheten» och detta innebär en fördel, som enligt mitt förmenande icke bör beskäras alltför starkt genom en i administrativa detaljer ingripande lag. Att några för allmänningens skötsel och angelägenheter farliga vildskott skulle kunna uppstå genom reglementen är helt uteslutet, enär de skola prövas och fastställas av länsstyrelserna, varvid tillfälle till beskärning förefinnes.

Även beträffande den skogliga administrationens ordnande har jag en uppfattning, som i vissa avseenden skiljer sig från förslagets. Detta gäller i första hand sättet för hushållningsplanernas upprättande och fastställande. Jag kan i denna fråga helt ansluta mig till det förslag, som framlagts utav all-

männingsdelägarna. Skillnaden mellan detta och landshövding Husbergs förslag torde hava sin rot i den olika uppfattningen om hushållningsplanernas räckvidd i skogligt-administrativt avseende. Allmänningsdelägarna anse, att hushållningsplanerna endast böra lämna föreskrifter om avverkningens storlek och art samt sättet för skogsodlingens ooh avdikningens utförande, och anlägga därvid samma synpunkter, som företrädas exempelvis av Kungl. domänstyrelsen liksom väl även av de flesta skogsmän här i landet. Enligt landshövding Husbergs åsikt skall däremot planen innehålla föreskrifter även om väganläggningar och andra åtgärder, vilka kunna befrämja skogshushållningen och dessutom bestämmelser om den forstliga personal, som skall vara anställd för skogens skötsel. Anses särskild skogsförvaltare böra finnas, skall planen föreskriva de behörighetsvillkor, som kunna för honom vara erforderliga, ävensom om han med sin befattning må förena annan tjänst. Givetvis måste allmänningsstyrelsen ha ett ord med när det gäller avgörandet av frågor rörande den skogliga personalen, och därför skall densamma »antaga» planen.

Denna uppgöres utav en förrättningsman på förordnande av skogsvårdsinspektören. Det säkerligen icke så sällan inträffande fallet att allmänningsstyrelsen och förrättningsmannen kunna hava olika synpunkter på hushållningens ordnande har förslaget icke förutsett. Att döma efter ordalagen skulle styrelsen vara nödsakad att utan vidare antaga planen, vilket skulle medföra en ganska väsentlig begränsning av den rätt, som nu gällande förordningar och praxis medgiva densamma. Jag vill särskilt framhålla, att det föreslagna sättet för bestämmandet av nödvändig skoglig personal och dess villkor, måste väcka stora betänkligheter. Planen gäller endast en begränsad tid, och den befintliga personalen måste därför känna en viss otrygghet till föga gagn för dess arbete. Den kan nämligen icke veta huruvida den fortfarande får stå kvar, när ny plan uppgöres. I all synnerhet komma alla frågor om tryggad pension, vilken ju i regel förutsätter en fast anställning, att bliva svävande och svårlösta.

Jag kan ej heller underlåta att framhålla det oegentliga däri, att hushållningsplanen, vilken utgör det förnämsta instrumentet för kontroll av hushållningen, antages av den myndighet, som skall kontrolleras, och det synes mig även ganska egendomligt att skogsvårdsinspektören skall behöva anföra besvär hos konungen för att åstadkomma ändringar i planen.

I framtiden, liksom för närvarande, komma det ojämförligt övervägande antalet hushållningsplanerna att upprättas av de yngsta skogsmännen, och huru dugliga och välutbildade dessa än äro, så kan deras arbete endast vinna på samarbete med äldre kolleger eller en kommission, sådan som föreslagits utav allmänningsdelägarna. Likartade kommissioner hava begagnats för de allmänna skogarna i länder med mycket högt stående skogshushållning, och erfarenheten därifrån visar oförtydbart deras stora värde. Ett villkor för deras tillfredsställande funktion är att skogarnas sammanlagda ytvidd icke är alltför stor, och detta villkor är uppfyllt beträffande häradsallmänningarna. Det synes mig därför kunna ifrågasättas, huruvida man icke borde skapa trygghet för upprättandet av goda hushållningsplaner genom begagnandet av en dylik kommission, och ett oeftergivligt villkor för att kunna följa och utnyttja de upprättade planerna och i övrigt åstadkomma en god skogshushållning torde vara att anställa skogsförvaltare å allmänningarna.

Den av allmänningsdelägarna föreslagna överstyrelsen ersättes i landshövding Husbergs förslag med länsstyrelsen, skogsvårdsstyrelsen och de gode män, som i vissa fall skola övertaga allmänningens förvaltning. Jag skall icke ingå

på några jämförelser mellan de båda förslagen i detta avseende, utan skall åtnöjas med att framhålla att tillkomsten av överstyrelsen står i full överensstämmelse med och är en följd av delägareförslagets grundtanke, nämligen självstyrelse.

Slutligen vill jag be att få omnämna, att landshövding Husberg i sin välvilliga och erkännansvärda kritik över allmänningsdelägarnas förslag i vissa mindre betydelsefulla avseenden missuppfattat detsamma, vilket enbart torde bero därpå, att motiven till delägarnas förslag voro ganska knapphändiga. Sveriges häradsallmänningsförbund torde i sitt underdåniga yttrande över de nu föreliggande skogslagstiftningsfrågorna få tillfälle att komplettera och förtydliga de knapphändiga motiven och mera ingående belysa allmänningsdelägarnas synpunkter.

För egen del vill jag sluta med att uttrycka min beundran för den vackra arkitektonik som i allt väsentligt präglar den juridiska delen av landshövding Husbergs förslag till lag angående häradsallmänningar.

Jägmästare **A. Wigelius:** För envar, som står dessa områden nära, måste det framstå, hur utomordentligt invecklad i och för sig den uppgiften är att för Sveriges skogar och dessas ägare skriva lagar, som ur alla synpunkter rätt träffa målet, och än mera svårlöst framträder problemet i betraktande av att det lagliga reglerandet skall ske vid den tidpunkt, som sjuder av utveckling. Kommitterades betänkande vittnar också om, att stor betänksamhet inför många av de föreliggande problemen gjort sig gällande. Här som på så många andra livets områden möta icke blott lojalt verkande krafter utan även nedrivande sådana, och det måste gälla för lagstiftningen att å ena sidan öppna portarna för de förras krav och att å andra sidan avvända de senares möjlighet till fördärvbringande gärningar. Om kommitterade, såsom vi i dag genom diskussionen hört, visat sig ha haft svårt att rätt tillgodogöra sig erfarenheterna på områden, där en lagstiftning redan förut existerat, nämligen på den enskilda skogsvårdens och beträffande häradsallmänningarna, så synes det mig, att de än mindre väl lyckats avväga sina förslag med avseende å en på senaste tid tillkommen kategori av skogar, med vilken jag i min egenskap av skogssällskapets man haft anledning att syssla, nämligen *kommunskogarna*.

Dessa representera, som jag förmodar att åtminstone en del av herrarna känna till, en ganska ny rörelse i vårt land. De datera sig från omkring sex år tillbaka i tiden, då Skogssällskapet tillkom.

Kommitterade hava funnit, att i dem möter ett objekt, som med hänsyn till det allmänna intresse, som knyter sig därvid, bör begränsas genom lag stiftningsåtgärder. Dessa kommunskogar äro som känt av helt annan natur än häradsallmänningarna. De ägas av kommunen såsom enhet och äro att betrakta som enskilda skogar i resp. kommuners ägo i deras egenskap av juridisk person. Kommitterade hava beträffande ifrågavarande lagstiftning utgått ifrån, att städernas skogar genom 1903 års lag hava vunnit förutsättningar att bliva rätt skötta och hava funnit att övriga skogar av samma natur såväl de primära landskommunernas som landstingskommunernas skogar måste givas samma betingelser till uppryckning beträffande skötseln, som städernas ansetts ha vunnit genom nuvarande lagstiftning. De hava trott, att det vore genom plantvång, man skulle nå målet och hava så föreslagit, att envar av dessa skogars hushållning skall ledas efter en plan fastställd av skogsvårdsstyrelsen, därvid dock skogsvårdsstyrelsen skall hava rätt att avgöra, i vad mån planen skall upprättas efter mer eller mindre enkla linjer, beroende av skogens egna förhållanden.

Det är utan tvivel en felaktig utgångspunkt, kommitterade här hava valt. De ha trott, att de avskräckande exempel städernas skogar före deras planreglering genom 1903 års lag företedde, gåvo tvingande skäl för en reglering i enahanda anda, som denna lag ledde till, beträffande kommunskogarna. Men kommitterade hava här förbisett, att något inträffat sedan 1903 års lag tillkom, nämligen att det bildats en organisation, som uteslutande avser att beträffande kommunernas skogar bringa allt i rätta spår. Genom enskilt initiativ har denna organisation blivit till. Dess ursprungliga syfte har dock ej varit att tjäna ett enbart kommunalt intresse utan har främst varit att genom bildandet av allmänningar tillvarataga vanvårdade skogsmarker i vårt land, vilka kräva en på lång sikt lagd noggrann skötsel. Genom att gå i förbund med kommunerna och landstingen, som åtminstone efter våra mänskliga begrepp äro att betrakta som eviga institutioner, såg sällskapet sig kunna vinna det rätta underlaget för detta sitt arbete. Vi hava också inom sällskapet den erfarenheten, att kommunerna vilja gå vägar, syftande mot ifrågavarande mål. Men de kunna det icke, om de ej vid sin sida hava en organisation, som hjälper dem till rätta. En stark eggelse för kommunerna att sköta sina skogar efter rätta anvisningar, ligger uppenbart i den känslan att de, om riktiga vägar följas, skola få sin självbestämningsrätt därutinnan fullt respekterad av statsmakterna. Allmänningsskogarnas tillkomst innebär oftast en akt av stor offervillighet ifrån kommunernas sida. Med hänsyn härtill och då allmänningsrörelsens utveckling sådant kräver, är ovillkorligen nödvändigt, att man giver rättvisa åt kommunerna och låter dem få sina intressen för skötseln av de egna skogarna tillgodosedda.

Jag tror, att vi här i vårt land sätta för stor tillit till lagstiftningsåtgärders förmåga att leda allt till rätta. Mig synes, att man glömmer *organisationens* stora betydelse då det gäller att nå rätta mål särskilt beträffande områden av denna natur. Uppmärksammas måste att man här arbetar inom ett fält, där förhållandena skilja sig från fall till fall. Vi hava ju under skogsveckans diskussioner hört och särskilt genom doktor Jakobssons föredrag under gårdagen, som jag tror måste hava glatt mången skogsman, erfarit huru angeläget det är att få in det levande livet i våra skogar. Man är med skäl rädd för att binda skogsvården inom snäva gränser, vilka under alla förhållanden bli svåra att bestämma, så att de i allo tillgodose dess mångagällande krav.

Ser man rätt till saken tror jag det kan sägas, att vi skogsmän lite var knappast själva veta, huru vi vilja hava en skogshushållningsplan upprättad. År från år har uppfattningen i denna fråga växlat, och om man uppställer detta spörsmål till besvarande, lärer ej ens vår expert på detta område, professor Jonson, kunna forma ett program för en sådan plan, ägnad att för längre tid fylla alla de önskemål, en riktig vård av skogen uppställer. Jag hyser den åsikten, att det icke skulle vara ett allt för djärvt experiment att låta det initiativ — som funnit sig uttryck i Skogssällskapet, och som tillvunnit sig ett förtroende tillräckligt starkt att icke blott ha av kommunerna blivit tillmätt omfattande befogenheter i avseende å förvaltningen av deras skogar utan även ha fått andra statliga uppdrag av stor räckvidd — lämnas att utan begränsande ingrepp visa sin förmåga att bringa kommunskogarnas skötsel i rätta spår. Man borde, vågar jag säga, *låta med lagstiftningen beträffande dessa kommunskogar tills vidare anstå.* Sällskapet är ännu blott sex år gammalt och har sålunda ännu icke hunnit fullt visa, vart det kan komma med denna frågas lösande. Då sällskapet uppbäres av länens ledande män,

i vilkas spets resp. landshövdingar ställt sig och såväl landstingen som hushållningssällskapen deltaga i sammansättandet av dess organisation, måste denna väl ändock få anses hava ett inslag av ansvarskänsla tillräckligt stark att giva trygghet för att denna fråga icke skall komma på avvägar, snäva lagstiftningsformer förutan. Skulle sådana visa sig bliva erforderliga, är jag förvissad om att initiativet därtill kommer att utgå ifrån Skogssällskapet. Finner sällskapet nämligen att kommunerna icke vilja gå anvisad rätt väg, måste självfallet dess ansvarskänsla för det började verkets tryggande taga sig uttryck i ett påpekande för statsmakterna, att här ett ingripande måste göras, därvid angivande vad dess erfarenheter visar bör göras. Det kan förefalla djärvt att begära ett friställande på angivet sätt av dessa skogar. Man säger, att lagstiftningen måste gå schablonmässigt tillväga och förmenar det står i strid med denna princip att ställa *denna* rörelse fri. Jag tror icke, det är så alldeles lyckligt att tänka på det sättet. Framåtsträvandet här liksom i varje land måste tvinga till att oavsett sådana hänsyn hjälpa fram envar rörelse, som har förutsättningar att lyckas nå goda mål.

Då denna rörelses insatser ju uteslutande tillförts landet genom enskild offervillighet, och då verksamheten av intresse för det fria initiativets frukter tagits om hand av länens ledande män, är fara värt, att en lagstiftning efter kommitténs mönster kommer att stoppa intresset för ifrågavarande strävanden samt störa den i rask takt gående utvecklingen på detta område. Helt visst komma också kommunernas intresse för allmänningsverksamhet att försvagas i känslan av att den föreslagna lagstiftningen på ogynnsamt sätt begränsar deras självbestämningsrätt. Det måste lända till men för utvecklingen av allmänningsverksamheten om bakom denna rörelse ställes en lag, som i en mångfald paragrafer säger, att kommunerna i händelse av vissa försummelser på hithörande område riskera att drabbas av lagåtgärder i än det ena och än det andra avseendet. Sker så, kan befaras att kommunerna hellre säga: vi offra icke penningar på detta altare, vi gå hellre in för det intresse, där rätten att råda över det egna initiativet förbehålles oss.

Beträffande frågan om lagstiftningens utsträckande över hela linjen till alla allmänningsskogarna, är mig svårt förstå den bevisföring, som kommittén följt. Å ena sidan finner den nämligen lagstiftningens fordran på enhetlighet kräva att *alla* skogar av ifrågavarande natur ställas under lagtvång, men ser å andra sidan, då fråga blir om upprättande av en central för skogsvårdsstyrelserna i enhetligheten en fara. Man vågar icke upprätta en sådan central just för, att man är rädd för schablonisering. Jag har icke rätt kunnat följa detta. Jag hoppas, att man beträffande denna fråga skall våga sig på att bortse från sådana enhetlighetens krav och låta denna rörelse fritt få utveckla sig samt visa, vad den kan åstadkomma. Det skulle, synes mig, böra bereda enbart tillfredsställelse hos det blivande Sverige att kunna konstatera, att vad här växt fram, följt rätt spår utan lagstiftningens tvång.

Skogssällskapet har blivit satt i tillfälle att yttra sig om föreliggande lagstiftningsförslag och kommer att giva sina tankar och sin erfarenhet till känna. Jag har härmed blott velat pointera min personliga uppfattning om, att det efter icke allt för många år skall utan lagstiftningsmedel på detta område kunna bringas den fullaste ordning och reda blott förtroende skänkes Skogssällskapets initiativ.

L. MATTSSON MÅRN

NÅGRA SYNPUNKTER PÅ VARIATIONS- OCH KORRELATIONSRÄKNINGAR.

GENMÄLE TILL JÄGMÄSTARE S. PETRINI.

I denna tidskrifts h. 12 år 1919 finnes infört ett genmäle med anledning av den kritik, jag ägnade jägmästare PETRINI's uppsats: »Formpunktsmetoden och dess användning för formklassbestämning och kubering». Genmälet ifråga föranleder mig ej att frångå den ståndpunkt, jag vid formulerandet av min kritik intog. Några punkter i detsamma föranleda emellertid ett bemötande i all korthet.

För att belysa jägmästare PETRINIS resonemang (tab. I, sid. 238 ×) angående korrelationskoefficienterna i min lärkundersökning skulle jag vilja lämna följande något överdrivna exempel: Ett föremål som uppmätes i fråga om en viss egenskap. Som resultat erhålles:

Antal mätningar	2	30	50	50	30	2
Mätningsresultat	16	17	18	19	20	21
		17,6			19,4	
Medelvärde			18,5			

d. v. s. sannolika värdet blir 18,5 m. Jägmästare PETRINI säger detta vara omöjligt, då han tydligt kan visa, att här föreligger två olika grupper av resultat, av vilka den ena lämnar ett medeltal av 17,6, den andra av 19,4.»

Å sid. 239 × diskuterar jägmästare PETRINI stamformens beroende av kronans form och upptäcker här, att han överskattat lättfattligheten av sitt resonemang. Jägmästare PETRINI är att gratulera härtill. Välgörande vore det för övrigt, om han även för framtiden fasthölle vid den »förenklade differentialräkning», som han sedan demonstrerar. Det återstår dock ännu en sak att uppklara. Jägmästare PETRINI får nämligen aldrig klart formulerat, att hela det resonemang, han för, såväl i sin uppsats »Formpunktsbedömning» som i sitt svar på min kritik, ej avser, vad en diskussion angående stamformen i allmänhet berör. Hans resonemang gäller endast stamdelen inom kronan. Därför kan följaktligen endast formklassen beröras i det fall, att kronan sträcker sig mycket långt nedåt stammen, men även i detta fall kan påverkan endast vara ytterst minimal.

»Korrelationskoefficientens betydelse» belyses av jägmästare PETRINI med stor klarhet. Tråkigt nog måste resonemanget (sid. 614 överst) i första avhandlingen anses fullt lika klart fört, ehuru det lämnar en något avvikande slutledning.

På »korrelationsräkning med medeltal» finnes knappast någon anledning att ingå, då jag anser mig redan i min föregående kritik ha tillräckligt klarlagt min uppfattning av saken. Kanske bör jag dock ytterligare här pointera skiljaktigheterna i våra åsikter. De siffror, jägmästare PETRINI sid. 625 lämnar angående korrelationen mellan formklass och diameter anser jag vara värdelösa. Hade jägmästare PETRINI samtidigt lämnat uppgift å avvikelserna och antalen varianter för de medelvärden, varmed han räknat, skulle en god korrelationsfaktor möjligen kunnat erhållas. Med säkerhet skulle denna till storleken ha placerat sig i närheten av korrelationsfaktorn — 0,033 (sid. 624 i ursprungliga uppsatsen). Att jägmästare PETRINI nu uppfattat betydelsen av att känna säkerheten å de medelvärden, varmed räkningarna utföras, är emellertid intet tvivel underkastat (sid. 241 ×, rad 15 nedifrån och följande).

I kapitlet »terminologi» förebrår jägmästare PETRINI mig, att jag begränsat begreppet formkvot till att endast gälla förhållandet mellan mittdiameter och brösthöjdsdiameter. Härtill har jag endast att svara, att övriga diameterförhållanden benämnas diameterkvot. Vad för övrigt frågan om absoluta formkvotens placering inom systemet beträffar, så måste jag tyvärr ännu fasthålla vid, att mätpunkten för absoluta formklassens bestämmande är stammens mitt, även om denna mitt uppsökes efter särskilda regler.

I sista avdelningen säger jägmästare PETRINI, att jag förklarat mig nöjd med hans definitioner å medelfel och medelavvikelse. Detta är dock beroende därpå, att jag ansett den senare definitionen vara avslutad med orden »bilda minsta kvadratsumman». Efter allt att döma synes emellertid definitionens tyngdpunkt, den del av densamma, som utsäger skillnaden mellan medelfel och medelvariation, utgöras av den därpå följande satsen: »Systematiska fel äro alltså eliminerade». Under sådana förhållanden är det förvånande, att jägmästare PETRINI kan anse mig ha lämnat vilseledande uppgifter, (sid. 242 × rad 18 nedifrån). Att jag då ej heller kan godkänna ifrågavarande definitioner är naturligt. Skulle jag definiera de två begreppen i överensstämmelse med resonemanget i min tidigare kritik skulle definitionerna lyda:

Medelavvikelse = kvadratroten ur summan av kvadraterna på de enskilda varianternas avvikelser från variantseriens medeltal, dividerad med antalet varianter.

Medelfel = medelavvikelsen i en felserie.

Tyvärr kan jag slutligen ej instämma med jägmästare PETRINI i, att skiljaktigheterna i våra asikter äro av mera formell art. Tvärtom anser jag dem bottna i olika uppfattning av själva grundbegreppen i variationsstatistiken.

Grythyttehed, juli 1920.

L. MATTSSON MÅRN.

SKOGSTRAKTERNAS SOCIALA FRÅGOR

ANVISNINGAR ANGÅENDE HÄRBÄRGEN FÖR SKOGS- OCH FLOTTNINGSARBETARE.

De lagar, som från och med 1 januari detta år reglera skogs- och flottningsarbetarnas bostadsförhållanden, lag angående beredande i vissa fall vid skogsavverkning och kolning av härbärge åt arbetarna m. m. samt lag om skyldighet i vissa fall att vid flottled anordna härbärgen åt flottningsarbetarna, innehålla beträffande de fordringar, som sådana härbärgen numera skola motsvara, endast allmänna bestämmelser. Sådana bostäder skola sålunda erbjuda tillräckligt utrymme samt tillfredsställande skydd mot köld och nederbörd samt vidare, med hänsyn till den tid, under vilken desamma kunna väntas komma till användning jämte rådande orts- och yrkesförhållanden i övrigt, motsvara skäliga fordringar på en tillfällig bostad. I anledning av denna allmänna formulering ha lagarna från vissa håll blivit föremål för en kritik, som velat utbyta dessa allmänna föreskrifter mot detaljerade bestämmelser angående tillgången till, utrymmet i samt beskaffenheten i övrigt av sådana härbärgen.

En dylik anordning hade visserligen förenklat tillsynsorganens arbete men näppeligen till verksamhetens fromma. Med tanke på de väsentligt olikartade förhållanden, som beträffande skogs- och flottningsarbete äro rådande i olika delar av landet, kan det med skäl ifrågasättas, om det ens varit möjligt att i lagarna intaga sådana detaljerade föreskrifter. Vidare hade det helt säkert med hänsyn till den rätt så ömtåliga fråga, som härav beröres, förhållandet mellan arbetsgivare och arbetare, varit olämpligt såväl ur arbetsgivare- som arbetaresynpunkt att medelst lagparagrafer fastlåsa bostadsbyggandet i skogarna, som nu med all sannolikhet står inför en snabb utveckling. Det torde därför få anses lyckligt och i hög grad befordrande för ett smidigt handhavande av uppsikten över lagarnas efterlevnad, att statsmakterna, sedan de uppdragit utövandet av tillsynen åt skogsmännen själva — tillsynen å efterlevnaden av lagarna utövas av Kungl. Maj:ts befallningshavande, som därvid åtnjuter biträde dels av en specialinspektör inom yrkesinspektionen och dels av lokala biträdande tillsynsorgan bestående av jägmästare och skogsingenjörer samt i vissa fall av länsjägmästare, samtliga med biträde av underlydande personal — dels givit dem möjlighet att vid inspektioner taga hänsyn till förhållandena i varje särskilt fall, dels ock låtit de mera speciella kraven på härbärgenas beskaffenhet intagas i lagarna kompletterande anvisningar, som skola ligga till grund för de lokala tillsynsorganen vid deras inspektionsverksamhet samt givetvis vara normgivande i allmänhet. Endast genom en dylik till hälften på lagarnas föreskrifter och till hälften på upplysningsarbete baserad verksamhet synes mig den allmänna förbättring av skogsarbetarnas bo-

stadsförhållanden till båtnad icke blott för arbetarna utan även för skogsbruket, som måste åvägabringas, kunna ernås. Och genom en sådan anordning kan detta ske med beaktande av skogstekniska intressen och med hänsynstagande till lokala sedvänjor, som så småningom utbildats och vunnit burskap i olika landsändar.

Ett förslag till sådana lagarna kompletterande anvisningar utarbetades därför inom socialstyrelsen och, sedan yttrande däröver avgivits av såväl arbetsgivare som arbetarkorporationer, djurskyddsföreningarnas centralförbund samt enskilda sakkunniga, har detsamma av K. Socialstyrelsen efter samråd med K. Domänstyrelsen utfärdats den sistlidne 20 juni. Dessa, som så att säga innehålla lagarnas mera abstrakta föreskrifter, omförda i konkret form, och som särskilt skola beaktas vid uppförande av härbärgen, men givetvis även äro gällande för dylika, som uppförts före lagarnas ikraftträdande, ehuru det knappast låter sig göra att omedelbart sätta alla sådana i ett med anvisningarna fullt överensstämmande skick, hava nu utkommit i tryck såsom K. Socialstyrelsens anvisningar n:r 6 och äro av följande innehåll:

Anvisningar angående härbärgen för skogs- och flottningsarbetare m. m.

1. Härbärge (koja, barack, kasern, skogsstuga o. d.) ävensom stall, som här avses böra om möjligt uppföras på sommaren eller hösten, innan marken är tjälad.

2. Härbärgen och skogsstall böra uppföras å jämn, torr plats och med iakttagande av, att tillgång till vatten finnes i närheten.

3. Vid förläggning för längre tid av större antal avverkningsarbetare (flera än 12 à 16) bör till befordrande av hygien, ordning och trevnad härbärge vara uppdelat i två eller flera rum, eller ock böra flera härbärgen användas.

4. Härbärgen för avverknings-, kolnings- eller flottningsarbetare skall erbjuda tillräckliga utrymmen för de däri inkvarterade och bör i sådant avseende särskilt iakttagas:

a) att på varje i härbärget inkvarterad arbetare kommer ett efter förhållandena tillräckligt stort luftutrymme, som synnerligast beträffande för längre tids förläggning avsett härbärge, ej bör understiga 5 kbm, samt

b) att avståndet mellan golv och innertak ej understiger 2 m i de delar av bostaden, som ej disponeras för sovplatser.

5. Väggarna böra om möjligt uppföras av torrt virke, vid timring väl dragas samt noggrant diktas eller mossas.

6. Härbärge, som är avsett att brukas under längre tidsperiod, bör vara försett med trägolv, som till förekommande av golvdrag anordnas antingen med trossbotten med fyllning eller med s. k. fastgård. Där jordgolv användes, anbringas utvändig fastgård och jämnas golvytan väl.

I stall böra golv (pallar) av trä inläggas i spiltorna.

7. Härbärgen och stall skola hava vattentäta tak så anordnade, att de på ett tillfredsställande sätt bevara värmen.

8. Härbärge bör vara försett med efter bostadens storlek avpassat, nödigt antal tillräckligt stora, tätt insatta fönster, som för värmens bevarande böra vara försedda med dubbla glas eller så anordnade, att de kunna kompletteras med innanfönster.

Stall bör även vara försett med fönster samt dessutom med lämplig anordning för ventilation.

9. Härbärge och stall böra hava tillräckligt stora, täta och tätt slutande dörrar.

10. Eldstad (eldpall, öppen spis eller järnspis) bör vara så anordnad, att inrökning om möjligt förebygges. Den bör vara av tillräcklig storlek för rummets uppvärmning, erbjuda goda möjligheter för de i härbärget inkvarterade att däråt laga mat samt vara så konstruerad, att den ej medför eldfara.

11. Härbärge, avsett för användning under längre tid, bör vara försett med förstuga eller vindfång, som lämpligen bör kombineras med förvaringsrum för mat, kläder och redskap. Där markförhållandena så medgiva bör även en mindre källargrop anordnas under golvet.

12. Sovplatser böra vara så anordnade,

a) att sovplats är anbragt minst 40 cm från golvet (marken) och på sådant avstånd från taket, att man utan olägenhet kan sitta rak å densamma.

b) att sovplats har en längd av minst 1,9 m och en bredd, när den är avsedd för en person av minst 0,65 m och, när den är avsedd för två personer, av minst 1,20 m samt

c) att, där gemensam brits förekommer, densamma bör till befordrande av ordning och snygghet vara avdelad i sovplatser för en eller två personer medelst därför avsedda balkar.

13. Härbärge bör vara försett med nödigt antal bord, bänkar, hyllor samt eventuellt skåp.

14. Skogsstall bör vara så anordnat, att avståndet mellan pallen och taket ej understiger 2 m, att spiltornas bredd uppgår till minst 1,5 m och att dessas längd, inberäknat krubban, ej är mindre än 2,5 m.

15. Skogsstall, som är avsett för ett större antal hästar, bör lämpligen avdelas i två rum, ett större och ett mindre. Invid stall bör foderskjul iordningställas.

16. Stall bör ej sammanbyggas med härbärge — detta ej blott av hygieniska skäl utan även till undvikande av ökad skadegörelse i fall av eldsvåda. Hästar få under inga förhållanden inhysas i samma rum som arbetare.

17. På lämpligt avstånd från härbärge bör avträde anordnas.

Å plats för avverknings-, flottnings- eller större kolningsarbete bör hos den, som leder arbetet, finnas tillgång till *förbandslåda*, innehållande nödig utrustning för första behandling av huvudsakligen yttre skador jämte tydlig och lättfattlig anvisning om dess användning. Användes å arbetsplatsen hästar, bör därjämte finnas erforderliga förbandsartiklar för första behandling av yttre skador å hästar.

Lämpliga ordningsföreskrifter eller anvisningar till främjande av hygien, snygghet och ordning i härbärgen samt rörande hästvård böra finnas anslagna på en i ögonfallande plats i sådana härbärgen, som här ovan avses.

Anvisningarnas innehåll har jag tidigare haft tillfälle kommentera vid ett föredrag, som jag höll vid Svenska Skogsvårdsföreningens årsmöte i mars detta år, och som detta finnes återgivet i tidskriften »Skogen», häfte 6—7, vill jag ej här upptaga utrymmet därmed.

För att lämna arbetsgivare vid avverknings-, kolnings- och flottningsarbeten ytterligare biträde vid uppförande av bostäder på skogarna för såväl tjänstemän som arbetare pågår för närvarande utarbetande av en handledning som Kungl. Maj:t uppdragit åt Domänstyrelsen att i samråd med Socialstyrelsen utgiva. Denna kommer att förutom allmän arbetsbeskrivning innehålla ett flertal ritningar med materialbeskrivningar till olika typer av dylika byggnader, såväl fasta som flyttbara, samt till skogsstall.

Det mål, som med ifrågavarande lagstiftning åsyftas, beredande av i hygieniskt avseende ändamålsenligare bostäder åt skogs- och flottningsarbetarna, är emellertid ej nått därmed, att arbetsgivarna uppföra lagenliga bostäder. Detta kan endast vinnas genom medverkan från arbetarnas sida. Dessa måste vinnlägga sig om att hålla sin bostad snygg och att med tanke på sin egen hälsa även under livet i skogen visa mera förståelse för såväl bostads- som kroppshygienens elementära krav. Vidare är det oundgängligt för bevarande av arbetarnas hälsa och arbetsförmåga, att skogsarbetarnas matfråga får en ändamålsenlig lösning. En åtgärd, som i högsta grad befordrar en sådan, samtidigt som bostadshygieniska krav skulle bliva tillgodosedda, är anställande av en kojvakt. Sådan finnes redan flerstädes i södra delarna av Norrland och även sporadiskt längre norr ut. Jag har under mina resor haft tillfälle konstatera resultatet av denna anordning och funnit, att det blivit gott. Det

är oftast en mycket anmärkningsvärd skillnad beträffande ordning och snygghet mellan kojor, där kojvakt finnes, och där arbetarna själva skola bära ansvaret härför. Om endast arbetarna ville visa förståelse för den betydelse, en välordnad mathållning har, skulle arbetsgivarna helt säkert ej vara ovilliga att, där tillräckligt stort antal arbetare finnas, inreda ett rum i kojan till kök och matsal. Det är emellertid ej min avsikt att här slutgiltigt behandla denna fråga, till vilken jag torde återkomma, då jag under min verksamhet vill göra, vad som göras kan för att bibringa skogs- och flottningsarbetarna förståelse för och bättre uppfattning om betydelsen av hygien och ordning till befordrande av god hälsovård, trevnad i bostäderna och dessas vidmakthållande i gott stånd. Ett led i detta arbete äro de *»anvisningar till befrämjande av hygien, ordning och trevnad i skogs- och flottningsarbetarehärbärgen»*, som nu utkommit i samma häfte som förutnämnda anvisningar.

Slutligen ha åtgärder vidtagits för beredande av drägliga förhållanden för de vid skogsarbeten använda hästarna. Dålig skötsel och tungt arbete ha ofta varit deras lott. Som av ovan återgivna anvisningar framgår, ha dragarna genom desamma tillförsäkrats det skydd och den vård, ett gott stall medför. I de *»råd och anvisningar rörande hästvård vid skogskörslor»*, som avslutar Socialstyrelsens anvisningar n:r 6, riktas en maning till körarna att giva hästen en god vård, som lön för hans ansträngande arbete.

Anvisningarna till befrämjande av hygien etc., samt angående hästvård skola tryckas separat för att anslås i härbärgen för skogs- och flottningsarbetare.

Samtliga anvisningar kunna avgiftsfritt erhållas hos ovannämnda lokala tillsynsorgan eller hos skogshärbärgesinspektören adress K. Socialstyrelsen Stora Nygatan 40—42, Stockholm.

Oscar Wallner.

SKOGSSTATISTISKA MEDDELANDEN

AUSTRALIENS TRÄVARUIMPORT[1].

Den i nedanstående not omnämnda handelsrapporten torde vara av tillräckligt intresse och aktuellt värde för ett särskilt omnämnande vid denna tidpunkt, då Nordens trävaruexportörer stå inför så många problem av internationell karaktär, vars rätta lösning och allsidiga behandling icke minst kräva en ingående kännedom om även avlägset belägna konkurerande länders aspirationer och produktionsförmåga. Undertecknad tager sig därför friheten att i koncentrerad form här återgiva berörda synnerligen klart och utförligt skrivna rapport.

I inledningen till rapporten framhålles särskilt nedgången i Kanadas träexport till Australien, vilken år 1913 endast utgjorde 3 % av Australiens totalimport och på samma gång endast 5 % av detta lands import från Stillahavskusten i sin helhet. (Författaren har ingen anledning betvivla dessa siffrors riktighet och är icke heller i tillfälle att giva sitt bestämda omdöme i detta avseende, men anser sig dock böra framhålla för beaktande såväl Kanadas som Förenta staternas geografiska läge i förhållande till Australien och på samma gång påpeka det faktum att icke obetydliga kvantiteter virke skeppas till Australien även från Nordamerikas östra kust.) »Kuriöst nog», säger rapportförfattaren, »intaga Sverige och Norge ifråga om bearbetade varor första rummet, nästan monopoliserande marknaden, såsom de hava gjort i Afrika och Sydamerika; änskönt deras virke är mycket kvistigt, särskilt granvirket.» Rapportförfattaren medgiver dock den excellenta bearbetningen och noggranna sorteringen av de skandinaviska trävarorna.

Det förhållandet, att Kanada icke synes vara i stånd att öka sina förbindelser på ifrågavarande marknad, ehuru en provins inom det brittiska väldet, framhålles till allvarligt beaktande. Alla träexporterande länder, med undantag av Kanada och New Zeeland, hava ökat sin handel med Australien. Även Japan, som exporterar ett undermåligt furuvirke för lådfabrikation, har distanserat Kanada. En faktor, som mer än något annat synes hava verkat menligt på möjligheterna för utsträckt kanadensisk träexport, är dock den skarpa konkurrensen med Förenta staternas träexportörer på Stillahavskusten och deras effektiva organisation, »The Douglas Fir Export & Exploitation Co.», vilken numera lärer vara den mäktiga representanten för icke mindre än ett 80-tal exportsågverk på Stillahavskusten. En annan likaså menligt verkande faktor är Förenta staternas export av stora kvantiteter billiga överskottsvaror (s. k. »dumping of surplus stock»).

Den australiska importen är emellertid stadd i snabb tillväxt, och landets behov av importerat virke kommer att bli allt större och större, allt efter som förrådet av inhemskt virke hastigt minskas. För närvarande importeras

[1] Report on Timber Trade of Australia. By H. R. MacMillan. Supplement to Weekly Bulletin of the Department of Trade and Commerce, Ottawa, Canada. 1917. Pp. 76.

årligen omkring 50,000 standards, huvudsakligen Douglasgran (Pseudotsuga taxifolia), från Stillahavskusten.

Australiens skogar bestå nästan uteslutande av blandad lövskog (Eucalyptus och Acasia-träd huvudsakligen), vilka i vissa trakter utvecklats till verkliga jätteskogar, stundom innehållande en sågbar kubikmassa av mellan 20,000 och 30,000 kub.-fot per acre (1 hektar = 2,47 acre). »Jarrah» och »karri» äro de virkesslag, som exporteras från Australien. »Jarrah» är på grund av sin varaktighet, hårdhet och styrka utmärkt för järnvägssyllar. »Karri»-virket äger ävenledes dessa egenskaper med undantag av varaktigheten. Otaliga andra träsorter finnas, men alla äro de hårda och svåra att bearbeta. Därför måste mjuka och mera lättarbetade träsorter, sådana som svensk gran och furu eller amerikansk Douglasgran, importeras till en omfattning av ända till 5 kubikfot [2] per invånare i västra delen av landet. Det finnes visserligen flera mjuka furusorter, huvudsakligen i New South Wales och Queensland, men dessa äro så otillgängligt belägna och förefinnas i så otillräckliga kvantiteter, att ett tillgodogörande av desamma ställer sig alltför kostsamt. Det inhemska timret ställer sig vanligen dyrare än det importerade, liksom 55 förhåller sig till 45.

Den årliga konsumtionen av sågade trävarvor i Australien, varav hälften är importerat, uppgives vara omkring en billion feet, b. m. (83,333,333 kubikfot, eng.), vilket utgör 200 feet b. m. (17 kubikfot) [2] per capita.

Dessa sistnämnda siffror stämma tydligen icke alldeles överens med nyssnämnda uppgift: »5 kubikfot per inv. i västra delen av landet», utan blir det i stället $8\,^1/_2$ kubikfot per invånare, vilken sistnämnda siffra därför torde vara riktigast.

Australiens bebyggande synes försiggå relativt sakta, och $^2/_5$ av befolkningen bo i städerna, där husbyggnadsmaterialet mestadels är tegelsten, även i de stora skogsdistrikten. Såsom redan nämnts importeras emellertid stora mängder trävaror för byggnadsändamål. Sjuttio procent av allt importerat trä uppgives vara Douglasgran, varav vidare 75 procent är använt till byggnadsvirke.

Tullavgifterna äro, som bekant, mycket höga för hyvlade varor, och förmånligast för grova dimensioner (6″ × 12″ och upp). Denna låga tull för grova dimensioner är särdeles uppmuntrande för Douglas-gran-exportörerna, enär ju de äro så gott som ensamma om att kunna åstadkomma dylika dimensioner. En mindre kvantitet timmerstockar importeras även från Japan och Ryssland.

Dylik import av runt timmer visar tendens till ökning, förorsakad helt naturligt av den låga tullen på dylik råvara.

I slutet av sin berättelse framhåller rapportförfattaren nödvändigheten av att ett antal representativa sågverk sammansluta sig för bildandet av en försäljningsförening i stil med ovanberörda sammanslutning i Förenta staterna, varjämte framhålles fördelen av ett samarbete med sistnämnda förening.

[2] En kubikfot = 12 feet b. m. (board measure).

HELGE SYLVÉN.

LITTERATUR

RECENSIONER.

PAUL JACCARD: Nouvelles recherches sur l'accroissement en épaisseur des arbres. Essai d'une théorie physiologique de leur croissance concentrique et excentrique. 200 sidor 4:o, 23 tabeller och 75 figurer. Lausanne & Génève 1919.

Arbetet är fördelat på fem huvudavdelningar med i svensk översättning följande titlar:

I. Trädstammen som jämnstark bjälke.
II. Trädstammen som bjälke med jämnstor ledningsförmåga för vatten.
III. Mekaniska följder av tjocklekstillväxten. Inverkan av tyngd och geotropism.
IV. Experiment.
V. Försök till en fysiologisk teori för koncentrisk och excentrisk tillväxt.

I följande referat behandlar undertecknad Petrini avd. I—II, undertecknad Romell avd. III—V.

1. *Avd. I—II.*

Prof. JACCARD har under det senast gångna decenniet upprepade gånger tagit till orda i tidskrifterna — de schweiziska, de tyska och de franska — för att klarlägga frågan om trädens diametertillväxt. Han kommer därvid även in på problemen om efter vilka principer stamformen utbildas, och han har redan från början anmält sig såsom opponent mot den METZGERska teorien om den jämnstarka bjälken som mönster för stamformen, som då skulle utvecklas med största möjliga materialbesparing. De skäl på vilka JACCARD stöder sin opposition äro huvudsakligen följande: *1:o*) Stammen är ingen jämnstark bjälke, ty ett stycke uppåt stammen finnes en punkt där motståndskraften mot vindpåverkan, räknat efter diametern, är ett minimum, och såväl uppåt som nedåt från denna punkt tilltager den relativa styrkan hos stammen. *2:o*) Aldre stammar äro försedda med en i förhållande till kronutvecklingen mycket större motståndskraft än yngre. *3:o*) Enligt METZGERS teori borde stamformen växla från en trakt till en annan, och koncentriskt byggda träd borde vara undantagsfall i stället för regel. *4:o*) METZGERS teori framkallar följande dilemma: antingen är trädets form en produkt av de mekaniska krafter, som verkat på trädet under dess egen uppväxttid, eller också av nedärvda faktorer. I det förra fallet kan man ej tala om urval; i det senare fallet skulle man nödgas förneka inverkan av de nuvarande vindarna.

Häremot skulle jag vilja anföra i fråga om 1:o, att den jämnstarka bjälke, som man konstruerar fram till jämförelse med ett visst träds stamform, blir olika allt efter den metod, som användes härtill. Prof. JACCARD anser formpunkten hos barrträden vara belägen på ett avstånd av $^1/_3$ från kronytans bas, d. v. s. formpunkten skulle alltid vara belägen i kronytans tyngdpunkt, och kronans form skulle alltid vara konisk. Av mina senast publicerade

undersökningar på detta område (Medd. fr. Stat. skogsförsöksanst., H. 16, N:r 6—7, 1919) har det framgått, att variationer i dessa avseenden spela en ej obetydlig roll. Dels kan naturligtvis kronans form variera, dels kan kronans täthet vara olika i olika partier, varigenom tryckcentrum kan avsevärt förskjutas. Men vidare spela ej de nedre delarna av kronan samma roll som de övre, då vindhastigheten ökas på större höjd över marken. Om formpunkten alltså alltid placeras i kronytans tyngdpunkt eller ännu mer om den fullkomligt schablonmässigt förlägges till $^1/_3$ från kronans bas, måste den därigenom erhållna jämnstarka bjälken kunna komma att avvika högst avsevärt från den för jämförelse riktiga. Men dessutom blir resultatet vid en jämförelse beroende på vilken diameter som väljes som utgångspunkt vid beräknandet av den jämnstarka bjälkens dimensioner. Om man emellertid även med iakttagande av alla behövliga korrektioner skulle erhålla den av JACCARD omtalade minimipunkten, så kullkastar detta likväl ej METZGERS teori. Ty det lär väl ej vara förvånande, om dimensionerna tilltaga ned emot roten, där uppdelningen i rotgrenar gör påfrestningen större. Nedåt förklaras alltså den relativa ökningen i dimensioner av den s. k. rotansvällningen. Skulle det verkligen förhålla sig så, att stammen även vore överstarkt konstruerad uppåt, att döma av diametermåtten, så behöver man likväl ej förkasta METZGERS teori förrän det blivit visat, *att virket verkligen har samma hållfasthet hela vägen upp efter stammen.*

Den andra anmärkningen, att äldre träd konstrueras starkare än yngre, finner även den sin förklaring i den ovan berörda omständigheten, att vindstyrkan ökas, ju högre upp från marken man kommer, och i fråga om den tredje invändningen kan replikeras, att JACCARD icke med några systematiska undersökningar visat upp, att stamformen är densamma för olika trakter. Erfarenheterna i Sverige, även om de ännu ej blivit systematiskt sammanställda, peka tvärtom oförtydbart i den riktningen, att stamformen verkligen är olika inom skilda vindområden. Formklassen för gran t. ex. är mycket låg i fjälltrakterna, där de starkaste vindpåverkningarna äro lokaliserade, och om man genomsnittligt jämför gran från de norra delarna av landet med gran från södra Sverige, torde man kunna allmänt konstatera ett söderut stigande formklassvärde. Att träden utbilda sig excentriskt i vindens riktning är väl också så pass allmänt konstaterat, att det borde vara överflödigt att spilla ord på den saken. Men det fordras dels tämligen starka och ihållande vindar i en viss riktning för att åstadkomma bestående inverkan inom slutna bestånd, varjämte väl också den omständigheten, att träden åtnjuta stöd från grannträden, torde kunna spela en roll för den mekaniska påfrestningens storlek. I alla fall ha barrträden ansetts utgöra så goda indikatorer på vindriktningen, att meteorologerna anlitat dem såsom undersökningsmaterial för utrönande av vindriktningen under gångna tider.

Betraktar man slutligen den fjärde anmärkningen, bör väl denna snarare kallas JACCARDS dilemma än METZGERS. Ty nog får man säga, att det verkar litet konstruerat att påstå, att man ovillkorligen måste besluta sig för urvalsteorien eller för miljöpåverkningarna som förklaring till stamformen i det speciella fallet. För en biolog som JACCARD tycker jag det skulle ligga närmare till hands än för mången annan att besvara frågan på följande sätt: *vissa anlag i fråga om stamformen äro ärftliga egenskaper; olika för olika trädslag och t. o. m. för olika raser av samma trädslag. Huru dessa anlag i ett visst fall*

kunna komma att utvecklas beror naturligen till stor del på de förhållanden, under vilka trädet växer upp. För min del kan jag ej se något dilemma i fråga om denna sak.

Gentemot METZGERS teori ställer JACCARD en annan: stammen är konstruerad enligt en sådan princip, att den vattenledande förmågan är lika i varje tvärsnitt av stammen. Då nu den huvudsakliga transporten av vatten sker i de yttersta skikten, skulle teorien under vissa förutsättningar kunna omformuleras så att den lyder: stammen utbildas på sådant sätt, att *tillväxtytan för alla tvärsnitt under kronansättningen är lika.* Inuti kronan måste enligt teorien om lika vattenledande kapacitet tillväxtytan successivt avtaga uppåt toppen, eftersom den verksamma delen av den avdunstningen ombesörjande kronan minskas, ju högre upp tvärsnittet befinner sig. För stamdelen under kronan skulle emellertid en överensstämmelse kunna påvisas. JACCARD säger sig också ha funnit god överensstämmelse i vissa fall men anser dock ej teorien i denna enkla form tillräcklig för att beräkna stamformen. Han kommer sålunda ej till någon verklig lösning av problemet med sin metod, och i själva verket synes förhållandet (enligt av rec. utförda undersökningar på stamanalyser) kunna sägas vara sådant, att tillväxtytans relativa storlek upp efter stammen växlar med trädets ålder och tillväxtenergi. Sålunda visa undersökningar i fråga om tall, att tillväxtytan under trädets ungdomsstadium, då tillväxten är livlig, ökar uppåt stammen, under det att med tilltagande ålder det motsatta förhållandet allt skarpare framträder.

JACCARDS avhandling kan ej sägas ha vare sig kullkastat METZGERS teori eller framkommit med någon ny teori av betydelse för det praktiska bestämmandet av stamformen. Dess kritik blir likväl av betydelse för den framtida utvecklingen, om de framställda synpunkterna komma att upptagas i och för kontrollundersökningar. Rec. är för sin personliga del av den åsikten, att det på detta område fortfarande behövs ingående och elementära studier för att klarhet skall kunna nås om vissa grundläggande frågor. Men därtill fordras ett stort material, som behandlas på ett mera förutsättningslöst sätt än vad tycks vara fallet med det ifrågavarande. För att ej bli missförstådd kanske jag bör tillägga, att jag i första hand åsyftar sådana saker som att formpunkten ej bör bestämmas på förhand, utan att i stället den formpunkt beräknas, som ger bästa överensstämmelsen med den utjämnade stamkurvan, att rotansvällningen ej tillåtes inverka, att den lämpligaste utgångsdiametern användes, och att materialet publiceras i sin helhet. Sannolikt är, att vissa modifikationer i de METZGERska teorierna bli en följd härav, men det är föga troligt, att dessa komma att helt och hållet falla. Vissa förundersökningar, som utförts å skogsförsöksanstalten, synas snarare tyda på motsatsen.

2. *Avd. III—V.*

Dels genom jämförande studier å organ, som i naturen varit utsatta för mekanisk påfrestning av olika slag, dels genom direkta experiment har förf. sökt utreda betingelserna för och orsaken till uppkomsten av de bekanta olikheter i stamform och de vävnadsdifferentieringar, som uppträda vid tjocklekstillväxten. Det största intresset tilldraga sig experimenten.

I fråga om vävnadsdifferentieringen kommer författaren med stöd av sina experiment till det resultat att man i bokstavlig mening kan tala om tensions-

och kompressionsfibrer, av vilka de förra bildas där dragspänning, de senare där tryckspänning råder. (Barrträdens kompressionsfibrer bilda som bekant i sin typiska utbildning den på svenska s. k. tjurveden, på tyska »Rotholz», som emellertid enl. JANKA, Centralbl. f. d. ges. Forstwesen 1906, är mindre hållfast än den normala veden; betr. grenveden är däremot enl. SONNTAGS undersökningar, Jahrbuch f. wiss. Bot. 1904, tjurveden hållfastare för tryck än den vita veden; ref. anm.). Hos lövträden visade JACCARDS materialprovningsförsök i allmänhet betydligt större hållfasthet för tryck för kompressionsveden å grenarnas undersida än för översidans tensionsved.

Även i fråga om tjocklekstillväxtens fördelning på tvärsnittet kommer JACCARD till det resultat att den i huvudsak är en reaktion på mekaniska inverkningar.

De utförda experimenten äro både talrika och varierade. Kanske man t. o. m. skulle kunna säga att de äro väl mycket varierade i förhållande till sitt antal.

Förf. har dels (liksom flera före honom) undersökt inverkan av varaktig deformering, t. ex. uppbindning av grenar i ring- och S-form, och av lägeförändring i förhållande till jordradien, dels behandlat försöksväxterna med periodiskt upprepade böjningar fram och tillbaka med intervall varierande mellan 30 dagar och några sekunder.

Vad först angår experimenten med uppbindning av grenar i S- och ringform, gåvo dessa olika resultat å lövträd (ett exemplar vardera av *Ulmus campestris*, *Alnus incana*, *Tamarix gallica*) och barrträd (en *Pinus Strobus*). Hos de förra höll sig den starkaste tillväxten och bildningen av tensionsfibrer städse å den fysikaliska översidan av grenarna, vare sig denna var konvex eller konkav. Hos *Pinus Strobus* uppträdde tjurved städse å den konkava sidan, vare sig denna var morfologiska eller fysikaliska översidan eller ej.

Försöken med periodiska böjningar gjordes med huvudstammar och dels så att de båda vilolägena lågo lika långt på var sin sida om det normala upprätta läget, dels så att stammen än böjdes åt en viss sida, än fick resa sig rätt upp.

Vid användning av långa intervall, 1 månad resp. 14 dagar, lade försöksträden (2 unga *Aesculus*) sin tillväxt, efter hela den böjda delen av stammen, mest i böjningsplanet, och tensionsfibrer utbildades i veden.

Vid kortare intervallängd (1 vecka och därunder) utbildades (med ett undantag, en *Robinia*) ingen tensionsved i de fall då försöksträden alternerande böjdes åt motsatta håll, däremot kunde sådan utbildas å konvexsidan i försök med omväxlande böjning och uppträtning av stammen (försöksväxter *Robinia pseudacasia*, *Ulmus campestris*, *Aesculus*, *Carya*, *Koelröteria paniculata*, *Quercus pedunculata*, *Rhus typhina*, *Tamarix gallica*, *Betula verrucosa*, *Alnus incana*, *Ailanthus glandulosa*, använda intervall 1 vecka—12 timmar).

Hos likadant behandlade barrträd bildades däremot i allmänhet tjurved på endera eller bägge sidor (*Picea excelsa*, *Pinus silvestris*, *Pinus Strobus*, *Pseudotsuga Douglasii*). Därvid visade sig vid användning av en intervallängd av 12 timmar en skillnad mellan den sida som var konkav om dagen och den motsatta, i det tjurveden i allmänhet var lokaliserad till och alltid bäst utvecklad på den förra.

Beträffande tillväxtens fördelning på tvärsnittet vid böjning i intervall av 1 vecka—12 timmar visade sig denna påverkad på följande sätt: Genom de

upprepade starka böjningarna utbildades i allmänhet det starkast böjda partiet av stammen till ett slags gångjärn, som blev allt mjukare och där tillväxten avstannade i böjningsplanet, men blev så mycket starkare i det däremot vinkelräta. Ovan och under detta parti, där alltså påkänningen var mera måttlig, förlades tillväxten däremot övervägande på diametern i böjningsplanet. Detta hos såväl barrträd som lövträd. Även i detta fall märktes vid en intervallängd av 12 tim. en skillnad mellan dag- och nattsida.

För att åstadkomma alternerande böjningar med mycket korta intervall använde förf. motordrivna maskinella anordningar, medelst vilka försöksväxtens stam pendlades fram och tillbaka i intervaller av 3 till 12 sekunder. Under denna behandling kunde tjurved, och på den motsatta sidan tensionsved, produceras (hos *Pinus silvestris*), om böjningen var ensidig (det ena ytterlighetsläget alltså upprätt), däremot ingendera, om stammen pendlades å ömse sidor om vertikalläget. Beträffande tillväxtens fördelning på tvärsnittet gäller vid denna försöksanordning i stort sett detsamma som för intervall 1 vecka—12 timmar (*Pinus silvestris*, *Fraxinus excelsior*). I två fall (en ask, en *Larix leptolepis*) uppträdde endast den ovannämnda gångjärnseffekten, i ett fall (en *Pinus silvestris*) stegring av tillväxten hela vägen i böjningsplanet utan gångjärnsbildning någonstädes.

Härmed har jag i yttersta korthet sökt referera de viktigaste av försöken, så gott jag kunnat, men måste reservera mig för de oriktigheter, som måhända insmugit sig, ty vid beskrivningen av försöken har förf. haft den ovanan att tämligen konsekvent förväxla de använda beteckningarna, så att figur med figurförklaring visar motsatsen mot vad texten påstår. Jag har i sådant fall hållit mig till texten.

Experimenten synas emellertid otvetydigt ha visat, att mekaniska böjningspåkänningar på stammen kunna utlösa formbildande och vävnadsbildande reaktioner i form av bildning av kompressions- resp. tensionsved och excentrisk tjocklekstillväxt. Å andra sidan hade (ett försök; *Aesculus*) bortskärning av halva kronan ej någon excentrisk tillväxt hos stammen till följd, eller åtminstone täcktes detta inflytande helt och hållet av den formbildande retningen av böjningen. Insnitt i barken visade sig ha en helt lokal effekt, som likaledes försvann gent emot effekten av den mekaniska böjningen.

Förf. vill även förklara tjurvedsbildning i en del fall, då den närmast kan synas ha andra orsaker, som orsakad av mekanisk kompression av stampartiet i fråga. Så vid omkulläggning av träd (tryckspänning på undersidan på grund av stammens egen tyngd) och i fall av tjurvedsbildning å endera eller båda sidor av stamspetsar, som utfört geotropiska krökningar (tryckspänning på grund av tillväxt plus event. tyngd).

Man skulle efter allt detta väntat att slutkapitlet, försök till en fysiologisk teori för koncentrisk och excentrisk tillväxt, haft ett annat utseende än det har. Förf. opponerar här framför allt mot METZGERS »mekanofinalistiska» teori och söker i stället, sedan han kommit till det resultatet att principen om en bjälke med jämnstor vattenledningsförmåga ej heller stämmer med den verkliga stamformen, en förklaring som opererar med förhållandet mellan organisk och oorganisk näring på olika punkter i växtkroppen. Han upptar rent av för att förklara tjurvedsbildningen och barrträdens hypoxyli den gamla grova föreställningen att den näringsrika saven på grund av sin tyngd skulle

rinna ned i bottnen av grenarna, en förklaring som knappt synes ref. bli mindre enfaldig därför att den upprepas. Om denna idé skulle tillgripas någonstädes så vore det då väl snarare för att förklara fördelningen av tensionsved i de S-formigt böjda grenarna av lövträd, där som nämnt denna städse följer den fysikaliska översidan och alltså står i tydlig relation till tyngdens riktning. Fördelningen av tjurved i barrträdsgrenar, böjda på liknande sätt, hänvisar i stället på en ren mekanomorfos, oberoende av tyngden.

Förf. har tydligen med sin teori velat söka anslutning till de tankegångar som behärska den experimentella morfologien, och detta måste i och för sig anses som en styrka. En kausalmekanistisk förklaring är ju målet för fysiologisk forskning. Emellertid vill det synas ref. som vore det vetenskapligt ärligare att tills vidare operera med exempelvis den retbarhet för mekanisk påkänning av viss karaktär, som just JACCARDS försök berättiga att anta, utan att närmare måla ut det okända kausalmekanistiska sammanhanget, vilket f. n. endast kan ske med tillhjälp av en vävnad av lösa hypoteser. Hur en kompression av veden, orsakad av en mekanisk böjning, inverkar på tryckförhållandena i cellerna, är redan det omöjligt att yttra sig med någon säkerhet om. En långvarig kompression kan man närmast anta som slutresultat ej vålla några förändringar alls; trycket mot plasmahuden bör, sedan jämvikt inställt sig, vara praktiskt taget detsamma som förut och bestämt av cellinnehållets (teoretiskt något ökade) osmotiska tryck. Ännu mycket svårare är det f. n. att kausalt förknippa en permeabilitetsändring hos plasmahuden med en kompression av veden. Med allmänt ordande utan fasta hållpunkter vinnes i varje fall ingenting, varken ur teoretisk eller praktisk synpunkt. F. ö. kan ref. ej se att laborerandet med en experimentellt konstaterad retbarhet för mekanisk böjningspåkänning innebär något cirkelslut. Det är ingen ordentlig kausalförklaring, men väl en låt oss säga konditional av samma art som de flesta varmed vi t. v. få nöja oss i fysiologien, i varje fall knappast mera finalt betonad än JACCARDS »princip om den kortaste vägen», som även ingår i hans teori.

SVEN PETRINI och LARS-GUNNAR ROMELL.

TIDSKRIFTSÖVERSIKT

Skogsuppskattning.

The Jonson »Absolute Form Quotient» as an Expression of Taper. K. CLAUGHTON—WALLIN and F. MC VICKER. Journal of Forestry N:o 4 1920.

I Canada har JONSONS uppskattningsmetoder fått en energisk förespråkare i den förstnämnde av författarna till den artikel vars rubrik angivits här ovan, och nu senast har han gjort en del ganska omfattande undersökningar för att visa, att JONSONS massatabeller äro användbara även för amerikanska trädslag Dessa undersökningar syssla med Red Pine, White Pine, White Spruce, Douglas

Fir och ännu några andra barrträdsarter, och material har insamlats från såväl östra som västra delarna av landet. Resultaten visa, att de undersökta arterna äro konstruerade efter samma principer som i Skandinavien, d. v. s. att om man känner formklassen, kan också formen beräknas. S. P.

A proposed Standardization of the Checking of Volume Tables. Donald Bruce. Journal of Forestry N:o 5 1920.

Förf. vänder sig emot den metod för att kontrollera en massatabell som tycks vara bruklig i Amerika, nämligen att fälla ett tjog träd och jämföra summan av samtliga träds volym med summan av den volym tabellen ger och betonar nödvändigheten av att undersöka variationerna. S. P.

The Height and Diameter Basis for Volume Tables. Donald Bruce. Journal of Forestry N:o 5 1920.

En undersökning om lämpligaste metoden att upprätta massatabeller. Förf. förordar för barrträden i väststaterna tabeller uppställda enbart efter diametern vid brösthöjd och höjden och anser det vara onödigt att »komplicera» dem genom att även ta hänsyn till formen. S. P.

Ett nytt instrument att uppskatta trädstammarnas diameter i sådana fall, där direkt mätning icke kan komma i fråga av T. Heikkilä. Uppsatser i skogsbruk Nr 12 1919.

I tidskriftsöversikten i häfte 7—8 av denna tidskrift detta år omnämndes Heikkiläs instrument och betecknades såsom praktiskt konstruerat men förutsättande i de flesta fall en viss approximation. Detta senare påstående berodde på en missuppfattning av rec., förorsakad bl. a. därav att geometrisk figur saknades i ovannämnda uppsats. På forstmästare Heikkiläs begäran meddelas därför denna rättelse. S. P.

Marklära.

Om bedömmelse av skovjordens godhet ved hjælp av bundfloraen. C. H. Bornebusch. Dansk Skovforenings Tidsskrift, 1920, häft. 1. s. 37—50.

Förf. framhåller, att ett studium av markvegetationen i skogarna avseende att tjäna praktiken, måste gå hand i hand med undersökning av humusformerna. Stödd på P. E. Müllers, Hesselmans m. fleras undersökningar samt egna iakttagelser uppställer han följande typer av humusformer: blåbärsråhumus (blaabärsmor), *Trientalis*-råhumus, *Convallaria majalis*-råhumus (med något *Oxalis*), *Oxalis*-mull, *Asperula*-mull, *Mercurialis*-mull, *Urtica*-mull. I de tvänn esistnämnda slagen är nitrifikationen livlig, i de tre närmast föregående finnes den men är tämligen svag, i de två förstnämnda saknas den. Typerna äro ordnade från de sämre till de bättre med hänsyn till den allmänna omsättningen i marken; denna försiggår snabbast i de senare slagen. — Förf. har utfört vegetations- och humusbeskrivning på ett skogsdistrikt och kunde därvid konstatera, att frekvensen av *Oxalis acetosella* betydligt tilltar efter harvning. Ännu säkrare hållpunkter för denna åtgärds inverkan på markvegetationen har förf. erhållit med användande av Raunkiærs bekanta valensmetod förenad

med uppskattning av de olika växternas täckningsgrad. Det visade sig att örterna gynnas mer än gräsen av harvningen, ett ur skoglig synpunkt gynnsamt förhållande. Förf. framhåller, att man kan följa nitrifikationens förändringar efter olika åtgärder i skogen genom en dylik analys av markfloran. Den största praktiska betydelsen av markvegetationsundersökningar anser förf. ligga i möjligheten att därigenom få hållpunkter för vilket trädslag som lämpar sig bäst för en viss mark.

O. T—M

Forstliche Standortsgewächsen im westliche Moränengebiet Bayerns. K. Rubner. Forstwissenschaftliches Centralblatt, 1920, Heft 4. s. 135—144.

Förf. refererar Cajanders arbete »Über Waldtypen», men anser denne författares klassificering av skogarna efter markvegetationen i typer svarande mot olika boniteter mindre lycklig, när saken gäller detaljerad bedömning av en viss mark. Han framhåller det intima sambandet mellan markvegetation och humusformer och ansluter sig till de av svenska skogsförsöksanstalten (i Lagerbergs arbete angående markflorans analys) utstakade riktlinjerna för användande av markvegetationsundersökningar i skogspraktikens tjänst. Förf. meddelar en översikt över skogligt betydelsefulla karaktärväxter inom ett område i Bayern, 600—900 m. ö. h. Såsom karaktäristiska för mild, normal humus anför han följande arter: *Oxalis acetosella*, *Asperula odorata*, *Impatiens noli tangere*, *Galium rotundifolium*, *Elymus europeus*, *Milium effusum*, *Brachypodium silvaticum*, *Carex silvatica* samt bland mossorna *Catharinea undulata*, *Mnium undulatum* och *Hypnum*-arter. Såsom för råhumus betecknande anför han *Vaccinium myrtillus*, *Festuca silvatica*, *Lycopodium annotinum*, bland mossor *Polytrichum formosum*, *Dicranum scoparium* och *Pleuroschisma attenuatum*. Förf. anbefaller att undervisningen i skogsskötsel måtte upptaga en granskning av markvegetationen, speciellt dess förändringar i samband med skogliga åtgärder.

O. T—M

Rauchschaden und Boden. W. Leiningen-Westerburg. Centralblatt für das gesamte Forstwesen, 46, 1920 Heft 5/6, s. 129—144.

I Österrike och Tyskland med deras omfattande industrianläggningar spela rökskador på skog en betydande roll och det föreligger en vidlyftig litteratur om dessa fenomen. Att en del av rökens skadegörelse består i en inverkan på marken, har man dock i de flesta fall förbisett. Så är emellerfallet. Röken kan, särskilt om den innehåller sura ångor (svavelsyrlighet), inverka menligt på markens organismer varigenom råhumusbildning inträder, där förut gynnsammare humusformer förelegat. Vid stark inverkan av rökgaser, kan markvegetationen totalt försvinna. Som en följd av alla dessa fenomen kan jordmånen bli högst avsevärt försämrad, vilket kan medföra skadegörelse, som sträcker sig över en betydande tidrymd sedan röken eventuellt avlägsnats. Direkt utarmande på marken kunna de sura ämnen verka, som med regnvattnet tillföras från atmosfären i fabriksdistrikt, genom att upplösa och bortföra kalk och andra värdefulla markbeståndsdelar. Kalktillförsel kan under vissa förhållanden motverka rökskadorna.

Förf. diskuterar ett flertal, ämnen som kunna tillföras marken genom fabriksrök, och framhåller, att bland dem även undantagsvis kan finnas för skogen

nyttiga ämnen. I vissa fall kunna jordanalyser ge hållpunkter för bedömande av orsak till skador, i andra fall ej. Förf. diskuterar metoder att avgöra om rökskador föreligga. Han framhåller betydelsen av att allsidigt undersöka dessa och därvid ej förglömma marken, vilket speciellt blir av högsta vikt, när en lagstiftning på detta område (»Luftrecht») i framtiden kommer till stånd.

O. T—M

Übersicht über Bayerns Bodenverhältnisse. H. Niklas. Forstwissenschaftliches Centralblatt. 42, Heft 4 (1920), s. 123—135.

Förf. framhåller betydelsen av att upprätta särskilda jordmånskartor, på vilka dels borde inläggas markens beskaffenhet av sandig, lerig o. s. v., dels jordmånens moderavlagring (i anslutning till det geologiska underlaget) och dels möjligen den klimatiska jordmånstypen, som i Bayern i allmänhet är brunjord (Braunerde). Då det emellertid ännu torde dröja länge innan sådana kartor kunna komma till stånd, har förf. på uppdrag av lantbruksministeriet med hjälp av produktionsstatistiken för jordbruket kompletterad med talrika egna iakttagelser i fält upprättat en översiktskarta över jordmånsförhållandena i Bayern. Vissa kulturväxter ange sandig jordmån, andra styv lera o. s. v., och då odlingen av den ena eller andra växten under långa tider anpassats till jordmånens beskaffenhet, kan dennas genomsnittliga karaktär för ett mindre område utläsas ur produktionsstatistiken för detta. Översiktskartan ger därför naturligtvis endast ett samlat uttryck för alla de faktorer, som göra en trakt lämplig för t. ex. ett visst sädesslag. Förf. finner, att av kartan ett flertal slutsatser av praktisk betydelse kunna dragas. Bl. a. framvisar den vid en jämförelse med geologiska kartor det intima sambandet mellan jordmånen och de geologiska förhållandena. Den ger vidare värdefulla hållpunkter för framtida agrarpolitik. Förf. framhåller önskvärdheten av att på ett analogt sätt utnyttja skogsmännens erfarenheter angående jordmånens beskaffenhet.

O. T—M.

NYUTKOMNA BÖCKER.

Anvisningar ang. härbärgen vid avverknings-, kolnings- och flottningsarbeten samt ang. stall vid avverknings- och kolningsarbeten. Utfärdade av K. Socialstyrelsen d. 10 juni 1920. Skurup 1920. 8 sid. Pris 25 öre.

Betänkande och förslag till ny lagstiftning angående torrläggning av mark m. m. Avgivet av inom Justitiedep:t tillkallade sakkunniga. Stockholm 1920. 297 sid. Pris 8 kr.

Betänkande avg. av den av K. Maj:t den 3 okt. 1902 tillsatta kommitté rörande reglering av statens ämbetsverks och myndigheters löneförhållanden m. m.

61. Utredning och förslag ang. villkor om viss föregående verksamhet i statens tjänst för erhållande av ålderstillägg. Stockholm 1920. 65 sid. Pris 1,50 kr.

Förare vid Sveriges häradsallmänningsförbunds exkursion å Öster Rekarnes häradsallmänning den 15 och 16 september år 1920. 18 sid. + 1 karta.

HOLMBÄCK, ÅKE: Studier över de svenska allmänningarnas historia. Uppsala, A.-B Akademiska Bokhandeln. 34 sid.

ELGENSTIERNA, G.: Kalender över Svenska lantbruket. 12:e årg. Stockholm 1920. P. A. Norstedt & Söner. 171 sid. Pris inb. 5,50.

HOGBOM, A. G.: Geologisk beskrivning över Jämtlands län. 2:a omarb. uppl. 139 s. 2 kartor. Sveriges geologiska undersökning n:o 140). Pris 8 kr.

Matrikel över Sveriges privatanställda skogs- och flottningstjänstemän. Utgiven av Sveriges skogsägareförbund. Stockholm 1920. 148 sid. Pris 5 kr.

MÖGREN, SIXTEN: Lärobok i skogsbruk samt sågverks- och trämasseindustri för fortsättningsskolor. Stockholm 1920. A.-B. Magn. Bergvalls förlag. Pris 1,50 kr. 80 sid.

VON MENTZER, OSCAR: Ur jaktlag, jakt- och giftstadga. Kortfattad redogörelse för de viktigaste av de enligt lagen och stadgan av 8 nov. 1912 gällande och intill 10 aug. 1920 utfärdade bestämmelser jämte jakttiderna och fridlysningen av för lantbruket nyttiga fåglar. 10:e rev. uppl. Uppsala & Stockholm 1920. Almqvist & Wiksell i distr. 8 sid. Pris 50 öre.

RASCH, MARTIN: Jakt-tabell enligt jaktstadgan den 8 nov. 1912 samt till den 10 aug. 1920 utkomna författningar utvisande den tid, då jakt efter vissa djurslag är tillåten och förbjuden. Stockholm 1920. P. A. Norstedt & Söner. 4 sid. Pris 40 öre.

SCHAGER, NILS: Aktiebolaget Ytterstfors — Munksund. Stockholm 1920. 20 sid. 8 fig. Provhäfte ur avdelningen. Illustrerade monografier av Sveden. As Producer of Woodgoods, Pulp, Paper, Tar and other Forest-Products.

SIMMONS, HERMAN G.: Våra vanligaste vilda växter och de växtsamhällen vari de ingå. 36 tavlor i färgtryck efter teckningar av A. S. och Th. Ekblom, J. E. Lange och M. C. Skovgaard. 2:a tillökade och genomsedda upplagan. Lund 1920. Gleerupska bokh. 56 sid. Pris 9 kr.

SKOTTSBERG, C.: Göteborgs botaniska trädgård. Handledning för besökare av naturparken. Göteborg 1920. 32 sid. med 5 fig. och en större karta i färger. Pris 1 kr.

SMITH, HARALD: Vegetationen och dess utvecklingshistoria i det centralsvenska högfjällsområdet. (Norrländskt handbibliotek IX.) Uppsala & Stockholm 1920. 238 sid. 41 fig. och 2 större kartor. Pris 12 kr.

Statens meteorologisk-hydrografiska anstalt. Årsbok 1. 1919. 3. Vattenståndet i Sverige. 4:o. Stockholm 1920. 67 sid. 4 pl. 10 kr.

SÄLLFORS, TARRAS och NIECKELS, HARRY: Spara på bränslet. Några praktiska råd och anvisningar beträffande ekonomisk rumseldning. Stockholm 1920. Alb. Bonniers förlag. 37 sid. Pris 1,50 kr.

TEDIN, HANS: Växtförädling. (Odlarebiblioteket h. 37—38.) Stockholm 1920. Svenska Andelsförlaget. 50 sid. och 4 fig. Pris 1 kr.

TULLGREN, ALB., & WAHLGREN, EINAR: Svenska insekter. En orienterande handbok vid studiet av vårt lands insektsfauna. H. 1. Stockholm 1920. P. A. Norstedt & Söner. 176 sid. 3 pl. Pris 22 kr.

Års- och revisionsberättelse över Skogssällskapets verksamhet under år 1919. Göteborg 1920. 12 sid.

WERNER, GERH.: Fabriksorganisation, Sveriges Industriförbund. Avd. Organisation. Uppsala 1920. 182 sid. Pris 10 kr.

Andersson, P. O. and Oppel, A. F.: Raising White Pine in Minnesota (Minnesota Forest Service, Bull no 5). 32 sid. 18 fig.

Frost and the Prevention of Damage by sit. (U. S. Departm. of agriculture, Farmers Bulletin 1096.) Washington 1920. 48 sid. 24 fig.

Föreningen för kraft- och bränsleekonomi. Berättelse över föreningens verksamhet under år 1919. Helsingfors 1920. 79 sid. Pris 10 kr.

Hawes, A. F.: Cooperative Marketing of Woodland Products. (U. S. Departm. of agriculture, Farmers Bulletin 1,100.) Washington 1920. 15 sid. 6 fig.

Langseth, Haavard: Skogbruk og Træindustri. Kristiania 1920. Det norske arbeiderpartis forlag. 74 sid. Pris 2 kr.

Meddelelser fra det norske skogforsøksvæsen. Hefte 1 1920, utgit av Skogforsøksvæsenet under redaktion av Skogforsøksleder Erling Archer. Kristiania 1920. Grøndahl & Søns boktrykkeri. 122 sid. 19 fig. och 1 karta. Innehåller: Erling Archer, Skogforsøksvæsenets oprettelse, organisation og første virksomhet sid. 1—38, O. Krogness, Om temperaturmaalingerne i skogdistriktene i Nord-Norge sommaren 1919, sid. 39—56 samt Erling Archer, Om tømmerets form i Glommens og Drammens vasdrag, sid. 57—122.

Renvall, August: Program för utredningen av industriens jordförvärv. (Statistiska undersökningar om bolagsbesuttenheten i Finland I) Helsingfors 1919. 158 sid.

Timber Depletion and The Answer. U. S. Dep. of Agr. Departm. Circ. 112. 16 sid.

MEDDELANDEN FRÅN SKOGSBIBLIOTEKET

Nr 8

Ur bokförvärvet till Skogsbiblioteket.

1 juli—30 sept. 1920.

Allmän skogsvetenskap och skogsskötsel.

COLBY, F. H., Forest protection and conservation in Maine 1917. Lewiston u. å. 8:o.
Filippinerna, Department of agriculture and natural resources. Bull. 10—11, 13—19. Manila 1911—19. 8:o.
Annual report of the director of forestry of the Philippine Islands 1918. Manila 1919. 8:o.
Förare vid Sveriges häradsallmänningsförbunds exkursion å Öster Rekarnes häradsallmänning den 15 och 16 september år 1920. Stockholm 1920. 8:o. (Gåva av jägm. J. A Amilon.)
LÜBECK, R., Betesdjurens skadegörelse i skogen. Uppsala 1920. 8:o. (Särtr. ur Sv. Betes- och Vallföreningens årsskrift 1920). (Gåva av förf.)
MÖGREN, S., Lärobok i skogsbruk samt sågverks- och trävaruindustri för fortsättningsskolor. Stockholm 1920. 8:o.
Program för Föreningens för dendrologi och parkvård exkursion den 28—30 juni 1920. Landskrona 1920. 8:o.
SCHLICH'S manual of forestry. London. 8:o.
Vol. 2. Schlich, Wm., Silviculture. 4:th ed. 1910.
» 3. » Forest management. 4:th ed. 1911.
» 5. Fisher, W. R., Forest utilization. 2:d ed. 1908.
Skogsvårdsstyrelsen i Kopparbergs läns landstingsområde. Berättelse för år 1919. Stockholm 1920. 8:o.
Skogsvårdsstyrelsen i Uppsala län. Berättelse för år 1919. Stockholm 1920. 8:o.
UNWIN, A. H., West African forests and forestry. London 1920. 8:o.

Skogsindelning med geodesi och skogsuppskattning.

AUERBACH, F., Die graphische Darstellung. 2:e Aufl. Leipzig u. Berlin 1918. 8:o. (Aus Natur und Geisteswelt Bd. 437.)
Avsmalningstall for gran og furu uten bark utregnet ved Statens skogtaksasjon efter Tor Jonsons »Avsmalningstabeller». Utg. av Skogdirektøren. Kristiania 1920. 8:o.
KAISER, O., Die wirtschaftliche Einteilung der Forsten mit besonderer Berücksichtigung des Gebirges in Verbindung mit der Wegenetzlegung. Berlin 1902. 8:o.
LÖFGREN, C., Tabeller för utbytesberäkning och kubering av ståndskog efter formpunktsmetoden. Stockholm 1920. 8:o.

Skogsekonomi.

HUFFEL, G., Economie forestière. Paris. 4:o.
I. I: 1. L'utilité des forêts — Propriété et législation forestieres. 2:e ed. rev. et corr. 1910
I: 2. Propriété et législation forestières — Politique forestière — La France forestière — Statistiques. 2:e ed. rev. et corr. 1920.
II. Dendrométrie — La formation du produit forestier — Estimations et expertises. 1919.

Skogsteknologi.

BETTS, H. S., How lumber is graded. Washington 1920. 8:o. (U. S. Departm. of agriculture. Departm. cir. 64. Contr. from the Forest Service.
KAISER, O., Der Ausbau der wirtschaftlichen Einteilung des Wege- und Schneisennetzes im Walde. Berlin 1904. 8:o.

Russell, G. A., A machine for trimming camphor trees. Washington 1920. 8:o. (U. S. Departm. of agriculture. Departm. cir. 78. Contr. from the Bureau of Plant Industry.)
Sällfors, T., och Nieckels, H., Spara på bränslet. Några praktiska råd och anvisningar beträffande ekonomisk rumseldning. Stockholm 1920. 8:o.
Wesslén, G., Vedåtgång och kolutbyte vid milor kolade av Värmlands och Örebro läns skogvaktareskola och Jernkontorets kolareskola vid Gammelkroppa år 1919. Filipstad 1920. 8:o. (Bil. t. Skolstyrelsens berättelse över läsåret 1918—19.)

Skogslagstiftning, skogspolitik och skogshistoria.

Holmbäck, Å., Studier över de svenska allmänningarnas historia. 1. Uppsala 1920. 8:o.
Langseth, H., Skogbruk og treindustri. Kristiania 1920. 8:o.

Botanik.

Janet, Ch., Sur le Botrydium granulatum. Limoges 1918. 8:o. (Gåva av förf.)
Lie, H., Lærebok i skogbotanik, nærmest til bruk ved de lavere skogskoler. 2:det Opl. Kristiania 1920. 8:o.
Neger, F. W., Die Nadelhölzer (Koniferen) und übrigen Gymnospermen. Berlin u. Leipzig 1912. 8:o. (Sammlung Göschen. Bd. 355).
Porsild, M. A. E., Sur le poids et les dimensions des graines arctiques. Paris 1920. 8:o. (Extrait de la Revue générale de botanique. T. 32 (1920). (Gåva av förf.)
Smith, H., Vegetationen och dess utvecklingshistoria i det centralsvenska högfjällsområdet. Uppsala & Stockholm 1920. 4:o. (Norrländskt handbibliotek. 9.)
Vries, H. De, Opera e Periodicis Collata. Vol. 3—4. Utrecht 1918—20. 8:o.

Zoologi.

Burke, H. E., and Herbert, F. B., California oak worm. Washington 1920. 8:o. (U. S. Departm. of agriculture. Farmers bulletin 1076.)
Coleopterorum Catalogus auspiciis et auxilio W. Junk editus a S. Schenkling. Pars. 1—70. Berlin 1910—19. 8:o.
Janet, Ch., Sur la phylogénèse de l'orthobionte. Limoges 1916. 8:o. (Gåva av förf.)
Lepidopterorum Catalogus editus a Chr. Aurivillius et H. Wagner. Pars. 1—23. Berlin 1911—19. 8:o.
Trägårdh, I., On the use of experimental plots when studying forest insects. London 1920. 8:o. (Reprint. from the Bulletin of Entom. Research. Vol. 10 (1920): 2.) (Gåva av förf.)
Tullgren, A. och Wahlgren, E., Svenska insekter. En orienterande handbok vid studiet av vårt lands insektfauna. H. 1. Stockholm 1920. 4:o.
Zeller, P. C., Die Arten der Blattminirergattung Lithocolletis. Berlin 1846. 8:o.
Die Argyresthien. Berlin 1847. 8:o.
Die Gattungen der mit Augendeckeln versehenen blattminirenden Schaben. Berlin 1848. 8:o.
Beitrag zur Kenntnis der Coleophoren. Berlin 1849. 8:o.
Drei Schabengattungen: Incurvaria, Micropteryx und Nemophora. Berlin 1850. 8:o.
— Die Schaben mit langen Kiefertastern. Berlin 1851. 8:o.
(Linnaea Entomologica. Bd. 1 (1846) — 6 (1851).

Klimatologi och marklära.

Rinne, F., Gesteinskunde. Für Studierende der Naturwissenschaft, Forstkunde und Landwirtschaft, Bauingenieure, Architekten und Bergingenieure. 5:e, vollst. durchgearb. Aufl. Leipzig 1920. 8:o.
Russell, E. J., A student's book on soils and manures. 2:d ed. Cambridge 1919. 8:o.

Jordbruk.

Berättelse, Kungl. Landtbruksstyrelsens underdåniga, för år 1917. Stockholm 1920. 8:o.
Hallenborg, J. F., Lanthushållning. Handbok för lärare vid fortsättningsskolor och för självstudium. D. 1—2. Uppsala 1919—20. 8:o.

Landbrukskoken. En samlet fremstilling av læren om landbruket, dets forskjellige grener. Red. N. Odegaard. Bd 1—2. Kristiania 1919. 8:o.

Statistik.

Arealinventeringen och fastighetsräkningen den 1 juni 1919. Av K. Stat. Centralbyrån. 2. Stockholm 1920. 8:o. (Stat. Medd. Ser. A. Bd. III: 3.)

Statistik, Sveriges officiella. Handel Berättelse för år 1918 av Kommerskollegium. Stockholm 1920. 8:o.

Jordbruk med binäringar. Fiske år 1918. Av K. Stat. Centralbyrån. Stockholm 1920. 8:o.

K. Domänstyrelsens förvaltning år 1918. Av K. Domänstyrelsen. Stockholm 1920. 8:o.

Bibliografi.

Accessionskatalog. Sveriges offentliga bibliotek. Stockholm, Uppsala, Lund, Göteborg. Utg. av K. Biblioteket. 33 (1918). Stockholm 1920. 8:o.

Tioårs-register 1906—1915. Senare hälften I.—O. Stockholm 1920. 8:o.

Halbjahrsverzeichnis der im deutschen Buchhandel erschienenen Bücher, Zeitschriften und Landkarten. 1919: 2. Leipzig 1920. 8:o.

Tidsskrift-Index, Dansk, Systematisk Fortegnelse over Indholdet av 200 danske Tidsskrifter. Udarb. av Sv. Dahl og Th. Døssing. Aarg. 4 (1918). København 1920. 8:o.

Tidsskriftindex, Norsk. Systematisk fortegnelse over indholdet av 184 norske tidsskrifter. Utarb. av W. P. Sommerfeldt. Aarg. 1 1918. Kristiania 1919. 8:o.

Diverse.

Familjebok, Nordisk. Bd. 29. Stockholm 1919. 8:o.

Forskning, Vetenskaplig. Årsbok 1920. Stockholm 1920. 8:o (Folkuniversitetsföreningen).

REUSCH, H., Norges geografi. Kristiania 1915. 8:o.

SOMMARIN, E., Teoretisk nationalekonomi. 2:a bearb. uppl. Stockholm 1920. 8:o.

FRÅN SKOGSVÅRDSSTYRELSERNA

RÄTTEGÅNGAR OCH PREJUDIKAT.

Prejudikat ang. förbud mot icke påbörjad avverkning enligt § 4 i 1918 års provisoriska skogslag.

Sedan S. S. Trävarubolag genom kontrakt den 6 mars 1918 av A. P. inköpt 10,000 barrträd 8″ och grövre å egendomen K. i Östergötlands län meddelade skogsvårdsstyrelsen i nämnda län genom beslut den 16 december 1918, innan avverkningen ännu påbörjats, med stöd av § 4 i lagen den 28 juni 1918 om tillfälliga åtgärder till förekommande av skövling av skog å fastighet i enskild ägo, förbud för nämnda bolag att inom ungskogsbestånden å ifrågavarande egendom verkställa avverkning av annan skog än den, som skogsvårdsstyrelsen funne böra avverkas för att främja ungskogens utveckling.

Uti en till länsstyrelsen den 28 oktober 1919 inkommen skrivelse anhöll bolaget, att förenämnda avverkningsförbud måtte upphävas, alldenstund träden ifråga inköpts före den 15 maj 1918 samt ej vore att betrakta som ungskog.

Sedan av länsstyrelsen förordnad undersökning å marken blivit utförd, prövade länsstyrelsen genom utslag den 24 nov. 1918, då bolaget icke bestritt, att detsamma verkställt eller stode i begrepp att verkställa avverkning å sagda skogsmark i vidare omfattning än som enligt § 1 i lagen om tillfälliga åtgärder till förekommande av skövling av skog å fastighet i enskild ägo den 22 juni 1918, jämfört med föreskrifterna i § 2 av lagen i samma ämne den 13 juni 1919 vore medgivet, besvären icke föranleda annat länsstyrelsens yttrande, än att det meddelade förbudet förklarades avse skogen å vissa närmare angivna områden.

Häröver anförde bolaget besvär hos Kungl. Maj:t, särskilt framhållande att avverkningen ännu icke vore påbörjad.

Vid föredragning den 26 mars 1920 har Kungl. Maj:t ej funnit skäl göra ändring i länsstyrelsens utslag.

Emil Palm.

NOTISER

Kommittén för skogsstatens omorganisation. Sedan professor GUNNAR ANDERSSON avsagt sig ledamotskapet har Kungl. Maj:t uppdragit åt skogschefen V. ALLUND, Umeå, att vara ledamot av nämnda kommitté. Då jämväl denne avsagt sig uppdraget har till ny ledamot av kommittén förordnats f. direktören A. E. KLINTIN.

Styrelseberättelse för Stockholms jägmästareklubb 1919—1/10 1920.

Klubben konstituerades vid sammanträde den 10 november 1919, då stadgar antogos och styrelseval förrättades. Till styrelse för tiden till 1 oktober 1920 utsågos därvid: byrachefen frih. TH. HERMELIN, ordf., överjägmästaren AND. HOLMGREN, v. ordf., länsjägmästaren E. HEDEMANN-GADE, sekreterare och skattmästare, skogschefen W. STRANDBERG, klubbmästare, och professor TOR JONSON ledamot.

Klubben har under berättelseåret räknat 62 medlemmar.

Fyra sammankomster hava hållits med följande inledningsföredrag:

»Vinterns drivningspriser» av skogschefen W. STRANDBERG;

»Behovet av en ny måttenhet vid kontroll av produktionens gång inom skogsbruket» av professor TOR JONSON;

Skilda ackordprissättningssystem vid utdrivning av virke» av professor G. LUNDBERG;

»Kolvedstillgången i Norrland och Dalarna enl. Jernkontorets och Malmkommissionens utredning» av e. jägmästaren THORE BÆCKSTRÖM;

»Lagarna angående skogshärbärgen» av inspektör O. WALLNER:

»Regeringens kommunalskattereform» av d:r O. KUYLENSTIERNA och professor TOR JONSON.

Kassan utvisar följande ställning:

Inkomster.

62 medlemsavgifter	310: — kr.

Utgifter.

Porton och trycksaker	81: 14	
Gäster vid sammankomsterna	30: —	111: 14
	Behållning	198: 86 kr.

Stockholm i sept. 1920.

Redovisning.

Undertecknade, som anmodats granska redovisningen av de medel, som efter inbjudan den 25 oktober 1919 av herrar Karl Fredenberg, Frans Kempe, Gunnar

Andersson, Thorsten Hermelin, K. Sönsteby och And. Holmgren insamlats till en minnesvård över byråchefen Veit Thorsten Örtenblad, få efter fullgjort uppdrag avgiva följande berättelse:

Inkomster:

Insamlade medel	6,244: — kr.	
Räntemedel till 7 okt. 1920	168: 55 »	6,412: 55 kr.

Utgifter:

Gravkulle å huvudstadens norra begravningsplats n:r 8107 jämte framtida vård och underhåll	1,336: — kr.	
Minnesvård av röd natursten med cementgrund	1,068: 60 »	
Blommor till avtäckningen	33: 20 »	
Trycksaker, porton m. m.	63: — »	2,500: 80 kr.
Återstående belopp enligt inbjudarnas bestämmelse överlämnat till byråchefen frih. Th. Hermelin i egenskap av förmyndare för Örtenblads yngsta, omyndiga son Bertil att användas till dennes uppfostran och framtida behov		3,911: 75 »
		Summa 6,412: 55 kr.

Bergvik och Stockholm den 9 oktober 1920.

Gunnar Granström F. Aminoff

Matrikel över Sveriges privatanställda skogs- och flottningstjänstemän. Av Sveriges Skogsägareförbund har utarbetats den första i vårt land uppställda matrikeln över Sveriges i privat tjänst anställda skogs- och flottningstjänstemän. Matrikeln upptager disponenter och fast anställda skogschefer, skogschefsassistenter samt skogsförvaltare av olika grader hos landets skogsägande bolag, bruk och firmor ävensom hos de större godsförvaltningar, där särskilda skogsförvaltningar finnas. Vidare ingår i matrikeln personalen vid landets konsulterande skogsbyråer, de högre, fast anställda tjänstemännen vid flottningsföreningarna (flottningschefer och distriktschefer) samt tjänstemännen vid inmätningsföreningarna.

För envar i matrikeln upptagen person angives, förutom fullständiga namn, titlar och examina, även födelseår och dag, anställningsår och dag, tjänstgöringsområde samt fullständig adress och telefonnummer.

Matrikeln säljes av Sveriges Skogsägareförbund efter rekvisition till förbundets kontor, Birgerjarlsgatan 106, Stockholm. Priset är 5 kronor förutom postporton.

Nya docenter vid skogshögskolan. Styrelsen för skogshögskolan och Statens skogsförsöksanstalt har förordnat dels den 21 maj 1920 försöksledaren vid Statens skogsförsöksanstalt, jägmästare Edvard Wibeck till docent i skogsskötsel, dels den 12 juni 1920 assistenten vid Statens skogsförsöksanstalt, fil. d:r Olof Tamm som docent i marklära med geologi.

MEDDELANDEN
FRÅN SVENSKA SKOGSVÅRDSFÖRENINGEN

EXTRA MÖTE

anordnas å Svenska läkaresällskapets stora sal i Stockholm lördagen den 27 november kl. 2 e. m.

Härvid förekommer:

1. Vilande stadgeändringsförslag sedan årsmötet (höjning av årsavgiften från 3 till 5 kr.).
2. Meddelande rörande exkursioner under år 1921.
3. Skogsvårdsstyrelsernas kommittés förslag till ny skogslag med anledning av skogslagstiftningskommitténs betänkande.

(Efter föredraget middagsrast, varefter diskussionen fortsättes om skogslagstiftningsförslaget).

Eventuellt filmförevisning m. m.

Utförligare program ingår i Skogens novemberhäfte.

Länsjägmästare Ernst von Porats donationsfond.

Ansökningar om erhållande av pension från nämnda fond ingivas före den 20 november till styrelsen för Svenska Skogsvårdsföreningen, adress Jakobsbergsgatan 9, Stockholm. Ansökan skall vara åtföljd av intyg från vederbörande myndighet om sökandens inkomstförhållanden. Rätt till erhållande av pension äger behövande änka efter länsjägmästare eller efter från Skogsinstitutets högre kurs utexaminerad person eller efter person med motsvarande utbildning.

Inbjudan till pristävlan.

Undertecknade, som av Skogsvårdsstyrelsernas ombudsmöte och Svenska Skogsvårdsföreningen utsetts att bedöma och prisbelöna tävlingsskrifter i skogliga frågor, få härmed inbjuda intresserade författare till deltagande i tävlan i nedan anförda ämnen.

Tävlingsskrifterna skola vara avfattade i populär form samt böra innehålla de viktigaste rönen angående de ämnen, som behandlas. Framställningen bör vara kortfattad samt i lämpliga delar väl illustrerad. Tävlingsskrift bör genom sitt framställningssätt vara lämplig till massutdelning genom skogsvårdsstyrelserna i landet.

Förlagsrätten till prisbelönad eller inlöst tävlingsskrift tillhör Svenska Skogsvårdsföreningen, som äger rätt att publicera den i den form och på det sätt, som Föreningen och Skogsvårdsstyrelsernas ombudsmötes förvaltningsutskott anse vara lämpligt för att befordra det ändamål, som pristävlingen avser att gynna. Vid bedömning av tävlingsskrifts sidantal lägges som norm den stil och sidstorlek, som användes i tidskriften Skogen.

Tävlingsskrift insändes *med posten* till fröken S. Martin, adr. Svenska Skogsvårdsföreningen, Jakobsbergsgatan 9, Stockholm.

Tävlingsskrift skall vara maskinskriven, försedd med motto eller pseudonym samt förseglad namnsedel.

Tävlingsämnena äro med hänsyn till sin beskaffenhet indelade i fyra grupper.

Grupp 1. Skogens betydelse för Sverige.
Skogsträdens fordringar på ljus, klimat och jordmån.
Skogens ändamålsenliga avverkning.
Skogens föryngring.
Avverkat virkes tillredning och uppmätning.
Tävlingsskrift inom denna grupp skall omfatta sexton sidor. Första pris utgår med 1,000 kr., andra pris med 750 kr. och tredje pris med 500 kr.

Grupp 2. Skyddsåtgärder mot skador å skog.
Skogsmarkens försumpning och åtgärder för dess torrläggning.
Uppskattning av skogens virkesmassa och tillväxt.
Råd vid skogsförsäljningar.
Husbehovsvirke.
Tävlingsskrift inom denna grupp skall omfatta sexton sidor. Första pris utgår med 800 kr., andra pris med 600 kr. och tredje pris med 400 kr.

Grupp 3. Skogens vård under uppväxttiden.
Skogssådd.
Skogsplantering.
Insamling av skogsfrö.
Vinsten av skogsodling å äldre kalmarker.
Tävlingsskrift inom denna grupp skall omfatta 8 sidor. Första pris utgår med 500 kr., andra pris med 400 kr. och tredje pris med 300 kr.

Grupp 4. Skogshushållning vid ett mindre jordbruk i Norrland.
Skogshushållning vid ett mindre jordbruk i mellersta och södra Sverige.
Tävlingsskrift inom denna grupp skall omfatta 48 sidor. Första pris utgår med 1,500 kr., andra pris med 1,000 kr. och tredje pris med 750 kr.

I det för tävlingsskrift uppgivna sidantalet skall även inberäknas utrymme för illustrationerna.

Prisnämnden förbehåller sig rätt att inlösa goda, men icke prisbelönta tävlingsskrifter med 350 kr. inom grupp 1, med 300 kr. inom grupp 2 och med 200 kr. inom grupp 3 samt med 500 kr. inom grupp 4.

Tävlingstiden utgår för grupp 1 $^{1}/_{10}$ 1920, för grupp 2 $^{1}/_{11}$ 1920 och för grupp 3 $^{1}/_{12}$ 1920 samt för grupp 4 $^{1}/_{2}$ 1921.

Stockholm den $^{26}/_{2}$ 1920.

Henrik Hesselman. Åke Joachimson. G. Peehr. Per Olsman.

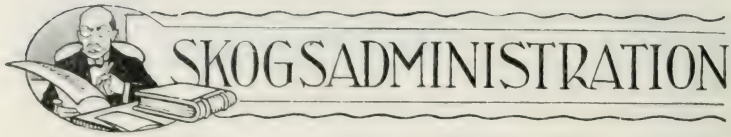

AVLÖNINGS- OCH ERSÄTTNINGSFRÅGOR.

De extra jägmästarnas förbunds skrivelse till domänstyrelsen med förslag till löneplan för i skogsstaten anställda extra jägmästare; den 14 okt.

Då det kommit till De extra jägmästarnas förbunds kännedom, att de av Kungl. Maj:t tillkallade sakkunnige för utredning och förslag angående bland annat den omfattning, vari antalet icke ordinarie befattningshavare vid domänverket och avlöningsförmånerna till dem anses böra av Kungl. Maj:t bestämmas samt beträffande sagda antal och avlöningsförmåner, hänvänt sig till Kungl. Domänstyrelsen för inhämtande av grundläggande förslag till nyssnämnda personals avlöningsförmåner, tillåter sig De extra jägmästarnas förbunds styrelse på uppdrag av förbundet att här nedan med avseende å den extra förvaltande personal, för vilken arvodena hittills bestämts av Kungl. Maj:t framlägga de extra jägmästarnas synpunkter och önskemål i denna för dem så betydelsefulla fråga, med vördsam hemställan att Kungl. styrelsen uti sitt förslag i ärendet till lönenämnden ville beakta förbundets uttalanden, vilka äro resultatet av ingående diskussioner och överväganden bland samtliga här berörda grupper av den extra förvaltande personalen.

Den löneplan, som förbundet då får framlägga, framgår av nedanstående uppställning för de enskilda befattningshavarna och har därvid för enkelhetens skull för varje löneklass endast angivits lönebelopp för första respektive sista lönegrupperna uti systemet (A resp. G grupperna), därvid förbundet dock får tillkännagiva att förbundet anser, att den fullständiga löneplanen för samtlig förvaltande extra personal vid domänverket bör omfatta *samtliga* lönegrupper, alltså även de mellan A och G liggande.

Befattningshavare	Lönegrad	Löneklass: Kommunikationsverkens	Löneklass: domänverkets	Tjänstemän vid: Lokalförvaltningen lönegrupper A o. s. v. G	Tjänstemän vid: domänstyrelsen
Revirassistent, Skyddsskogsassistent, extra Skogsingenjör och Amanuens hos domänstyrelsen	Domänverkets löne grad 4 a (nu obelimlig) = kommunikationsverkens 11:e lönegrad	14		4,260 o. s. v. 5,304	5,304
		15	–	4,560 o. s. v. 5,676	5,676
		16	13	4,860 o. s. v. 6,048	6,048
		17	14	5,160 o. s. v. 6,420	6,420
		18	15	5,520 o. s. v. 6,816	6,816
Underlärare vid skog skola	Domänverkets 5:e lönegrad = kommunikationsverkens 12:e lönegrad	16	13	4,860 o. s. v. 6,048	
		17	14	5,160 o. s. v. 6,420	
		18	15	5,520 o. s. v. 6,816	—
		19	16	5,880 o. s. v. 7,212	—
Nuvarande biträdande jägmästare	Domänverkets 9:de lönegrad = kommunikationsverkens 16:de lönegrad	22	19	7,140 o. s. v. 8,589	—
		23	20	7,620 o. s. v. 9,060	—
		24	21	8,100 o. s. v. 9,540	—
		25	22	8,580 o. s. v. 10,020	—

Som motiv till respektive tjänstemäns placering uti ovan angivna löneplan får förbundet anföra följande.

Revirassistenter, skyddsskogsassistenter och extra skogsingenjörer:

Kommunikationsverkens (= domänverkets) lönekommitté har å ett flertal ställen uti sina betänkanden förklarat att all högskolebildad personal vid verken framför andra personalgrupper böra komma i åtnjutande av förbättrade avlöningsförmåner. Då samtliga här ovan omnämnda assistenter ju äro högskolebildade och då deras ordinarie motsvarigheter måste anses vara jägmästare (revirförvaltare) respektive skogsingenjörer samt assistenternas nuvarande avlöningsförmåner stå uti förhållande till jägmästares respektive skogsingenjörernas nuvarande avlöningsförmåner som 58 till 100, vilken proportion emellertid vid nu förestående lönereglering bör förbättras till assistenternas förmån på grund av att såväl revirassistenters som extra skogsingenjörers nuvarande verksamhet alltmer närmar sig den verklige biträdande jägmästarens respektive biträdande skogsingenjörens med så gott som självständig verksamhet i alla de fall, där vissa revirets respektive skogsvårdsområdets skogar genom en strängt genomförd och vederbörligen fastställd arbetsfördelning överlämnas till assistentens självständiga omvårdnad, samt då den extra förvaltande personalen vid domänverket icke erhåller befordran till ordinarie tjänst förrän efter en tidrymd, som oftast uppgår till 10 år och däröver, således avsevärt långsammare än vid andra verk, vilket, då det förorsakar skogstjänstemännens kvarstående å ett lägre löneplan under högst avsevärd tid, ovillkorligen kräver ett från början för den extra personalen proportionsvis högre arvode, synes förbundet nödvändigt att placera samtliga ovannämnda extra befattningshavare med begynnelselön uti den löneklass, som motsvarar kommunikationsverkens 14:de eller uti en lönegrad, som motsvarar kommunikationsverkens 11:te.

De nyssnämnda dåliga befordringsutsikterna för revirassistenter, skyddsskogsassistenter och extra skogsingenjörer göra jämväl fyra ålderstillägg för dessa personalgrupper motiverade. Skulle emellertid endast trenne ålderstillägg anses böra medgivas här ifrågakomna befattningshavare, finner sig förbundet emellertid böra yrka, att begynnelselönen fastställes att utgå enligt kommunikationsverkens 15:de löneklass, på det att slutlönen ändock måtte komma att utgå efter 18:de löneklassen.

Amanuenser hos Kungl. Domänstyrelsen:

Den kända svårigheten för Kungl. Domänstyrelsen att rekrytera amanuensbefattningarna, den oerhörda levnadskostnadsfördyringen i Stockholm, verkets placeringsort, samt den naturliga växelverkan mellan revirassistent- och amanuensbefattningar, som måste finnas för att förskaffa Kungl. Styrelsen *praktiskt erfaren* personal, synes förbundet utan vidare giva vid handen, att amanuensavlöningen icke får understiga revirassistentens å dyraste ort (alltså grupp G).

Underlärare vid statens skogsskolor:

Som av den uti det föregående anförda löneplanen framgår, påyrkar förbundet underlärarnas vid statens skogsskolor placering uti samma lönegrad som överjägmästareassistenter. Förbundets skäl härför äro följande.

Underlärarens arbete är betydligt mera bundet än revirassistentens och kompetensfordringarna för underlärarebefattnings erhållande äro i viss mån större än för assistenttjänsternas (se svensk författningssamling nr 608/1919).

Genom de nya stadgarna för skogsläroverken ikraftträdande den 1 november 1919 och genom det av Kungl. Domänstyrelsen den 31 mars 1920 uppgjorda förslaget till läs- och arbetsordning vid skogsskolorna ha otvivelaktigt ökade krav på arbets- och undervisningsförmåga ställts på underlärarna, varjämte deras arbete måste sägas vara i viss grad mera mångsidigt och fordrande mera speciella anlag än assistenternas, då ju underläraren — förutom att vara assistent å skolreviret — även måste vara en den teoretiska bildningens man och dessutom ha förmåga att i lämplig form meddela detta sitt vetande åt andra (pedagogisk förmåga). Att märka är även, att underlärarna under nuvarande förhållanden äro avsevärt ogynnsammare ställda i löneavseende än repetitörerna vid skogshögskolan och assistenterna vid denna högskolas förberedande jägmästarekurs vid Garpenberg (dessa sistnämnda hava för övrigt även fri bostad med värme, lyse och möbler), ehuru kompetensfordringarna för dessa befattningar äro desamma.

Skogsskolesakkunniga hava ock ansett underlärarebefattningarna av den vikt, att alltför täta tjänsteombyten måste förhindras genom dessa befattningshavares uppförande på ordinarie stat. Då de, när så blir fallet, givetvis icke kunna vara tillfreds med att sättas på ett lägre löneplan än lägsta nu existerande för ordinarie förvaltande domänverkspersonal, nämligen överjägmästareassistenter, synes förbundet klokheten bjuda, att de redan nu höjas till överjägmästareassistenternas löneplan, varigenom ock kunde vinnas att mera erfarna män

än hittills kunde erhållas för de ansvarsfulla befattningar, som ha till ändamål att utbilda den lägre personal, av vilkens duglighet resultatet av statens skogsförvaltning ju blir i hög grad beroende.

Biträdande jägmästare:

Då detta namn å ifrågavarande tjänstemän är i högsta grad vilseledande och oriktigt, får förbundet till en början hemställa, att detsamma utbytes mot det riktigare »jägmästare eller revirförvaltare å extra stat».

Den nuvarande s. k. biträdande jägmästarens tjänstgöring skiljer sig nämligen i intet avseende från den ordinarie jägmästarens, hans förvaltning är fullt självständig och han bär själv ansvaret för alla sina förvaltningsåtgärder. Därtill kommer att de s. k. »revirdelarna», vilket ju är benämningen å de områden, som de biträdande jägmästarna förvalta, ingalunda äro några »*delar*» av revir, utan fastmera fullt självständiga, från andra revir noggrant avgränsade förvaltningsenheter, som till både areal och svårskötthet m. m. äro *fullt jämställda* med de ordinarie reviren. Så kan nämnas — för att åtminstone i någon mån konkret exemplifiera graden av »arbetssamhet», som påvilar en »revirdels» förvaltare i jämförelse med den, som påvilar en ordinarie förvaltare av revir av motsvarande eller större storleksordning — att en av de nuvarande revirdelarna (Sala revirdel) har ett förvaltningsförslag, som för löpande året slutar å en summa av 164,734 kronor, då samtidigt förvaltningsförslagen för exempelvis Västerås ordinarie revir slutar å sammanlagt 130,251 kronor, Gästriklands ordinarie revir 146,750 kronor och Örbyhus ordinarie revir 151,973 kronor.

De formella skäl eller administrativa synpunkter, som ligga till grund för biträdande jägmästarebefattningens tillfälliga ställande på extra stat i avvaktan på tjänstens omförande till ordinarie, synes förbundet icke rimligtvis kunna motivera en med en ordinarie revirförvaltaretjänst fullt likvärdig befattnings ställande på ett *lägre* löneplan och i varje fall icke den avlöningsdifferens, som nu är rådande.

De nuvarande biträdande jägmästarnas årsarvoden — dyrtidstillägg oberäknade — uppgå nämligen till i allt 4,200 kronor. Att dessa arvoden äro synnerligen orättvist tillmätta, framgår icke blott vid jämförelse med revirförvaltarnas lönebelopp, som för närvarande äro lägst 5,200 kronor, utan även vid jämförelse med de arvoden, som tillerkänts de extra jägmästare, vilka på långförordnande uppehålla jägmästaretjänster inom ordinarie revir på grund av revirförvaltare beviljad ledighet för sjukdom, byråchefstjänstgöring etc. Det egendomliga visar sig då, att dessa extra tjänstemän på vikariatstjänstgöring hava i samtliga fall högre, i flera fall avsevärt högre årsarvoden än de nuvarande biträdande jägmästarna. Så hade av de fyra extra jägmästare, som vid årets ingång uppehöllo dylika vikariattjänster, den vikarierande i ett fall (Grangärde revir) 4,733 kronor, då den ordinarie befattningshavarens avlöning uppgick till 5,400 kronor; i ett fall (Klotens revir) 4,600 kronor då den ordinarie befattningshavarens avlöning uppgick till 5,400 kronor; i ett fall (Örbyhus revir) 4,400 kronor, då den ordinarie befattningshavarens avlöning uppgick till 5,200 kronor, samt i ett fall (Stockholms revir) cirka 5,000 kronor, då den ordinarie befattningshavarens avlöning uppgick till 5,200 kronor. Denna orättvisa uti de biträdande jägmästarnas ställning, redan uti den *nu* gällande löneplanen blir ytterligare markerad, då hänsyn tages till att utgående dyrtidstillägg ju beräknas å vederbörande tjänstemans grundlön. För revirförvaltare är minimilönen + dyrtidstillägg för närvarande 10,634: 76 kronor, medan densamma för den i tjänstgöringshänseende likvärdige biträdande jägmästaren endast uppgår till 8,734: 80 kronor, alltså en differens av lägst 1,900 kronor.

Det nu anförda visar alltså, att åt de biträdande jägmästarna redan under nuvarande förhållanden tillmätts en avlöning, som varken kan anses rättvis eller skälig. Förbundet får därför påyrka att mera avsevärd förändring till det bättre varder företagen i löneavseende för de nuvarande biträdande jägmästarnas del från och med instundande nyår, och får förbundet i anslutning till det ovan sagda hemställa, att de nuvarande biträdande jägmästarna uppföras i samma lönegrad som revirförvaltare, alltså med begynnelselön uti domänverkets 19:de klass, möjligen med avdrag av belopp motsvarande den ordinarie jägmästarens avgifter för egen pensionering. Förbundet får jämväl påyrka samma ålderstillägg för den biträdande jägmästaren som för den ordinarie jägmästaren enligt den ovan anförda löneplanen. Detta så mycket mera som de s. k. biträdande jägmästaretjänsterna städse rekryterats och alltjämt rekryteras ur de äldsta och väl också mest erfarna extra jägmästarnas led. Så hade de båda nu fungerande biträdande jägmästarna vid tillträdet av deras nu innehavande tjänster bakom sig, den ena 10 $^1/_2$ och den andre 11 $^1/_2$ års tjänstgöring inom domänverket.

Förbundet får slutligen hemställa att tillfälle måtte beredas förbundet att framföra sina synpunkter jämväl i avseende å löneförhållandena för i denna skrivelse icke omnämnd förvaltande extra personal, såsom för skogsindelningsassistenter, därest Kungl. Styrelsen skulle

finna sig böra påyrka att jämväl dessa tjänstemäns arvoden upptagas uti den löneplan, som kommer att underställas Kungl. Maj:ts prövning.

CIRKULÄR.

N:r 10. Ang. jägmästares rätt att försälja skogseffekter under hand; givet den 29 juli 1920.

För att underlätta tillgodoseendet av bränslebehovet för ortsbefolkningen vill Kungl. domänstyrelsen härmed, med ändring i viss mån av punkt 136 av Kungl. styrelsens cirkulär n:r 1 den 24 januari 1919 angående förändrade bestämmelser i sättet för försäljning av effekter från allmänna skogar med mera, föreskriva, att jägmästare skall äga rätt tills vidare att till enskilda för egen eller kommunens förbrukning försälja brännved till ett belopp ej överstigande 1,000 kronor för varje försäljningspost.

CIRKULÄRSKRIVELSER.

N:r 16. Ang. infordrande av uppgift å för innevarande år utöver stat erforderliga förvaltningsmedel. Till överjägmästarne i samtliga distrikt, den 26 juli.

Kungl. domänstyrelsen vill härigenom anmoda Eder snarast möjligt och senast före den 1 nästkommande september hit inkomma med revirets enligt nedan angivna formulär uppställda beräkningar å för innevarande år erforderliga förvaltningsmedel utöver stat i den mån ökningen i utgifter ej kan täckas av under året uppkommande besparingar.

Förvaltningsmedel år 1920 för _____ distriktet

Revir	För året anvisade medel			Ytterligare erforderligare förvalt.-medel utöver a + b — c
	a. Enl. fastställt utg.-förslag	*b.* Enl. särskilda K. D. S:na beslut	*c.* Beräknade besparingar å a + b	

Summa för distriktet.

N:r 17. Ang. tillfälligt understöd för år 1921 åt pensionerade kronojägare, den 6 augusti.

Sedan riksdagen i likhet med vad under de senaste åren ägt rum å extra stat för 1921 uppfört ett förslagsanslag av 1,800 kronor för utdelande av tillfälliga understöd åt pensionerade kronojägare, under villkor att understödet ej finge tilldelas annan än den som styrkte sig vara i behövande omständigheter och antingen erhållit avsked med pension från allmänna indragningsstaten till belopp, understigande 500 kronor eller ock under år 1908 erhållit avkortad pension från anslaget till pensionering av civila tjänsteinnehavare samt att i avseende å understödets storlek iakttoges att detsamma jämte den utgående pensionen icke finge tillsammans överstiga 500 kronor vill Kungl. domänstyrelsen härigenom meddela, att pensionerad kronojägare, som jämlikt ovannämnda villkor kan vara berättigad till erhållande av nu ifrågavarande understöd äger att före den 1 nästkommande oktober till jägmästaren i det revir, där han vid avskedstagandet tjänstgjort, inkomma med till Kungl. Maj:t ställd ansökning om erhållande av understöd, vilken ansökning skall vara åtföljd av bevis om att sökanden befinner sig i behövande omständigheter; börande sådant bevis vara utfärdat av pastor i församlingen, kronobetjäning i orten, kommunalnämnds eller kommunalstämmas ordförande.

Vederbörande jägmästare skall före den 20 i nämnda månad till Kungl. domänstyrelsen insända till honom inkomna ansökningar jämte eget underdånigt utlåtande i ärendet.

N:r 18. Ang. inköp av maskinremmar, den 30 augusti.

Kungl. domänstyrelsen vill härmed föreskriva att inköp av maskinremmar hädanefter skall ske genom Kungl. styrelsen. Vid framställning hos Kungl. styrelsen om inköp skall av

skogsförvaltningen angivas remmens längd och bredd samt ungefärlig uppgift å den kraft som skall överföras.

N:r 19. Ang. upprättande av arrendekontrakt. Till samtliga överjägmästare, den 4 september.

Kungl. domänstyrelsen vill härigenom meddela, att tillämnade bestämmelser angående grunder för arrendevärdering av för skogsväsendets räkning utarrenderade hemman, torp och lägenheter icke torde komma att utfärdas förrän under sista delen av innevarande år, enär frågan om dessa grunder ännu icke tillfullo utretts och i övrigt torde komma att upptagas till förnyad behandling vid det överjägmästarmöte, som är avsett att avhållas under instundande november månad.

I anslutning till ovanstående vill Kungl. styrelsen föreskriva, att arrendekontrakt, som anses böra upprättas före utfärdandet av berörda bestämmelser, skola upprättas för ett år eller till den 14 mars 1922, därvid skälig förhöjning av arrendeavgälden bör ske och de jämkningar av arrendevillkoren, som kunna anses erforderliga, böra vidtagas, ävensom bestämmelse i regel bör meddelas, att senast hållen av- och tillträdessyn skall gälla som tillträdessyn.

N:r 20. Angående ränta å köpeskilling vid försenad betalning. Till samtliga överjägmästare, den 6 september.

Kungl. domänstyrelsen får härigenom bringa till Eder kännedom, att Kungl. styrelsen anmodat samtliga länsstyrelser i riket att i kungörelser angående skogsauktioner intaga bland försäljningsvillkoren den bestämmelsen, att inropare, som icke å förfallodagen betalar köpeskillingen, skall vara skyldig att å densamma erlägga 6 $^1/_2$ (i stället för, såsom hittills, 6) procent årlig ränta från och med sistnämnda dag tills full betalning skett.

N:r 21. Angående upprättat förslag till enhetligt anordnande av revirexpeditionerna. Till samtliga överjägmästare, den 6 september.

Överlämnande ett exemplar med bilagor av ett utav särskilt tillkallade sakkunniga avgivet förslag till bestämmelser för vinnande av likformighet vid ordnande och reglering av till jägmästarexpeditionerna hörande handlingar med mera, får Kungl. domänstyrelsen anmoda Eder att, efter överläggning med Eder närmast boende jägmästare, före den 15 nästinstundande oktober hit inkomma med yttrande över det remitterade förslaget.

N:r 22 angående förslag till gruppering av kronojägare jämlikt avlöningsreglementet den 22 juni 1920 för tjänstemän vid domänverket m. m. Till samtliga överjägmästare; den 4 okt.

Med ändring av punkt 197 i reglementariska föreskrifter till efterrättelse vid skogsstatens tjänsteförvaltning utfärdade av Kungl. domänstyrelsen den 31 januari 1910 vill Kungl. styrelsen härigenom anmoda Eder att från Eder underlydande jägmästare infordra förslag, enligt vilken löneklass de honom underlydande kronojägarna vid 1921 års början jämlikt avlöningsreglementet den 22 juni 1920 för tjänstemän vid domänverket skola erhålla lön, därvid skall för en var meddelas tiden för tillträdet av ordinarie kronojägaretjänst samt, därest han erhållit ålderstillägg tiden därför ävensom det antal dagar han därefter varit tjänstledig, varvid skall uppgivas om anledning till tjänstledigheten varit, att han uppehållit annan statens tjänst eller fullgjort annat offentligt uppdrag eller honom åliggande militär tjänstgöring, samt huruvida han tilldelats skriftlig varning eller annan bestraffning eller eljest förekommit något av beskaffenhet, att hans tjänstgöring icke kan väl vitsordas. Ifrågavarande förslag skall Ni före den 1 nästkommande november insända till Kungl. styrelsen jämte sammandrag därav och eget utlåtande. Från och med nästkommande år skall Ni från Eder underlydande jägmästare för varje kvartal infordra förslag jämte de närmare upplysningar, som förut omnämnts, å de honom underlydande kronojägare, vilka från och med ingången av näst därpå följande kalenderkvartal enligt avlöningsreglementet böra uppflyttas i högre löneklass, och med dessa förslag jämte sammandrag och eget utlåtande senast 14 dagar före varje kvartals utgång inkomma till Kungl. styrelsen.

FÖRSÄLJNINGS- OCH PRISFRÅGOR.

Angående anstånd med erläggande av köpeskilling för å rot inköpt virkespost. Nådigt brev till länsstyrelsen i Västerbottens län; den 1 okt.

Hos oss har J. U. Lidberg, Storbäck, Högland, vilken den 20 januari 1920 inköpt en virkespost om 7,976 träd från kronoparken Stackmyrbäcken i Dorotea revir samt av domänstyrelsen beviljats anstånd intill den 15 december 1920 med erläggande av den 20 augusti samma år förfallna köpeskillingen, 29,910 kronor, för nämnda virkesparti, på i ansökningshandlingarna närmare anförda skäl anhållit om ytterligare anstånd till den 10 augusti eller eventuellt till den 1 juli 1921 med erläggande av köpeskillingen ifråga.

Häröver har domänstyrelsen den 15 september 1920 avgivit infordrat utlåtande och där vid överlämnat yttranden av vederbörande skogsstatstjänstemän.

Vid ärendets föredragning denna dag hava vi beviljat sökanden anstånd till den 10 augusti 1921 med erläggande av omförmälda köpeskilling, tjuguniotusenniohundratio kronor, under villkor att sökanden för tiden från och med den 15 december 1920, tills betalning sker å beloppet erlägger ränta efter den räntefot, som under samma tid gäller för diskontering i riksbanken av tre månaders växlar, samt för betalningens behöriga fullgörande till såväl kapital som ränta så fort ske kan och senast inom 14 dagar, efter det sökanden erhållit del av vårt beslut i ärendet, ställer till vederhäftigheten styrkt borgen eller annan säkerhet, som av Eder godkännes.

Härom har Ni att underrätta sökanden och övriga vederbörande.

Angående redovisning av till skogen återfallet virke.

Sedan viss jägmästare begärt direktiv för bokföring av till skogen återfallet virke, som sålts på nytt eller förut redovisats såsom utlämnat virke, har Kungl. domänstyrelsen meddelat följande.

Vad avfallsvirke beträffar, äro vid försäljning härav erhållna belopp att betrakta som nya skogsförsäljningsmedel och böra bokföras såsom sådana och icke såsom diverse inkomster. Försäljningsbelopp behöver därför ej beräknas och särskiljas vid gemensam försäljning med förut osålt virke. Detta gäller även avfallsvirkets kubikmassa, som i fråga om grenar ej och i fråga om toppar och lump näppeligen ingår i stamkuberingen vid föregående försäljning. Om likväl någon del därav kan anses förut redovisad, förefinnes intet hinder att direkt uppskatta *denna del* i fm^3 och avdraga den från den försålda kubikmassan, varigenom dubbelföring undvikes och ett något för högt pris per kubikmeter uppstår, som kompenserar det motsatta förhållandet vid redovisningen av föregående rotförsäljningar.

Vad nu anförts gäller även vid försäljning av kol, om återfallet avfallsvirke medtagits vid kolningen.

Om från raserade kojor och gamla hus försålt virke vuxit på skogen och sålunda förut redovisats såsom utlämnat virke, skulle det visserligen nu kunna upptagas såsom sålt virke med kubikmassa och försäljningsbelopp, såvitt kubikmassan även förändrages under året utlämnat virkes kubikmassa; men bättre synes vara att ej anse försäljningsbeloppet såsom skogsförsäljningsmedel, utan alltid föra detsamma såsom diverse inkomst, således utan kubikmassa.

Å rot sålda träd, som — betalda eller icke betalda — återfallit oavverkade till skogen och sålts på nytt å rot ha i varje fall i statistiken redovisats både till kubikmassa och försäljningsbelopp, varför den nya försäljningen skall redovisas utan kubikmassa med angivande av hur mycket det nya försäljningsbeloppet över- eller understiger förra försäljningsbeloppet. Det nya försäljningsbeloppet redovisas såsom skogsförsäljningsmedel — ej såsom diverse inkomst — i bokföringen; men blott förenämnda skillnad mellan de båda försäljningsbeloppen upptages såsom positiva eller negativa skogsförsäljningsmedel i statistiken utan kubikmassa.

LAGAR OCH FÖRORDNINGAR.

I svensk författningssamling utkomna författningar rörande skogsväsendet.

Lag om ändring i vissa delar av vattenlagen; given den 11 juni, n:r 459.

Lag om ändrad lydelse av 8 och 17 §§ i lagen den 23 oktober 1891 angående väghållningsbesvärets utgörande på landet; given den 11 juni, n:r 461.

Kungl. Maj:ts avlöningsreglemente för tjänstemän vid domänverket; givit den 22 juni, n:r 493.

Domänstyrelsens kungörelse angående gällande jakttider för vissa djurslag; given den 29 juni, n:r 492.

Kungl. kungörelse ang. förhöjning i vissa fall i och för första halvåret 1920 till befattningshavare i statens tjänst utgående dyrtidstillägg; given den 30 juni 1920, n:r 362.

Kungl. kungörelse angående förhöjning i vissa fall i det för första halvåret 1920 till f. d. befattningshavare i statens tjänst m. fl. pensionärer utgående dyrtidstillägg; given den 30 juni, n:r 363.

Kungl. kungörelse med allmänna grunder för dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst; given den 30 juni, n:r 364.

Kungl. kungörelse med allmänna grunder för dyrtidstillägg åt f. d. befattningshavare i statens tjänst m. fl. pensionärer; given den 30 juni, n:r 365.

Kungl. kungörelse med allmänna grunder för dyrtidstillägg åt pensionsberättigade änkor och barn efter befattningshavare i statens tjänst m. fl.; given den 30 juni, n:r 366.

Kungl. kungörelse angående uppgifter för inventering av landets förråd av bränsleved ävensom pappersved, props, splitved och kolved; given den 9 juli, n:r 463.

Kungl. Maj:ts skrivelse till kommerskollegiet angående uppgifter från statens verk och inrättningar till påbjuden inventering av landets förråd av bränsleved, ävensom pappersved, props, splitved och kolved; den 9 juli, n:r 464.

Kungl. kungörelse ang. fastställande enligt kungörelsen den 30 juni 1920 med allmänna grunder för dyrtidstillägg för befattningshavare i statens tjänst av grundtal att gälla tills vidare från och med juli månad 1920: given den 9 juli, n:r 482.

Kungl. kungörelse angående fastställelse av tabell till hjälp vid uträkning av befattningshavare i statens tjänst tillkommande dyrtidstillägg (grundtal = 164); given den 9 juli, n:r 483.

Kungl. kungörelse angående fastställelse av tabell till hjälp vid uträkning av f. d. befattningshavande i statens tjänst tillkommande dyrtidstillägg (grundtal = 164); given den 9 juli, n:r 484.

Kungl. kungörelse ang. fastställelse av tabeller till hjälp vid uträkning av pensionsberättigade änkor och barn efter befattningshavare i statens tjänst m. fl. tillkommande dyrtidstillägg (grundtal = 164); given den 9 juli, n:r 485.

Kungl. kungörelse om undantag från meddelat förbud mot utförsel från riket av vissa slag av virke; given den 24 juli, n:r 522.

Kungl. kungörelse med ytterligare bestämmelser för tilläggsbidrag till med statsbidrag från norrländska avdikningsanslaget understödda företag; given den 22 juni n:r 564.

Kungl. kungörelse med ytterligare bestämmelser för tilläggsbidrag till med statsbidrag från allmänna avdikningsanslaget understödda företag; given den 22 juni, n:r 565.

Kungl. kungörelse angående jakt efter älg, rådjur, fasan, tjäder, orre, järpe, rapphöns och svan samt förbud mot fångande eller dödande av årskalv efter älg; given den 9 augusti, n:r 634.

PERSONALFRÅGOR.

Angående förordnande för skogsfogde att tjänstgöra på överjägmästarexpedition. Kungl. brev till domänstyrelsen den 10 sept.

Med anledning av Eder i skrivelse den 9 september 1920 gjord framställning hava Vi vid ärendets föredragning denna dag förklarat hinder icke möta för Eder att förordna skogsfogden i Luleå skogsvårdsområde Frans Gustaf Edin att biträda å till Luleå förlagda Nedre Norrbottens överjägmästarexpedition tillsvidare, intill dess överjägmästarassistent kan erhållas, dock ej längre eller i större utsträckning än som kan ske utan eftersättande av de Edin såsom skogsfogde åliggande skyldigheter, dels ock medgivit, att till Edin, som för närvarande är med sin familj bosatt i Boden, må under tjänstgöring å nämnda överjägmästarexpedition, intill dess han erhållit bostad för sig och sin familj i Luleå, utbetalas dagtraktamente efter femte klassen i resereglementet.

RÄTTEGÅNGAR OCH PREJUDIKAT.

Kungl. Maj:ts resolution, given Stockholms slott den 16 juli 1920 på nedan omförmälda besvär av skogsvårdsstyrelsen i Kristianstads län.

Genom köpekontrakt den 25 september 1917 försålde Alvert Steen, Eva Jönsson och Nelly Steen till Per Th. Troedsson i Lund för en köpesumma av 25,000 kronor all sin å egendomen 2,833/13,888 mantal Mjölkalånga n:r 6 i Finja socken av Kristianstads län varande skog med vissa i kontraktet närmare angivna undantag.

Den 16 december 1918 beslöt härpå skogsvårdsstyrelsen i länet att, sedan avverkning i strid mot lagen den 26 juni 1918 (n:r 521) om tillfälliga åtgärder till förekommande av

skövling av skog å fastighet i enskild ägo skett å ifrågavarande fastighet, meddela förbud mot att å fastigheten utan styrelsens tillstånd verkställa avverkning av skog för annat ändamål än till fastighetens och därmed sambrukad fastighets oundgängliga husbehov.

Häröver anförde Troedsson besvär hos länsstyrelsen i Kristianstads län därvid han hemställde, att länsstyrelsen måtte förordna en skogsstatstjänsteman att verkställa sådan undersökning på marken å ifrågavarande egendom, som avsåges i 5 § av förberörda lag och därefter avgiva redogörelse över undersökningen.

Sedan efter förordnande av nämnda länsstyrelse jägmästaren i Norra Skånes revir med biträde av gode män förrättat den begärda undersökningen samt till länsstyrelsen insänt redogörelse över förrättningen, fann länsstyrelsen genom utslag den 3 maj 1919 skäligt att, med ändring av skogsvårdsstyrelsens beslut, förordna, att detsamma skulle avse allenast ett i nämnda redogörelse med d) betecknat i sydöstra hörnet av skogsområdet, inom stengärdesgård beläget område. I utslaget förordnades tillika, att kostnaden för ifrågavarande förrättning skulle utgå av medel, som av skogsvårdsstyrelsen förvaltades.

I sina besvär har skogsvårdsstyrelsen hos Kungl. Maj:t yrkat upphävande av länsstyrelsens utslag samt föreläggande för avverkaren Troedsson att ersätta styrelsens kostnader i saken.

Till följd av remiss har utlåtande i målet avgivits den 29 januari 1920 av länsstyrelsen i Kristianstads län, varvid länsstyrelsen överlämnat två från Troedsson inhämtade förklaringsskrifter.

Vidare hava till följd av särskilda remisser utlåtanden i målet avgivits den 12 maj 1920 av domänstyrelsen, som därvid överlämnat yttranden av vederbörande skogsstatstjänstemän, och i en den 19 juni 1920 till jordbruksdepartementet inkommen skrivelse av justitiekanslersämbetet.

Kungl. Maj:t har låtit sig föredragas detta besvärsmål och finner skäl att, med undanröjande av överklagade utslaget, fastställa det av skogsvårdsstyrelsen meddelade avverkningsförbudet, ävensom förordna, att Troedsson skall gälda kostnaden för den i överklagade utslaget omförmälda, av honom påkallade undersökningen.

Detta länder vederbörande till efterrättelse.

SKOGSUNDERVISNING.

Angående de extra jägmästarnas förbunds underdåniga framställning om anordnande av fortbildningskurser vid Skogshögskolan. Domänstyrelsens underdåniga utlåtande den 18 september.

I underdånig skrivelse den 14 december 1919 har de extra jägmästarnas förbund under framhållande av behovet av att fortbildningskurser av närmare angivet slag anordnades för skogsstatstjänstemän vid skogshögskolan och på i övrigt anförda skäl hemställt, att Eders Kungl. Maj:t täcktes förordna, *dels* att skogsstatstjänsteman, som bevistade fortbildningskurs, skulle äga räkna den därtill använda tiden såsom vanlig tjänstgöringstid och därunder åtnjuta ej mindre full lön än även ersättning för vistelse utom tjänstgöringsområdet i enlighet med gällande reseregelmente, *dels och* att till domänstyrelsens förfogande ställdes ett belopp av omkring 4,000 kronor årligen, varav till deltagare i dylik kurs bidrag till bestridande av kostnader för föreläsare finge utgå.

Genom nådig remiss den 17 december 1919 anbefalld att häröver avgiva underdånigt utlåtande får domänstyrelsen, med överlämnande av från skogshögskolans lärarråd och styrelsen för skogshögskolan och statens skogsförsöksanstalt i ärendet infordrade yttranden, i underdånighet anföra följande.

Enligt *de extra jägmästarnas förbunds* förslag skulle vid kurs av ifrågavarande slag föreläsningar hållas av professorer och lärare vid skogshögskolan under omkring 24 timmar, fördelade på tolv dagar, varav i:

marklära under	omkring	8	timmar
skogsmatematik	»	6	»
skogsskötsel	»	4	»
teknologi (entomologi och diverse)	»	6	»
	Summa omkring	24	timmar.

I kursen skulle dessutom ingå några dagars skogsexkursioner varigenom kursen sammanlagt skulle taga i anspråk omkring 20 dagar, möjligen uppdelade på 2 perioder. Fortbild-

ningskurs skulle avhållas årligen för 20 à 30 deltagare. Kostnaderna för deltagande i dylik kurs bestode av dels ersättning till föreläsarna beräknade till omkring 4,000 kronor per år, dels ock rena levnadskostnader, som skulle täckas genom ersättning efter gällande resereglemente.

Skogshögskolans lärarråd uttalar i sitt i ärendet avgivna yttrande, att lärarrådet funnit de önskemål, vari förbundets förevarande framställning utmynnade, liksom också de synpunkter, som anfördes såsom motiv för densamma, i hög grad beaktansvärda. En viss modifiering av de av förbundet framlagda förslagen ansåge lärrarrådet dock påkallad. Kursen borde, på av lärarrådet anförda skäl, i första hand stå öppen för dem, som genomgått någondera av skogsinstitutets eller skogshögskolans båda kurser (jägmästare- och forstmästarekurserna) och därefter, i mån av utrymme, för andra skogligt intresserade. Häri föreligger en avvikelse från förbundets förslag enligt vilket kursen skulle anordnas uteslutande för skogsstatstjänstemän. Antalet kursdeltagare borde ej överstiga 100. Kursens program, i vilket olika föreläsningslinjer kunde ingå, borde uppgöras av skogshögskolans lärarråd i förening med skogsförsöksanstaltens avdelningsföreståndare efter samråd med representanter för de särskilda korporationer eller kategorier av skogsmän, för vilka kursen vore avsedd. I kursen, som borde omfatta 10 dagar, helst förlagda till mars månad, borde icke ingå skogliga exkursioner, enär sådana årligen anordnades av svenska skogsvårdsföreningen till trakter med skogsvård, där aktuella skogsfrågor belystes och diskuterades och tillfälle sålunda ej saknades för landets skogsmän att deltaga i lärorika skogsexkursioner. Såsom en sammanfattning av sitt yttrande har lärarrådet anfört, *att* en för skogsmän med högre utbildning lämpad fortbildningskurs på omkring 10 dagar kunde av skogshögskolans lärarråd under medverkan av skogsförsöksanstaltens tjänstemän anordnas vid skogshögskolan, dock utan samband med exkursioner i skogen; *att* det för statens skogshushållning säkerligen vore av fördel om medel ställdes till förfogande för såväl extra som ordinarie jägmästare att däri deltaga, *samt att* det av de extra jägmästarnas förbund begärda beloppet, 4,000 kronor, till bestridande av kostnaderna för föreläsningarna torde få anses tillräckligt, om i kursen deltagande icke skogsstatstjänstemän finge själva bidraga till dessa kostnader.

Styrelsen för skogshögskolan och statens skogsförsöksanstalt har på de skäl, lärarrådet anfört, tillstyrkt, *att* under mars månad varje år en för skogsmän med högre utbildning lämpad fortbildningskurs på omkring 10 dagar finge anordnas vid skogshögskolan av skogs högskolans lärarråd under medverkan av skogsförsöksanstaltens tjänstemän; *att* åt såväl extra som ordinarie jägmästare beredes tillfälle att utan särskild kostnad och med bibehållande av lön och tjänstgöringspenningar bevista denna kurs, *samt att* till bestridande av kostnaderna för föreläsningarna, i vad desamma avsåge i kursen deltagande skogsstatstjänstemän, årligen anvisades ett belopp av 4,000 kronor.

För *egen del* får domänstyrelsen först framhålla, att till främjande av vidare utbildning av skogsstatstjänstemän med högre utbildning *dels*, sedan en lång följd år årligen utdelats stipendiebelopp såsom bidrag till skogliga studieresor i in- och utlandet, *dels ock*, sedan år 1917, anvisats anslag till s. k. distriktsmöten. Nämnda möten anordnas i allmänhet inom respektive överjägmästaredistrikt vartannat år under ledning av vederbörande överjägmästare. Deltagarna, jägmästare och extra jägmästare, i dessa möten, som pågå under exkursioner och diskussioner i 3 à 5 dagar erhålla av anslaget bidrag till täckande av rese- och levnadskostnaderna.

Jämlikt av Eders Kungl. Maj:t genom nådigt brev den 19 december 1919 angående driftkostnader för statens domäner under år 1920 fastställt generalförslag äro anvisade för innevarande år till stipendier av förenämnt slag 5,000 kronor och till distriktsmöten 9,000 kronor.

I betraktande av den avsevärt vidgade kännedom, som genom statens skogsförsöksanstalts och skogshögskolans forskningar och verksamhet under de senare åren vunnits inom olika områden, som beröra skogens behandling, anser styrelsen det vara av fördel för statens skogshushållning, att skogsstatstjänstemän med högre utbildning beredas tillfälle att genom den nu föreslagna nya formen för deras vidare utbildning följa utvecklingen och tillägna sig de nya rönen inom nämnda områden. Jämsides med dessa kurser böra tjänstemännen dock alltjämt givas tillfälle att genom resor inom och utom landet idka skogliga studier av olika slag ävensom att vid distriktsmöten sammankomma med övriga tjänstemän inom distriktet för dryftande av skogliga spörsmål och tjänsteangelägenheter.

Skogshögskolans lärarråd har, såsom ovan anförts, ansett att deltagarantalet i fortbildningskurs ej borde överstiga 100, vari då skulle ingå jämväl skogstjänstemän med högre utbildning i enskild tjänst samt andra skogligt intresserade. Domänstyrelsen anser för sin del att dylik kurs ej bör anordnas om icke ett större antal, 40 à 50 skogsstatstjänstemän, ordinarie och extra, däri deltaga, med hänsyn till de kostnader, som beräknas uppstå en-

bart för föreläsningarnas avhållande. Dylik kurs torde till en början — under 2 à 3 år — böra avhållas årligen om nyssnämnt antal skogsstatstjänstemän därtill anmäla sig, men sedermera, med hänsyn särskilt till skogsstatens jämförelsevis låga numerär periodvis, möjligen vartannat eller vart tredje år.

Genom nu ifrågasatt utsträckt vidareutbildning av skogsstatstjänstemännen komma givetvis statens kostnader för denna post att väsentligt ökas. Jämlikt nådiga avlöningsreglementet för tjänstemän vid domänverket den 22 juni 1920 15 § äger tjänsteman uppbära oavkortad lön för den tid, vilken han med vederbörligt medgivande använt för att utom sin tjänstgöringsort göra iakttagelser eller idka studier, som kunna tjäna verkets intressen. Ordinarie tjänsteman vid domänverket, som medgivits genomgå kortare fortbildningskurs av nu ifrågasatt slag vid skogshögskolan, lärer alltså otvivelaktigt äga rätt att därvid bibehålla full lön. I anslutning härtill torde ävenledes extra tjänsteman vid domänverket böra erhålla enahanda rätt, vad beträffar förbundets förslag att tjänsteman, som bevistade fortbildningskurs, skulle därvid jämväl äga uppbära ersättning för vistelse utom tjänstgöringsområdet i enlighet med gällande reglemente, anser styrelsen denna ersättningsfråga hellre böra ordnas så att tjänsteman, som av styrelsen medgives genomgå fortbildningskurs, tilldelas ett stipendium av skälig storlek, som bidrag till de rese- och ökade levnadskostnader, som föranledas av bevistande av fortbildningskurs. De stipendier, som för närvarande utdelas till skogsstatstjänstemän för skogliga studieresor, äro givetvis av växlande storlek, då de tillmätas med hänsyn till resans tid, längd och de olika kostnader, som av andra orsaker kunna beräknas uppstå genom resan. Ett stipendium för fortbildningskurs av förevarande slag torde icke böra i genomsnitt beräknas till mindre än 200 kronor. Under sådan förutsättning erfordras för 50 stipendiater 10,000 kronor. Läggas härtill beräknade 4,000 kronor i ersättning till föreläsare, uppstår en direkt kostnad för en fortbildningskurs av omkring 14,000 kronor. Anslaget till stipendier för domänverkets personal, som för närvarande utgör 5,000 kronor, skulle sålunda erfordra en förhöjning till 19,000 kronor årligen under de närmaste åren för att därefter, enligt vad ovan anförts, omkring vartannat eller vart tredje år uppgå till detta högre belopp.

Vid uppgörande av program för fortbildningskurs torde skogshögskolans lärarråd böra samråda med domänstyrelsen.

Med åberopande av vad sålunda anförts får domänstyrelsen i underdånighet hemställa, att Eders Kungl. Maj:t, på grund av de extra jägmästarnas förbunds förevarande underdåniga framställning, täcktes vidtaga åtgärder i syfte att tills vidare varje år under mars månad en för skogsmän med högre utbildning lämpad fortbildningskurs under omkring 10 dagar måtte, under förutsättning att efter domänstyrelsens beprövande, tillräckligt antal ordinarie och extra tjänstemän med högre skoglig utbildning vid domänverket däri deltaga, anordnas vid skogshögskolan av skogshögskolans lärarråd efter samråd med domänstyrelsen och under medverkan av skogsförsöksanstaltens tjänstemän;

att ordinarie och extra tjänstemän vid domänverket måtte, efter medgivande av domänstyrelsen, äga deltaga i dylik kurs; — de sistnämnda i likhet med de ordinarie med bibehållande av oavkortad lön eller arvode — och mot åtnjutande av skäligt stipendium; samt

att till bestridande av kostnaderna för föreläsningarna, i vad desamma avse i kursen deltagande tjänstemän vid domänverket, måtte anvisas ett belopp av 4,000 kronor för år räknat.

I ärendets handläggning hava deltagit överdirektören, byråchefen Giöbel och t. f. byråcheferna Aminoff, föredragande, och Maass.

SKOGSVÅRD.

Angående utsyningarnas utförande i skyddsskogsområdena. Utdrag ur Kungl. domänstyrelsens protokoll den 19 juni 1920.

Då det visar sig att *utsyningarna inom skyddsskogsområdena* utföras på väsentligt olika sätt även under fullt likartade förhållanden, fann Kungl. styrelsen skäligt att i huvudsaklig anslutning till av överjägmästaren i Mellersta Norrlands distrikt avgivet förslag meddela följande anvisningar för åstadkommande av enhetlig och efter skogsvårdens krav avpassad tillämpning av skyddsskogslagen.

1) Där utsyningarna endast utföras för avverkning av skadade, trögväxande och övermogna träd — alltså för rensningshuggning — skall tillses att bestånden ej så starkt angripas eller så utglesnas, att fara för stormfällning eller uttorkning i det kvarvarande beståndet uppstår eller att marken förvildas. Där starkare avverkning anses kunna göras, böra

utsyningarna givas karaktär av rationell föryngringshuggning med upptagande av smärre trakthyggen eller tillräckligt stora luckor, därvid ytterst noga beaktas att bestånd (bälten och grupper) av sådan storlek kvarlämnas, att ett gott skydd för återväxten å föryngrings-ytorna erhålles.

2) Då skogsägare förklarar sig villig att vidtaga direkta kultur- eller markförbättringsåtgärder, böra dylika skogsvårdsarbeten uppmuntras genom medgivande av större utsyningar än som äro förenliga med påräknande av enbart skogens självföryngring. Härvid få dock mer omfattande utsyningar på grund av utlovade kultur- eller markförbättringsåtgärder endast omfatta viss del av den hemmansskog, varå utsyning begäres, och skall i utsyningsprotokollet samt i samband med det utdrag av detsamma, som delgives skogsägaren, föreskrift meddelas om att förnyad sådan utsyning medgives endast i den mån utlovade arbeten utföras och visa tillfredsställande resultat.

3) Upprepade gånger lärer hava inträffat, att ny utsyning begärts och även erhållits å samma trakt, som övergåtts med utstämpling något eller några få år dessförinnan, vilket förnyade utsyningssökande ej sällan torde hava berott därpå, att en utsyningstagare, som icke funnit sig tillfredsställd med den vid föregående utsyningstillfälle bekomna virkesmängden, trott sig kunna lättare erhålla eftersträvad ökad avverkning genom ny, av annan förrättningsman företagen utsyningsförrättning än genom besvär, anförda över den förut utförda förrättningen.

Då — såvitt en utsyning är rätt utförd — ny utstämpling endast i undantagsfall erfordras under närmaste åren, och då omkring 10 år — i vissa fall än längre tid — åtgå i dessa trakter för att resultatet av en utförd avverkning skall kunna bedömas ävensom med hänsyn till angelägenheten av att nödig auktoritet gives åt nu ifrågavarande förrättningar, skall iakttagas att i regel ny utsyning icke må ske förr än ett flertal år förflutit efter den föregående utsyningen.

Där förändrade förhållanden, såsom inträdande avtorkning, förbättrade avsättningsförhållanden med mera kunna motivera förnyad utsyning även tidigare, må sådan kunna beviljas, dock endast på särskilda skäl och efter prövning av överjägmästaren. För kontroll över att utsyningar icke beviljas för ofta å samma hemman, hava vederbörande revirförvaltare, som själva pröva ingivna ansökningar, att före den 1 juni varje år till överjägmästaren ingiva förteckning över inkomna ansökningar med angivande av såväl hemman som sökandens namn.

4) Vid skyddsskogslagens tillkomst gällde ett flertal avverkningskontrakt inom skyddsskogsområdet. För en del av dessa har giltighetstiden utgått, men åtskilliga äga ännu giltighet och finnes även exempel på att dylika avtal upprättats under de senaste åren.

I regel gälla dessa så kallade avverkningsrätter till angiven minimidimension på viss höjd från stubben eller marken. Utsyningstagaren synes i allmänhet förutsätta eller begära att förrättningsmannen åtager sig ansvaret för att de avverkningsinnehavaren enligt kontraktet tillkommande träd, som enligt skyddsskogslagen kunna utsynas, bliva stämplade, men ej heller andra. Sådant åtagande torde emellertid vara ganska vanskligt att fullgöra, helst som kontrakten oftast äro otydligt avfattade ifråga om mätningssättet, till exempel huruvida mätningsställets höjd skall räknas från viss stubbhöjd, från högsta eller lägsta mark, huruvida diametermåttet skall räknas vid stammens största-, minsta- eller medeldiameter o. s. v.

Ej sällan inträffar att jordägaren och avverkningsrättsinnehavaren hava olika meningar om kontraktets tolkning i ovannämnda avseenden. Vid handläggning av begärda utsyningar med stöd av avverkningskontrakt tillhör därför förrättningsmannen dels att i god tid underrätta jordägaren om utsyningen och tiden då den tager sin början, dels att ifråga om kontrollen över att ej andra träd bliva utstämplade än sådana, som enligt kontrakt tillkomma utsyningstagaren, iakttaga, att förrättningsmannen visserligen må så tillvida biträda härmed, att han tillser, att fullt justa diameter- och toppklavar användas, men att utsyningstagaren själv eller genom ombud har att vid förrättningen närvara och kontrollera samt ansvara för mätningen ävensom i tvivelaktiga fall angiva de träd, som han anser ingå i kontraktet. Förrättningsmannen bör sålunda avsäga sig allt ansvar för eventuell oriktig tolkning eller tillämpning av avverkningskontrakt.

Uppstår mellan parterna i fråga om tolkning av avverkningskontrakt tvist, som kan hava inverkan på utsyningens utförande, bör förrättningen icke handläggas eller avslutas, förrän parterna enats eller tvisten avgjorts vid domstol.

5) Det har vidare inträffat, att skogsägare begärt omstämpling av tidigare utstämplade, oavverkade träd. I detta avseende innehåller skyddsskogslagen icke några bestämmelser, men vill Kungl. styrelsen härmed föreskriva, att utstämplade, oavverkade träd må, i den mån arbetskrafter finnas tillgängliga, kunna förses med nya stämpelmärken 5 år efter skedd utstämpling.

Vederbörande överjägmästare och jägmästare i revir, där skyddsskogar vore belägna, ävensom vederbörande skygdsskogsassistenter skulle härom genom utdrag av Kungl. styrelsens protokoll meddelas kännedom för iakttagande i tillämpliga delar.

ÖVRIGA ÄRENDEN.

Ang. nedsatt pris å virke för återuppbyggande av nedbrunnen by å Öland. Sedan länsstyrelsen i Kalmar i skrivelse till Kungl. Maj:t den 16 augusti med förmälan att vid en eldsvåda, som natten till den 12 i samma månad övergått Triberga by på Öland, 18 gårdar nedbrunnit, hemställt, att till genom nämnda eldsvåda brandskadade hemmansägare i Triberga, som så önskade, måtte till reducerade pris få försäljas för återuppbyggande av erforderliga ladugårdar och åtta mangårdsbyggnader lämpligt byggnadsvirke från Böda kronopark har K. Maj:t den 31 aug. efter domänstyrelsen börande medgivit, att till ovannämnda brandskadade i Triberga, efter till länsstyrelsen ingivna ansökningar, må försäljas vid skogsväsendets sågverk vid Grankullaviken å berörda kronopark befintliga partier sågat eller hyvlat virke om tillsammans cirka 32,000 kubikfot till ett pris av 1 krona 20 öre för plank och bräder, femte sort och utskott, 95 öre för sågat vrakvirke samt 1 krona 45 öre för hyvlat virke, allt per engelsk kubikfot fritt ombord å fartyg vid lastbryggan i Grankullavikens hamn; ägande länsstyrelsen att, därest de sammanlagda ansökta virkespartierna överskrida 32,000 kubikfot, verkställa fördelning av virket mellan de olika köparna med hänsyn tagen till deras ekonomiska ställning och övriga på saken inverkande förhållanden.

Länsstyrelsen har bemyndigats att medgiva köparna anstånd med betalningen för virket till den 1 maj 1921 mot godkänd säkerhet.

Angående granskning av skogsvårdsnämnds räkenskaper. Underdånigt utlåtande av domänstyrelsen, 26 juli 1920.

Genom nådig remiss den 2 innevarande månad har Eders Kungl. Maj:t anbefallt domänstyrelsen att avgiva underdånigt utlåtande över Västerbottens läns hushållningssällskaps förvaltningsutskotts underdåniga hemställan, att granskningen av skogsvårdsanslagens användning måtte hädanefter uppdragas åt länsstyrelsen och utföras på det sättet att länsstyrelsen utser särskild revisor, som tillsammans med övriga hushållningssällskapets revisorer granskar skogsvårdsnämndens räkenskaper.

Styrelsen har för sin del icke något att erinra mot att granskningen av skogsvårdsanslagens användning hädanefter måtte ske på sätt förvaltningsutskottet hemställt. Dock får styrelsen därvidlag framhålla det önskemålet, att räkenskaperna uppställas så, att av desamma tydligt framgår, huru statsanslagen kommit till användning, samt att styrelsen erhåller del av räkenskapssammandragen jämte revisionens däröver avgivna granskningsmemorial.

— —

Angående utläggande av kolonat å kronoparker i Korpilombolo socken. Kungl. brev till kolonisationskommittén den 27 aug.

I skrivelse den 8 juli 1920 har Ni på i skrivelsen anförda skäl hemställt dels om uppdrag att låta å kronoparker i Korpilombolo socken av Norrbottens län efter samråd med domänstyrelsen utlägga omkring femton kolonat av den s. k. mindre typen dels om anvisande till bestridande av de härmed förenade kostnaderna av ett belopp av 4,000 kronor.

Till följd av remiss har domänstyrelsen den 24 juli 1920 häröver avgivit utlåtande.

I skrivelse den 11 augusti 1920 har Ni härefter, under erinran att Kungl. Maj:t den 16 april 1920 bemyndigat Eder att under innevarande år utlägga kolonat å bland annat kronopark i Västernorrlands län, anmält, att vid inventering för utrönande av förekomsten av odlingsbara myrmarker å kronoparker i Västernorrlands län visat sig att sådana marker icke förefunnes i den utsträckning att ett kolonisationsförsök kunde med fördel förläggas dit, samt hemställt *dels* att befrias från uppdraget att utlägga kolonat å kronoparker i Västernorrlands län *dels ock* att detta Edert uppdrag måtte överflyttas att gälla kronoparker i Korpilombolo socken av Norrbottens län; och har Ni härvid förklarat Eder fränträda Eder i skrivelse den 8 juli 1920 gjorda framställning om anvisande av 4,000 kronor.

Vid föredragning denna dag av detta ärende har Kungl. Maj:t i anledning av Edra framställningar funnit gott med ändring i så måtto av sitt förberörda beslut den 16 april 1920 medgiva, att Ni må verkställa de i samma beslut avsedda förberedande undersökningarna för utläggande av kolonat i stället för å kronopark i Västernorrlands län å dylik efter samråd med domänstyrelsen utsedd mark i Korpilombolo socken av Norrbottens län.

Angående prästernas ersättning för mistad andel i skogsavkastningen. Nådigt brev till kammarkollegium; den 3 sept. 1920.

I en underdånig ansökning har allmänna svenska prästföreningens centralstyrelse anfört i huvudsak följande. De belopp, vilka tillerkänts prästerliga boställshavare såsom ersättning för mistade andelar i boställsskogarnas avkastning, sedan sagda skogar ställts under skogsstatens omedelbara vård och förvaltning, utginge oförändrade även i de fall, då beloppen fastställts för ett flertal år sedan, och måste därför numera med hänsyn till det starkt minskade penningvärdet i regel anses oskäligt låga. Det låge i öppen dag att en rättelse härutinnan borde så snart som möjligt åstadkommas och tillbörlig ersättning beredas nämnda boställshavare för dem härigenom åsamkad förlust. Denna ersättning, som syntes kunna beredas ur kyrkofonden, borde lämnas från den tid dyrtiden i avsevärd grad börjat göra sig gällande och dyrtidstillägg utbetalts. Storleken av ersättningen borde rättvisligen bestämmas i visst procenttal å den ursprungligen en var tilldelade summan, och detta procenttal borde bestämmas i proportion till penningvärdets sjunkande under de sist förflutna fem åren i enlighet med tillgängliga officiella beräkningar under och intill nuvarande löneregleringsperiods slut.

På grund av vad sålunda anförts, hemställde centralstyrelsen om vidtagande av sådan åtgärd, att de prästerliga boställsinnehavare, för vilka ersättning för mistad andel i skogsavkastningen blivit bestämd, innan hänsyn kunde tagas till den sedan inträdda prisförändringen, måtte beredas full ersättning för därigenom mistade löneförmåner.

På grund av nådiga remisser hava underdåniga utlåtanden i ämnet avgivits *dels* den 13 oktober 1919 av Eder och statskontoret gemensamt, *dels ock* den 26 april 1920 av kyrkofondskommittén.

Ni och statskontoret hava anfört i huvudsak följande.

Den särskilda andel i ecklesiastikt boställes ordinarie skogsavkastning, som jämlikt 20 § i 1894 års skogsordning eventuellt finge utgå till boställshavare, som själv bestrede skogens vård, utgjorde icke i egentlig mening någon löneförmån vid den prästerliga tjänsten utan vore att betrakta såsom ett *vederlag* för boställshavarens omförmälda befattning med skogens vård, vilket också belystes av bestämmelsen i nämnda författningsrum, att sagda andel borde fastställas i förhållande till den större eller mindre kostnad, som vore förenad med skötseln av skogen ifråga. Då förevarande åliggande under i 19 § i berörda förordning given förutsättning övertogs av skogsstaten, upphörde också följaktligen boställshavarens rätt till åtnjutande av vederlaget. I och med det att boställsutmarkernas vård och förvaltning, med tillämpning av sistomförmälda stadgande, mera allmänt kommit att omhändertagas av domänstyrelsen hade emellertid upplysning vunnits därom, att den vård, som dessförinnan ägnats utmarkerna av vederbörande boställshavare, i själva verket syntes hava kunnat bestridas med så ringa kostnader och arbete, att den såsom ersättning därför boställshavaren anvisade andelen i skogsavkastningen i regel kommit att för denne utgöra i huvudsak behållen inkomst. Med hänsyn härtill och i syfte att för ifrågavarande kategori boställshavare, som sedan längre eller kortare tid tillbaka vant sig vid att betrakta omförmälda andelar i skogsavkastningen vid bostället såsom en löneinkomst vid tjänsten och jämväl därefter inriktat sina behov, göra mistningen av berörda förmån mindre kännbar, hade de av centralstyrelsen avsedda ersättningsbeloppen såsom en personlig förmån förunnats nämnda boställshavare uteslutande av billighetsskäl. Helt i överensstämmelse med denna ersättningsbeloppens natur hade också desamma icke utmätts med hänsyn till någon beräknelig framdeles inträdande ökning i skogsavkastningen eller dess värde utan noga begränsats till vad vederbörande boställshavare dessförinnan kunde visa sig hava dittills årligen i medeltal uppburit av skogsmedlen. En ökning i värdet av boställsskogens avkastning, som möjligen inträtt *efter* tiden för dess omhändertagande av skogsstaten, borde sålunda givetvis lika litet kunna tänkas föranleda en höjning av boställshavares ifrågavarande ersättningsbelopp som en nedsättning av detsamma skulle kunna ifrågasättas, därest skogsavkastningen tilläventyrs nedgått i värde. På grund av vad sålunda erinrats, saknades enligt ämbetsverkens mening varje skäl, att, i den ordning centralstyrelsen begärde, ifrågasätta *särskilda* dyrtidstillägg å ifrågavarande ersättningsbelopp. För sådana präster i de svagast avlönade ännu oreglerade pastoraten, som åtnjöte lönetillskott, komme för övrigt ett dylikt i särskild ordning utgående tillägg blott att medföra en motsvarande minskning av lönetillskottet.

Kyrkofondskommittén har i sitt underdåniga utlåtande lämnat *dels* en historisk redogörelse för rätten till skogsavkastningen vid de ecklesiastika boställena, sådan denna rätt utvecklat sig från 1600-talets skogsförfattningar och fram till nu gällande skogsordning av år 1894, *dels* en utredning angående uppkomsten och utvecklingen av praxis beträffande här ifrågavarande ersättningsanslag, *dels ock* en utredning rörande antalet prästerliga befattningshavare,

som uppbära ersättning för mistad skogsavkastning ävensom beträffande storleken av de fastställda ersättningsbeloppen.

Resultatet av sin undersökning angående det sätt varpå ifrågavarande ersättning uppkommit och utvecklats, har kommittén sammanfattat på följande sätt.

De från kyrkofonden till prästerliga befattningshavare utgående anslag, vilka gemenligen plägade betecknas såsom »ersättning för mistad skogsavkastning», vore av skäligen olikartad beskaffenhet. Från principiell synpunkt torde åtminstone tre olika grupper kunna urskiljas:

1) ersättningsbelopp, som tillerkänts innehavaren av en viss tjänst såsom kompensation för att han avstått från den honom tillkommande rätten till behållna skogsavkastningen vid ett *boställe, som tillkommit på enskild väg* (respektive vid en boställsdel, som tillkommit i sådan ordning);

2) ersättningsbelopp, vid vilkas bestämmande lönetillskottssynpunkten varit den avgörande, och som således egentligen vore att betrakta såsom *lönetillskott;*

3) ersättningsbelopp, vilka tillerkänts en viss befattningshavare personligen för att göra förlusten av den honom förut tillkommande förmånen av andel i behållna skogsavkastningen från ett boställe, som icke tillkommit på enskild väg, mindre kännbar, *ersättning för mistad skogsavkastning i egentlig och inskränkt mening.*

Det torde vara onödigt att särskilt framhålla, att i praxis de »blandade» fallen, vilkas klassificering erbjöde stora svårigheter, vore långt ifrån sällsynta.

Vad till en början anginge den första gruppen av fall — då ersättningen hänförde sig till ett boställe, som tillkommit på enskild väg — förelåge där synnerligen starka billighetsskäl för en förhöjning av ersättningsbeloppet, enär vederbörande boställshavare måste anses äga en verklig rätt till behållna skogsavkastningen eller skälig andel däri, låt vara att han kanske själv genom frivilliga överenskommelser utbytt denna rätt mot ett fixt ersättningsbelopp från kyrkofonden. Någon procentuell förhöjning av det fastställda beloppet torde dock icke kunna ifrågakomma, utan syntes i stället det principiellt riktiga vara, att ersättningsbeloppet förhöjdes, så att det bättre motsvarade den för framtiden beräkneliga behållna skogsavkastningen. Enär en dylik förhöjning måste föregås av undersökning rörande de omständigheter, som förelåge i varje särskilt fall, torde det icke vara möjligt att på grund av här förevarande framställning förhöja ersättningsbelopp, som hänförde sig till boställen av nu omhandlad beskaffenhet. Det torde därför böra ankomma på ersättningstagaren att ingå till Kungl. Maj:t med framställning om skälig förhöjning av ersättningsbeloppet.

Vidkommande därefter de ersättningsbelopp, som uteslutande eller huvudsakligen vore att betrakta som lönetillskott, vore det enligt kommitténs mening uppenbart, att de befattningshavare, vilka uppbure dylika belopp, i flertalet fall torde vara i oundgängligt behov av ökade inkomster. Detta behov borde dock icke tillgodoses genom en allmän procentuell förhöjning av ersättningsbeloppen, utan det borde i stället beaktas i vanlig lönetillskottsväg.

Beträffande slutligen de anslag, som i egentlig mening utgjorde ersättning för mistad andel i skogsavkastningen, förelåge enligt kommitténs uppfattning icke några skäl, varför i dessa anslag skulle, i olikhet med vad förhållandet vore med de i penningar bestämda avlöningsförmåner, som tillkomme prästerskapet i oreglerade pastorat, få beräknas en procentuell förhöjning, oberoende av vederbörande löntagares behov och av den utveckling lönen i övrigt hade undergått till följd av markegångsprisens höjning och andra orsaker. Även med avseende å präst, som vore i åtnjutande av sådant anslag som nu sagts, syntes böra gälla, att han, i den mån hans sammanlagda inkomster på grund av penningvärdets starka fall numera måste anses otillräckliga, borde erhålla lönetillskott efter de grunder, som i allmänhet tillämpas vid dylika tillskotts utdelande.

Vid föredragning av detta ärende har Kungl. Maj:t funnit ifrågavarande ansökning icke föranleda någon Kungl. Maj:ts vidare åtgärd.

Angående avverkning av ved instundande vinter för tillgodoseende av vedbehovet bränslesäsongen 1922—1923. Till överjägmästaren i Dalarnas, Mellersta Norrlands, Härnösands, Umeå och Skellefteå distrikt; den 11 okt.

Kungl. domänstyrelsen anmodar Eder härigenom att, efter inhämtande av förslag från vederbörande jägmästare, före den 6 instundande november hit inkomma med förslag å det vedvirke som, för tillgodoseende i största möjliga utsträckning av rikets vedbehov under bränslesäsongen 1922—1923, anses lämpligen kunna i samband med övriga drivningar under instundande vinter å under skogsstatens vård och förvaltning ställda allmänna skogar avverkas och nedforslas till flottled för att därefter under nästa år nedflottas till kusten.

Berörda vedavverkningar böra endast ifrågakomma å trakter så belägna, att kostnaderna för utforsling till flottled och för flottning till kusten kunna hållas inom, med hänsyn till vedvirkets avsättningsvärde, skäliga gränser.

Jägmästarnas förslag, som skola angiva beräknad vedvirkeskvantitet i kubikmeter löst mått till olika huvudvattendrag och från olika kronoparker ävensom beräknad kostnad per lös kubikmeter för huggning, körning och flottning av vedvirket, bör av Eder avlämnas med ett sammandrag för Edert distrikt över de kvantiteter, som beräknas kunna nedforslas till olika huvudvattendrag.

Domänstyrelsens underdåniga utlåtande angående förslag till lag om ströängars indragande till kronan m. m.; den 30 sept.

Genom nådig remiss den 15 mars innevarande år anbefalld avgiva underdånigt utlåtande över av kolonisationskommittén avlämnade förslag till dels lag om ströängars indragande till kronan, dels lag huru förhållas bör med ströängar vid ägostyckning inom Västerbottens och Norrbottens läns lappmark, dels lag om förbud mot avsöndring av ströängar inom Västerbottens och Norrbottens läns lappmark, dels ock instruktion för ströängsnämnder, får domänstyrelsen med remissaktens återställande i underdånighet anföra följande.

Kolonisationskommitténs nu avgivna lagförslag innefatta förslag till åtgärder för undanröjande av olägenheter, som äro förbundna med det förhållandet, att vid avvittringen i Norrbottens och Västerbottens läns lappmarker ett mångenstädes betydande antal på kronans marker belägna, spridda ängslägenheter behållits tillsvidare under enskilda hemmans och nybyggens disposition. De föreslagna åtgärderna inrikta sig i huvudsak på bestämmelser, varigenom den stora huvudmassan av berörda ängar, till fördel för såväl staten som de enskilda, må kunna överföras till statens disposition. De härför anförda motiv, nämligen möjligheten att för önskvärd ökad kolonisation i de två nordligaste länens lappmarker vinna för odling tjänliga områden, undanröjande av det hinder för ett intensivare skogsbruk, som ligger däri, att behövlig utdikning och torrläggning av försumpad skogsmark flerstädes å kronans marker för närvarande icke kan företagas, då därav skulle vållas intrång och skada å ströängarna, samt angelägenheten för staten att inom ifrågavarande orter söka framdriva ett mera rationellt jordbrukssystem, synas icke kunna vederläggas. Beträffande sistnämnt motiv torde visserligen kunna invändas, att statsmakterna genom avdiknings och odlingsbidrag redan nu lämna betydande understöd åt de norrländska hemmansinnehavarna i avsikt att bereda dessa möjlighet till åstadkommande av intensivare jordbruksdrift, men då, på grund av gamla sedvänjor och inrotade fördomar, jordbruket i lappmarken icke inom rimlig tid synes kunna nå den utveckling, som dock måste anses högst önskvärd, torde en ytterligare möjlighet härtill icke böra lämnas oförsökt, synnerligast som detta synes kunna ernås i huvudsak i samband med de ur ren statssynpunkt beaktansvärda fördelarna, som vinnas genom det föreslagna indragandet av ströängarna till staten.

Då kostnaderna för nu ifrågavarande åtgärder emellertid beräknas till det avsevärda beloppet av över 4 $^1/_2$ miljoner kronor, torde de föreslagna ströängsnämnderna särskilt böra beakta de i lagförslagets 5 §, 2 stycket och 6 §, 1 stycket, angivna fall, då ströäng icke bör indragas till kronan. Genom klokt avvägande av de möjligheter, som i sistnämnda stadganden lämnats för behållande under skilda hemman av vissa för dem välbelägna ängar, synes icke uteslutet, att någon reducering i de beräknade kostnaderna skall kunna påräknas.

Domänstyrelsen, som icke finner något att i sak erinra emot de föreslagna lagbestämmelserna, då de synas vara väl avpassade och ägnade att på ett från det allmännas sida ändamålsenligt sätt ordna förevarande fråga, får för sin del i underdånighet tillstyrka att åtgärder vidtagas för lagförslagens behöriga stadfästande.

MEDDELANDEN FRÅN SPECIALINSPEKTÖREN FÖR TILLSYN AV SKOGSARBETARNAS BOSTADSFÖRHÅLLANDEN.

Till jägmästaren i revir.

Enligt k. kung. den 19 december 1919 åligger det undertecknad i egenskap av specialinspektör för tillsynen å skogsarbetarnas m. fl. bostadsförhållanden att bl. a. öva tillsyn å efterlevnaden av lagarna den 25 april 1919 angående beredande i vissa fall vid skogsavverkning och kolning av härbärge åt arbetarna m. m. och den 19 juni 1919 om skyldighet i vissa fall att vid flottled anordna härbärgen åt flottningsarbetarna, vid arbeten, som bedrivas

Bil 1.

Härbärge för { avverknings (huggare, körare, bådadera) / kolnings / flottnings } arbetare

Inspektion förrättad d. / 19

Härbärgets benämning och belägenhet.....

Arbetsgivare (namn och postadress).....

Arbetarnas ombud .....

År och årstid, då härbärget uppförts ..... Ungefärl. kostn.....

.....

RAPPORT

Bl. 1.

över inspektionsförrättning den / 19.....

Härbärge för { avverknings (körare, huggare, bådadera) / kolnings / flottnings } arbetare.

Härbärgets benämning och belägenhet (så vitt möjligt i förhållande till angiven punkt å visst generalstabens kartblad) .....

.....

Tillsynsområde..... Län.....

Arbetsgivare (namn och postadress).....

Arbetarnas ombud .....

År och årstid, då härbärget uppförts .....

Ungefärlig kostn. (om möjligt för härbärge och stall var för sig) .....

.....

Byggnadsmaterial..... Antal rum.....

		Rum n:r 1.	Rum n:r 2.
Härbärgets (rummens) storlek (inre mått) (enl. K. Socialst. anv. n:r 6)	längd, meter		
	bredd, »		
	höjd, »		

Golv { trä- fastgård / jord- trossbotten }

Tak, täckningsmaterial å yttertaket..... Innertak m. fyllning finnes. finnes icke.

Förstuga finnes / finnes icke. Förvaringsrum för mat, kläder etc. finnes / finnes icke.

Fönster (antal och storlek)..... Eldstad { öppen spis. / eldpall. / järnspis.

Liggplatser { brits / säng (koj) } Brits är / är icke avdelad i sovplatser. Storlek för en man..... » » två man.....

Förbandslåda finnes / finnes icke hos förmannen. Förbandslådan befanns i gott / mindre gott skick.

	Rum n:r 1.	Rum n:r 2.
Antal arbetare vid full beläggning, fördelade å rum		
» » , som vid inspektionstillfället bebo härbärget		

Ordning och snygghet i härbärget .....

Stall.

Antal rum..... Antal spiltor i varje rum..... Spiltans storlek, längd (inber. krubban) .... m., bredd ..... m., höjd till taket ..... m.

Fönster finnes / finnes icke. Anordning för ventilation finnes. / finnes icke.

Antal hästar, som inhysas i stallet..... Ordning och snygghet i stall.....

Åtgärder, vartill inspektionen föranlett .....

Övriga anteckningar .....

Planskiss kan lämpligen uppritas å blankettens baksida.

Utskrives av inspektionsförrättare i 2 ex. medelst självkopiering.

(namn)

(tjänstetitel)

..... revir.

Uppgift å härbärgen och skogsstall, som användas flottningsarbeten eller som genom

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.
Härbärgets n:r.	Härbärgets namn och belägenhet (i förhållande till viss punkt å angivet generalstab. kartblad, n:r och namn).	Socken och skog, där härbärget är beläget.	Slag av härbärge: Skogskoja, flottningskoja, skogsstuga, bevakarestuga etc.	År och årstid, då härbärget uppfördes.	Byggnadsmaterial.	Antal rum.	Antal man vid full beläggn. fördel. å rum.	Golvets beskaffenhet.

genom skogsstatens försorg. För underlättande av detta arbete, för planläggning av resor m. m. är det min avsikt att upplägga ett register över härbärgen, och får jag med anledning därav hemställa, att herr jägmästaren ville till mig insända kortfattad uppgift å härbärgen av olika slag, samt skogsstall, som tages i bruk vid av revirförvaltningen bedrivna avverknings- och flottningsarbeten ävensom å sådana, däri inbegripet bostäder å skogarna för tjänstemännen, som uppförts genom revirförvaltningens försorg. Uppgifterna skola lämnas på därför avsedda blanketter, av vilka ett antal bifogas samt lämna upplysning om nedanstående.

1. *Härbärgets nummer.* Varje härbärge gives ett nummer, som det behåller för framtiden. Avverkningskoja med tillhörande stall åsättas samma nummer.

2. *Härbärgets namn* (där sådant finnes) samt *belägenhet* i förhållande till viss punkt å angivet generalstabens kartblad (n:r och namn), så att härbärget med ledning därav skall kunna inläggas å dylik karta. Ex. Trolltjärnskojan, 300 m NO *a* i Sandvid, gen.-stab. kartblad n:r oo (namn), eller Dämtjärnkojan, 600 m S *m* i Damtjärn V om Rotbäcken, gen.-stab. kartblad n:r oo (namn).

3. *Skog och socken*, där härbärget är beläget.

4. *Härbärgets art:* fast eller mera tillfällig skogskoja, skogsstuga, kronstuga eller bevakarestuga, flottningskoja, kasern vid skiljeställe o. dylikt.

5. *År och årstid, då härbärget uppfördes*, om detta kan angivas samt uppgift om detsamma blivit uppfört av revirförvaltningen eller virkesköpare.

6. *Byggnadsmaterial*, timmer, torrt eller rått, runt eller bilat, plank, sågat virke till inredning etc.

7. *Antal rum.*

8. *Antal man*, för vilket härbärget är avsett. Förekommer flera rum bör angivas antal man i varje rum.

9. *Golvets beskaffenhet*, samt anordning till förekommande av golvdrag (trossbotten, fast gård o. dyl.)

10. *Tak och takbetäckning*, varvid angives, om yttertak, varmtak med fyllning eller bådadera finnas, täckningsmaterial å yttertaket.

11. *Antal fönster* ev. fördelade å rum.

12. *Sovplatser.* Beträffande dessa angives, om desamma bestå av britsar eller sängar. Är gemensam brits försedd med avbalkningar för 1 eller 2 personer, angives detta, likaså om sängutredning (madrass, kudde och filt) finnes.

13. *Eldstad.* Uppgift härom bör omfatta dess slag (eldpall, öppen spis eller järnspis), dess plats i härbärget samt material (tegel, gråsten etc.). Beträffande eldpall bör angivas om plåtkupa finnes eller icke.

14. *Förstuga eller vindfång.*

Bl. 2.

vid av revirförvaltningen bedrivna avverknings- och revirförvaltningens försorg uppförts.

Bilaga till cirkulärskrivelse från skogshärbärgesinspektören.

10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.	19.	20.
						Stall.				
Tak och takbetäckning.	Antal fönster.	Sovplatser.	Eldstad.	Förstuga eller vindfång.	Förvaringsrum för matförråd, kläder, redskap.	Antal rum.	Antal spiltor.	Antal fönster samt anordning för ventilation.	Kostnad vid uppförandet. (Härbärge och stall var för sig).	Anteckningar.

15. *Förvaringsrum* för matförråd, kläder och redskap, skafferi, källargrop under golvet etc.

16, 17, 18. *Stall.* Här angives antal rum, antal spiltor, om fönster och anordning för ventilation finnes samt stallets läge i förhållande till härbärget, varvid särskilt angives om stallet är sammanbyggt med detta.

19. *Kostnad* vid uppförandet jämte ev. reparationskostnader, i de fall, då dessa äro kända. Denna bör angivas för härbärge och stall var för sig, om detta låter sig göra. Det bör särskilt anmärkas, om virkets värde ingår i kostnadsbeloppet eller icke.

20. I anteckningskolumnen införes, vad som för övrigt kan vara av intresse, ex. om härbärget är målat, om kokkärl finnas o. dyl.

Kolarkojor redovisas på ovan angivna sätt endast om de äro avsedda för flera man. Beträffande mindre sådana (1—2 man) torde endast deras antal angivas i slutet av uppgiften.

Sådan uppgift, som här omförmälts, torde framdeles utan särskild anmodan av herr jägmästaren ingivas beträffande härbärgen, som nyuppföras, resp. skola avföras ur registret.

Slutligen får jag hemställa, att herr jägmästaren ville i särskild bilaga angiva n:r enligt uppgiften på de härbärgen, som komma att tagas i bruk vid avverknings- och kolningsarbeten under sommaren och hösten 1920.

Stockholm den 26 juli 1920.

OSCAR WALLNER.
Specialinspektör inom yrkesinspektionen.

Till Kungl. Maj:ts befallningshavande.

I det förslag till tjänstgöringsföreskrifter för de lokala biträdande tillsynsorganen vid övande av tillsyn å härbärgen för avverknings-, kolnings- och flottningsarbetare, som K. Socialstyrelsen med skrivelse den 17 sistlidne juli överlämnade för den händelse Kungl. Maj:ts befallningshavande skulle finna av behovet påkallat att utfärda dylika föreskrifter, har i punkt 11 intagits den bestämmelsen, att för anteckning av vid inspektion gjorda iakttagelser särskilda blanketter skola användas. De rapporter, som med dessa lämnas, äro nämligen avsedda att möjliggöra likformighet i och översiktlig kontroll å inspektionsverksamheten samt att utgöra material för statistisk bearbetning.

Sedan ifrågavarande blanketter nu föreligga i tryck, får jag härmed vördsamt översända ett block av desamma med hemställan, att Kungl. Maj:ts befallningshavande, såvida utfärdande av nyssnämnda tjänstgöringsföreskrifter ansetts av behovet påkallat, ville ålägga ifrågavarande befattningshavare, jägmästare, skogsingenjör eller länsjägmästare, om åt sådan befattningshavare uppdragits att biträda vid tillsynens övande, samtliga med underlydande personal, att vid inspektion av härbärgen samt stall, där sådana förekomma, för varje sådan inspektion upprätta rapport på dylika blanketter, som tillhandahållas genom specialinspektörens försorg. Därvid bör iakttagas, att blanketten medelst självkopiering — med varje block följer ett karbonpapper — utskrives i två exemplar, av vilka det ena skall av vederbörande befattningshavare månatligen insändas till specialinspektören, medan det andra i kontrollsyfte och för lämnande av sådant skriftligt meddelande till arbetsgivare, som omförmäles i punkt 12 av ovannämnda förslag till tjänstgöringsföreskrifter, förvaras å vederbörande befattningshavares expedition. Önskvärt är, att vederbörande inspektionsförrättare för komplettering av den bild, som erhålles genom de å blanketten lämnade uppgifterna, å baksidan uppritar en enkel planskiss över härbärge samt stall, där sådant förekommer.

Blanketten, benämnd »Rapport över inspektionsförrättning», levereras i block om 50 ex. och är genom perforering delad i två delar, av vilka stamblanketten är avsedd att av vederbörande inspektionsförrättare som minnesanteckning behållas. Blanketten har vidare uppställts så, att lämnande av erforderliga uppgifter skall vara förenat med minsta möjliga besvär. I flera fall är en strykning av ett eller flera ord tillräcklig.

Blanketten har med upplysning om dess användning överlämnats till samtliga ovannämnda befattningshavare i Norrbottens, Västerbottens, Jämtlands, Västernorrlands, Gävleborgs, Kopparbergs, Värmlands, Stockholms, Uppsala, Västmanlands och Örebro län.

Stockholm den 30 augusti 1920.

OSCAR WALLNER.

Förslag till tjänstgöringsföreskrifter för de lokala biträdande organen för tillsyn å skogsarbetarnas m. fl. bostadsförhållanden.

Tillsynsorgan.

1. Med befattningshavare avses i dessa tjänstgöringsföreskrifter de i 4, 5 och 6 §§ av Kungl. Maj:ts kungörelse angående tillsyn å härbärgen för skogsavverknings-, kolnings- och flottningsarbetare den 19 december 1919 (n:r 822) angivna befattningshavare (jägmästare, skogsingenjörer och länsjägmästare jämte dem underlydande personal) i den mån de hava att taga befattning med tillsyn å efterlevnaden av lagarna den 25 april 1919 (n:r 222) angående beredande i vissa fall vid skogsavverkning och kolning av härbärge åt arbetarna

m. m. och den 19 juni 1919 (n:r 428) om skyldighet i vissa fall att vid flottled anordna härbärgen åt flottningsarbetarna.

Tillsynen i allmänhet.

2. Befattningshavare bör förskaffa sig noggrann kännedom om skogs- och flottningsarbetarnas bostadsförhållanden inom sitt verksamhetsområde samt med uppmärksamhet följa strävandena för åstadkommande av ändamålsenliga och hygieniska bostäder åt nämnda arbetare samt stall för dragare, använda vid avverknings- och kolningsarbeten.

Opartisk ställning.

3. Befattningshavare bör låta sig angeläget vara att intaga en opartisk ställning med hänsyn till förhållandet mellan arbetsgivare och arbetare.

Tystnadsplikt m. m.

4. Befattningshavare bör, där ej särskilt förhållande påkallar annat tillvägagående, söka undvika, att tillämnad inspektionsförrättning på förhand blir bekant för vederbörande arbetsgivare, hans ställföreträdare å arbetsstället eller arbetarna.

Har befattningshavare från arbetarhåll fått mottaga anmälan om missförhållande, bör han, med mindre medgivande därtill lämnats eller skäligen kan påräknas, söka undvika att i sina anteckningar, vid utförande av undersökning med anledning av anmälningen eller eljest röja, vem som gjort anmälningen.

Upplysningsverksamhet.

5. Befattningshavare skall tillvägagå med varsamhet och omsikt samt söka företrädesvis på övertygelsens väg bibringa arbetsgivare och arbetare insikt om nyttan av ändamålsenliga och i hygieniskt avseende tillfredsställande härbärgen och stall.

Redogörelse för inspektionsverksamheten m. m.

6. Befattningshavare åligger att föra de anteckningar och lämna de redogörelser, som av Kungl. Maj:ts befallningshavande föreskrivas, samt att på anmodan av yrkesinspektionens chefsmyndighet, Kungl. Maj:ts befallningshavande eller specialinspektören avgiva yttrande i tjänsteangelägenhet.

Inspektionsresornas planläggning.

7. Befattningshavare bör om möjligt företaga inspektion av härbärgen och skogsstall i samband med övriga honom i tjänsten åliggande förrättningar.

Kontroll å underlydande personals verksamhet.

8. Jägmästare, skogsingenjör och länsjägmästare äro pliktiga att i avseende å sina tillsynsområden tillse, att underlydande personal på behörigt sätt fullgör sina åligganden beträffande tillsynen å härbärgen och skogsstall samt, där så erfordras, söka åvägabringa rättelse.

Underlydande personals ställning till överordnad.

9. Skogsfogde, kronojägare, tillsyningsman och länsskogvaktare äro pliktiga att i fråga om inspektionsverksamheten ställa sig till efterrättelse, vad vederbörande förman föreskriver beträffande hans utövning av tillsynen.

Skulle nu nämnd befattningshavare finna förhållande å visst arbetsställe påkalla tillämpning av det tvångsförfarande, som omförmäles i 38 § av lagen om arbetarskydd eller vidtagande av åtgärd, som avses i 3 eller 4 §§ av lagen om skyldighet i vissa fall att vid flottled anordna härbärgen åt flottningsarbetarna, skall anmälan därom göras till vederbörande förman.

Tillvägagående vid inspektionsförrättning.

10. Då befattningshavare för inspektion ankommit till ett arbetsställe, har han först att underrätta eventuellt tillstädesvarande arbetsgivare eller dennes ställföreträdare om sin närvaro. Därefter bör han efterhöra, om arbetarna utsett något sådant ombud, som omförmäles i 31 § av lagen om arbetarskydd och, om så är fallet, meddela, när och var han finnes att träffa för ombudet. Vid den därpå följande inspektionen bör beaktas, att eventuellt tidigare meddelade råd och anvisningar blivit behörigen iakttagna.

I samband med inspektionen bör befattningshavare ägna uppmärksamhet däråt, att de hygieniska förhållandena i såväl härbärgen som stall äro tillfredsställande samt lämna erforderliga råd och anvisningar i nämnda avseende,

att, där förbandslåda finnes, densamma innehåller nödiga och i gott skick varande förbandsartiklar jämte bruksanvisning,

att de vid arbetet använda hästarna ej utsättas för vanvård eller djurplågeri samt

att meddela de anvisningar till befrämjande av hälsa, ordning och trevnad i härbärge samt för stallhygien och hästens skötsel finnas anslagna på därför lämplig plats.

Anteckningar vid inspektion.

11. Vid inspektion skall inspektionsförrättare för varje härbärge anteckna dag för inspektion, härbärges benämning, om sådan finnes, det tillsynsområde och län, inom vilka härbärget är beläget, arbetsgivarens namn och postadress, namn å arbetarnas ombud, där sådant finnes utsett, uppgifter rörande härbärges storlek m. m., det antal arbetare, för vilket härbärge är avsett samt det antal, som vid inspektionstillfället bebor detsamma samt beträffande stall, uppgifter om spiltornas storlek och antal m. m., det antal hästar, som in nyses i detsamma, ävensom korttattad uppgift om ordning och snygghet i härbärge och stall samt uppgift om de åtgärder, inspektionsförrättaren funnit anledning vidtaga. Gör inspektionsförrättare i annat avseende, än här ovan angivits, vid inspektionsförrättning iakttagelse av särskilt intresse för tillsynsverksamheten, bör jämväl sådan iakttagelse antecknas. För de i detta stycke föreskrivna anteckningar användes fastställt formulär.

Meddelanden av råd och anvisningar.

12. Finner inspektionsförrättare, att härbärgen och stall å visst arbetsställe ej motsvara skäliga fordringar, har han i regel att meddela råd eller anvisning till åvägabringande av rättelse. Avser sådant meddelande missförhållande av betydenhet, bör det lämnas skriftligen och viss skälig tid utsättas, inom vilken rättelse bör vara vidtagen. Dylikt skriftligt meddelande skall utfärdas av jägmästare, skogsingenjör eller länsjägmästare. Därvid bör arbetsgivare samtidigt anmodas anmäla, när behörig rättelse vidtagits.

Åtgärds genomförande tvångsvis.

13. Underlåter arbetsgivare utan giltiga skäl att beträffande sådant förhållande, som avses i lagarna den 25 april 1919 angående beredande i vissa fall vid skogsavverkning och kolning av härbärge åt arbetarna m. m. och den 19 juni 1919 om skyldighet i vissa fall att vid flottled anordna härbärgen åt flottningsarbetarna, inom utsatt tid vidtaga rättelse, eller giva förhållandena eljest anledning antaga, att han icke ämnar vidtaga rättelse, äger vederbörande befattningshavare att hos Kungl. Majts befallningshavande göra framställning om tillämpning av 38 § lagen om arbetarskydd eller 3 eller 4 § av lagen om skyldighet i vissa fall att vid flottled anordna härbärgen åt flottningsarbetarna. Anmälan om sådan framställning skall omedelbart göras till specialinspektören.

PLATSNOTISER FÖR SKOGSTJÄNSTEMÄN

15 OKTOBER 1920.

Domänstyrelsen.

Tjänstledighet åtnjutes av:

Byråchefen Gustaf Cassel 15 sept.—31 dec. för handläggning av visst ärende med jägmästare A. Chatillon-Winbergh som vikarie 15—25 sept. och jägmästare E. J. Berggren 16 sept.—31 dec.;

Byråchefen friherre Th. Hermelin 4 okt.—30 nov. för fullgörande av uppdrag som sakkunnig i domänverkets lönekommitté med jägmästare Martin Rasch som vikarie.

Att **uppehålla en jägmästaretjänst** i styrelsen under tiden 4 okt.—30 nov. har förordnats jägmästaren i Volgsjö revir Ragnar Ekman.

Allmänt uppdrag:

Kungl. Maj:t har förordnat byråchefen i Domänstyrelsen, friherre Thorsten Wilh. Hermelin att under en tid av ytterligare tre år räknat från och med den 15 sept. 1920 vara inspektör för fortsättningsskolan vid Kloten.

Skogsstaten.

Tjänstledighet har beviljats:

jägmästaren i Junsele revir G. E. Gran för sjukdom 8—21 okt. med assistenten K. Montgomery som vikarie;

jägmästaren i Klotens revir J. M. Pauli för sjukdom $^{9}/_{7}$ 1920—$^{8}/_{3}$ 1921 med överassistenten vid Skogshögskolan E. N:son Hedulff som vikarie;

jägmästaren i Fryksdals revir E. G. Björklund för sjukdom ytterl. 15 okt.—30 nov. med assistenten i Askersunds och Örebro revir M. Linder som vikarie;

skogstaxatorn i Bergslagsdistriktet B. R. Blohm för sjukdom 17 sept.—14 okt. med indelningsassistenten H. Eriksson som vikarie;

Till **revirassistenter** ha förordnats:

e. jägmästaren P. O. H. Borg i S. Sorsele revir fr. o. m. 16 okt. t. v.;

e. jägmästaren Ivar Thulin i Orå revir fr. o. m. 20 okt. t. v. 1920 med upphävande av förordnande som assistent i S. Sorsele revir;

e. jägmästaren Carl Hugo Hallgren i Gripsholms revir 16 okt.—15 nov.

Till **skyddsskogsassistent** har förordnats:

e. jägmästaren Walter Leijonhuvud i Mellersta Norrlands distrikt ytterl. 1 nov.—31 dec.

Upphävt förordnande:

e. jägmästaren Emil Bager meddelat förordnande att under sept. och okt. vara indelningsassistent i Östra distriktet upphör fr. o. m. $^{1}/_{10}$.

Tjänstledighet har beviljats:

kronojägaren i Svansteins bevakningstrakt, Ö. Korpilombolo revir Jakob F. Grym för enskilda angelägenheter 16 sept.—11 okt. med e. kronojägaren Sven Malmström som vikarie;

e. skogsrättaren vid Grönsinka skogsskola Ernst Martinsson för genomgående av fortsättningsskolan vid Kloten 16 okt.—31 dec. 1920.

Till **t. f. kronojägare** ha förordnats:

e. kronojägaren Erik Oskar Berglund i Landsjärvs bevakningstrakt, V. Korpilombolo revir, fr. o. m. 23 sept. tills tjänsten blir tillsatt.

Till **extra kronojägare** med arvode ha förordnats:

e. kronojägaren i Dorotea revir J. E. Granholm i Ruskåsens extra bevakningstrakt, Fryksdals revir, fr. o. m. 15 okt. t. v. 1920;

e. kronojägaren Ture B. Johansson i V. Hälsinglands revir fr. o. m. 1 okt. t. v. 1920;

e. kronojägaren Karl Hilmer Bergström ytterl. 1 nov.—31 dec. i Sollefteå revir;

e. kronojägaren A. F. Svensson i Junsele revir fr. o. m. 16 okt. t. v. 1920.

Till **extra tillsyningsman** har förordnats:

Artur Eriksson i Vindelns skogsvårdsområde 1—31 okt.

Till **extra kronojägare** ha förordnats:

skogvaktaren Erik Ivar Karlsson i Kinda m. fl. revir av Östra distriktet fr. o. m. $^{1}/_{1}$ 1921.

Upphävt förordnande:

e. kronojägaren Oskar Eugen Lind meddelat förordnande som e. kronojägare i Askersunds revir har upphävts fr. o. m. $^{13}/_{10}$.

Enskilda tjänster.

Till **verkställande direktör** och disponent vid Skogens kolaktiebolag i Bollnäs har utsetts disponenten vid Siljans kolbolag, John Bergman.

Till **disponent** för Bure aktiebolag har utsetts kontorschefen J. Brännström, Bureå.

Ny chef för Mons trävaruaktiebolag. Till disponent vid Mons trävaru-a.-b. efter disponent O. Lindén, vilken i samband med bolagets övergång i andra händer nu frånträtt denna sin befattning, har utsetts försäljningschefen vid bolaget, konsul Axel R. Nylén.

Den nye chefen har sedan 25 år varit fäst vid Mons bolag.

Dalälvarnes tumningsförening har till disponent utsett hr A. Grundström, förut disponent vid Avesta sulfat- och trävarubolag.

Till **länsjägmästare i Östergötlands län** har Skogsvårdsstyrelsen därstädes antagit förutvarande biträdande länsjägmästaren i länet e. jägmästaren C. G. Carlsen.

LEDIGA TJÄNSTER.

Befattningen som vikarierande assistent i Östra Åsele revir sökes hos Kungl. domänstyrelsen före kl. 3 den 23 okt.

Kronojägarbefattningen i Tunge bevakningstrakt av Uddevalla revir sökes hos jägmästaren i Uddevalla revir, adress Uddevalla före kl. tolv den 22 nov.

Dansk Forstkandidat,

russisk-, tysk- og engelsktalende, med flere-aarig Praksis som Skovtaksator og Savbrugs-bestyrer i Danmark og Rusland (Statstjeneste) söger Stilling. Henvendelse mærket »*Skov*» bedes sendt til: Forstkandidatforeningen, Bro-gade 3, Köbenhavn.

BERGTALL.

Pris önskas å 10000 st. 2/2-årig pinus mon-tana uncinata för leverans innevarande år eller nästkommande vår. Svar till »*Bergsfur*», Gumælius Annonsbyrå, Malmö.

HERRAR SKOGSÄGARE,

som önska fast anställa eller för tillfällig hjälp anlita skogsmän, som genomgått K. Skogsin-stitutets kurs för utbildande av privata skogstjänstemän eller Skogshögskolans forstmästare-kurs, erhålla kostnadsfritt anvisning å platssökande sådana genom Svenska Forstmästareför-bundets ombudsman,

Skogsförvaltaren, Forstmästare
Frank Lyon, Gimo.

Smålands Skogsbyrå

utför skogsindelningar, skogsräkningar, taxeringar och skyndsamma överslagsvärderingar. Upprättar avverk-ningsplaner och verkställer utstämplingar i enlighet med gällande skogslag. Förvaltar skogar. Anskaffar köpare till avverkningsrätter och skogsegendomar. Skogsbrandförsäkring.

Uppdrag mottagas över hela landet.

Forstmästare Frih. Carl Rappe
Kontor: Östra Storgatan 11
JÖNKÖPING. Riks 10 50.

Skogsfrö

från Finland

levererar med garanterad grobarhet för leverans omedelbart eller nästa vår

THOMÉS SKOGSBYRÅ
HELSINGFORS, V. Kajen 12
Telegramadr.: THOMÉS

SKOGSINSTRUMENT

alla slags
ständigt i lager

GEODETISKA
INSTRUMENT

INSTRUMENTFABRIKS A.-B.
LYTH
STOCKHOLM

På Svenska Skogsvårdsföreningens förlag har i dagarna utkommit en av förste bibliotekarien vid Kungl. Biblioteket, dr. L. LINDER under medverkan av professor G. SCHOTTE utarbetad

Bibliografisk förteckning över Svenska Skogsvårdsföreningens publikationer 1902—1919

jämte utförligt register över det förtecknade innehållets gruppindelning samt författareregister med kortfattade biografiska anteckningar och uppgifter om författarskap.

Arbetet, som omfattar 288 sidor, föreligger dels i en vanlig upplaga till ett pris av 25 kronor — varje medlem erhåller ett exemplar till nedsatt pris av 15 kr. — dels i en bibliofilupplaga i 100 numrerade exemplar å bättre papper till ett pris av 50 kronor — för medlemmar 30 kronor.

Rekvisition sker genom insändande av postanvisning å beloppet till

SVENSKA SKOGSVÅRDSFÖRENINGENS KONTOR,
JAKOBSBERGSGATAN 9III, STOCKHOLM.

Äldre årgångar

av Skogsvårdsföreningens Tidskrift försäljas

under återstoden av innev. år till nedsatta priser.

Årg. 1906 pr årg. kr. 2: 50
» 1908—1913 » » » 2: 50
(allmänna uppl.; fackuppl. slutsåld).

Årg. 1914—1917 pr årg. kr. 6: —
» 1918—1919 » » » 9: —

Pris för samtliga kr. 50: — + porto.

SVENSKA SKOGSVÅRDSFÖRENINGEN
Jakobsbergsgatan 9, Stockholm.

Köp

Ramnäs

Ketting,

Flottningssmiden & Gjutgods!

Tillförlitligaste fabrikat.

G

Varje intresserad skogsman bör skaffa sig

Studiehandbok för Skogshögskolan

utgiven av dess Lärareråd.

Innehåller uppgift på studiekurserna vid Skogshögskolan, inträdesfordringar m. m. samt lämnar anvisning på lämplig litteratur i olika ämnen.

Pris 4:50 kr.

Rekvireras från

SVENSKA SKOGSVÅRDSFÖRENINGENS FÖRLAG

Stockholm, Jakobsbergsgatan 9.

Skogsvårdsföreningens Folkskrifter

Populära skrifter i skogsvård. Utgivna i 32-sidiga, rikt illustrerade nummer, varje skrift behandlande ett självständigt ämne och författade av framstående fackmän.

Här uppräknade skrifter finnas att tillgå: Om skogssådd; Skogens viktigaste skadeinsekter; Om skogsfrö och dess insamling; Om skogsbetet; Skogskolning; Skogens vård och avverkning; Skogsplantering; Spara på husbehovsvirket; Om uppskattning av skog; Skogvaktare- och skogsarbetarebostäder; Svenska skogsträd: Granen; Naturskydd; Om skogens skydd mot yttre faror; Skogsvårdskommittéerna; Svenska skogsträd: Aspen; Samtal om skötseln av ett mindre skogsbruk i Norrland; Ett sydsvenskt skogsbruk; Skogsbeskattningen; Om virkesinmätning; Svenska skogsträd: Boken och eken; Jordmånen i Sveriges skogar (dubbelnummer); Svenska skogsträd: Tallen; Skogens viktigaste parasitsvampar; Torvmarkerna och deras avdikning för skogsbörd (dubbelnummer); Från skogen till förädlingsverken; Om hagmarksskötsel och dess ekonomi; Trädstammens byggnad och virkets användning; Svenska skogsträd: Björk och al.

30 stycken. Pris 60 öre pr st. Hela serien för 12 kronor.

Rekvireras hos:

SVENSKA SKOGSVÅRDSFÖRENINGEN

Jakobsbergsgatan 9, STOCKHOLM C.

A.-B. OTTO HELLSTRÖM

STOCKHOLM

Konsulterande inom träförädlingsindustrien och skogsbruket.

Kontor: **Kungsgatan 56, uppg. A, 3 tr.** Postadr.: **Stockholm 1.**
Telegramadr.: **Trärådgivare.** R. T. **228 13, 228 14.**

Handlägger tekniska och ekonomiska utredningar för företag inom träförädlingsindustrien o. skogsbruket. Upprättar planer för nyanläggning o. ombyggnad av sågverk, brädgårdar, lådfabriker o. andra arbetsföretag inom träförädlingsindustr. Åtager sig kontroll över utförandet av omförmälda byggnader o. anordningar, ävensom skogsförvaltning samt kontroll över arbetsföretag inom skogsbruket.

CEDERQUISTS GRAFISKA AKTIEBOLAG

GRAFISK ANSTALT

LJUSTRYCKERI · BOKTRYCKERI

18 KOMMENDÖRSGATAN 18
STOCKHOLM Ö.

TELEFONER:
RIKS 27 31
ALLM 72 21

KLICHÉER FÖR
TRE- & FYRFÄRGS-
TRYCK · AUTOTYPI
FOTOTYPI

GULDMEDALJ:
HELSINGBORG 1903
NORRKÖPING 1906
LUND 1907

SILFVERMEDALJ
STOCKHOLM 1897
LUND 1907
DRESDEN 1909

C. C. SPORRONG & C:o

KUNGSGATAN 17 :: STOCKHOLM 1

KNAPPAR
EMBLEM
FÖRENINGSMÄRKEN
MEDALJER

SÅGVERKS

-HYVLERI-
-BRÄNSLE-
-LÅDFABRIKS-
-MASKINER

ÅNGPANNOR

TRANSPORT
ANORDNINGAR

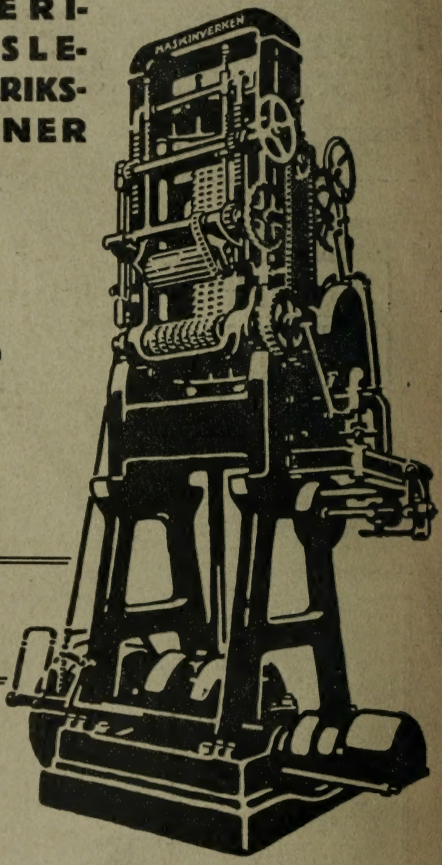

UNIVERSALSÅGRAM
NY
PATENTERAD
UNIK PRESTATIONSFÖRMÅGA

NAMNANROP

A.-B. SVENSKA **MASKINVERKEN** STOCKHOLM

CENTRALTRYCKERIET, STOCKHOLM 1920